

MASWALI NA MAJIBU

أسئلة و إجابات

**Fikira za kivitendo zinazotatua matatizo ya kijamii
na mambo ya kiutamaduni katika
mwangaza wa rejea za kisharia za kijamii**

أفكار عملية تعالج مشاكل اجتماعية وقضايا ثقافية
على ضوء مصادر الشيعة الإمامية

Mwandaaji:
Mahdi Ja'far Sulail

Mtarjumi:
Abdul Karim Juma Nkusui

ترجمة

أسئلة و إجابات

أفكار عملية تعالج مشاكل اجتماعية وقضايا ثقافية
على ضوء مصادر الشيعة الإمامية

إعداد: مهدي صليل

من اللغة العربية إلى اللغة السواحلية

©Haki ya kunakili imehifadhiwa na:
AL-ITRAH FOUNDATION

ISBN: 978 – 9987 – 17 – 011 –1

Mwandaaji:
Mahdi Ja'far Sulail

Mtarjumi:
Abdul Karim Juma Nkusui

Kimehaririwa na:
Ustadh Hemedi Lubumba

Kimesomwa Profu na:
Al-Haji Ramadhani S. K. Shemahimbo

Kimepitiwa na:
Al Haji Mujahid Rashid

Kimepangwa katika Kompyuta na:
Al-Itrah Foundation

Tole la kwanza: Machi, 2018
Nakala: 2,000

Kimetolewa na kuchapishwa na:
Al-Itrah Foundation
S.L.P. 19701 Dar es Salaam, Tanzania
Simu: +255 22 2110640 / 2127555
Barua Pepe: alitrah@yahoo.com
Tovuti: www.alitrah.info

Vitabu mtandaoni: www.alitrah.info/ebooks/

ILI KUSOMA QUR'ANI MUBASHARA
KWA NJIA YA MTANDAO,
TEMBELEA: www.somaquran.com

YALIYOMO

Utangulizi	1
Neno la Mchaphishaji	2
Utangulizi wa Sheikh Hasan Saffar	4
Dibaji	9
MAS'ALA YA QUR'ANI.....	16
1. Kupima kwa kutumia Qur'ani	17
2. Mama wa waumini.....	18
3. Hawaigusi ila wenye kutwahaarika	20
4. Aya ya utakaso.....	22
5. Kupanga kwa Sura za Qur'ani	23
6. Ambao amewaneemesha Mwenyezi Mungu.....	25
7. Bismillah katika Surat Tauba	26
8. Kutajwa Nabii Isa ﷺ pamoja na jina la mama yake.....	26
9. Maana ya kauli ya Nabii wa Mwenyezi Mungu Isa ﷺ: Tawafaytani (Uliponifisha)	27
10. Mauti ya kwanza	28

11. Nini makusudio ya ‘Aali Yasin’	29
--	----

MAS’ALA YA KIFIKRA 30

1. Nini sababu ya kuumbwa?	30
2. Kumuona Mwenyezi Mungu Mtukufu	33
3. Moto na Jinni	36
4. Kuhifadhiwa Qur’ani kutokana na kupotoshwa	37
5. Falsafa ya kuumba na taklifu	38
6. Uimamu kwa Mashia	40
7. Toba ya mwenye kuritadi	41
8. Tofauti baina ya Uislamu na Imani	43
9. Jini na athari yake kwa mwanadamu	44
10. Uchawi na kuondolewa taufiki	48

MAMBO YA KIUTAMADUNI 50

1. Rejea za hadithi sahihi.	51
2. Adabu ya dua na masharti ya kujibiwa.	52
3. Kuota usingizini.	55
4. Mazingira ya kuamrisha mema.	57
5. Wanaoishi ugenini na uhusiano baina ya jinsia mbili.	59

MASWALI NA MAJIBU

6. Uendeshaji wa Taasisi za kidini.....	61
7. Tamko la Istighifari.....	63
8. Kuamiliana na historia.....	64
9. Sababu za kupotoka vijana.....	66
10. Maana ya upendo na kuelemea kihisia.....	68
11. Tofauti baina ya dhambi na kosa.....	71
12. Dhana ya nchi na uraia.....	71
13. Kujiunga na Seminari za Masomo ya dini.....	76
14. Kupima nguo kwa dhiraal na sababu za kuchelewa kuolewa.....	82
15. Hatua za kutunga.....	84
16. Kutoa jarida la Utamaduni la kidini.....	85
17. Maana ya uchamungu.....	86
18. Uhusiano baina ya wafuasi wa madhehebu.....	87
MAMBO YA KIFAMILIA.....	90
1. Mume anamtukana mke wake.....	91
2. Kati ya wajibu wa kutoa matumizi na hisia za upendo.....	93

MASWALI NA MAJIBU

3.	Mume wangu ana mahusiano kupitia intaneti.	95
4.	Nalalamikia hali yangu kwa mwanaume ajnabi.	99
5.	Naogopa dada yangu kupotea.	102
6.	Mke wangu hajui mambo ya dini yake.	104
7.	Dada yangu sio mwenye kulazimiana na dini.... vipi nitamrekebisha?	107
8.	Mama yangu hafanyi uadilifu kati yetu.	110
9.	Baba yangu ananidhulumu.....	113
10.	Vipi nitambadilisha mume wangu?.....	115
11.	Siwavumilii watoto wangu, nawapiga!!.....	117
12.	Mtoto wangu anapuuza swala yake.	120
13.	Naogopa kuandikwa miongoni mwa waasi.	123
14.	Mimi nina hasira kwa mke na watoto.	126
15.	Kutibu ukaidi kwa watoto.....	128
16.	Mume wangu ananipiga.....	130
17.	Mama yangu amenigombeza.	132
18.	Msingi ya kuwalea watoto.	134

MASWALI NA MAJIBU

19. Mume wangu ananiambia maneno yenye kujeruhi. 136
20. Baina ya upole na kutetea haki. 137
21. Mke wangu wakati mwingine haswali..... 139

MATATIZO NA UTATUZI..... 143

1. Nimempenda lakini yeye anakataa. 144
2. Nimezama katika kuangalia filamu..... 146
3. Najaribu kuilea nafsi yangu bila ya mafanikio. 149
4. Nakabiliwa na uzembe katika kutekeleza Swala. 151
5. Nataka toba. 154
6. Vipi nitajinasua na dhambi?..... 157
7. Nakabiliwa na usahaulifu..... 161
8. Toba kutokana na kuwasiliana (kwenye mitandao). 163
9. Wasiwasi utaniuwa..... 165
10. Kufikiria, Je kunawajibisha kuoga? 169
11. Vipi nitahisi raha na furaha. 171
12. Nakabiliwa na dharau kutoka kwenye familia yanju..... 172
13. Nakabiliwa na wasiwasi katika twahara. 177

14. Kuchombezana wakati wa uchumba.	179
15. Nimemwasi Mola Wangu, ni namna gani nitatubia?	181
16. Naogopa mauti na ninahisi kuzembea mbele ya Mwenyezi Mungu.....	186
17. Nataka kurejea kwa Mola Wangu hali ya kutubia.	189
18. Namna gani nitajinasua na fikra za kutawaliwa.....	193

MAMBO YA KIJAMII..... 195

1. Vitendo vya vijana vya kimakosa.	196
2. Mshikamano wenye mpasuko.....	198
3. Michezo katika vilabu.....	199
4. Uombezi katika kisasi.....	200
5. Kuzidisha mahari.	202
6. Anatishia kusambaza picha yangu.	203
7. Istikhara katika kuvunja uchumba.	205
8. Kukata uhusiano na mwanaume aliyeoa.....	207
9. Mume wangu yuko chini ya kiwango changu kijamii.....	210
10. Ulazima wa kujituma kutatua matatizo ya kijamii.	213

MASWALI NA MAJIBU

11. Baina ya kufariki mzani wangu na hafla ya Maulidi. 215
12. Ndoa imechelewa kwa sababu ya istikhara. 217
13. Kuvunja uchumba bila ya sababu. 218
14. Wanawake wanazungumza dhidi yangu
bila ya sababu. 219
15. Je, nifanye mawasiliano pamoja na asiyevipenda? 222
16. Usimamizi wa msikiti na vipindi vya kidini. 224
17. Talaka kwa ajili ya kujali watoto wangu. 225
18. Jamaa yangu wa karibu anafanya mahusiano
yenye mashaka. 226
19. Heshima wakati wa uchumba. 227

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

UTANGULIZI

Kitabu hiki ni toleo la Kiswahili la taasisi ya Al Itrah Foundation. Chapisho lake limelenga kukidhi mahitaji ya kiroho ya zama hizi pamoja na Ubongo na fikra zinazokuwa za Muislam. Jitihada kubwa zimefanywa na Taasisi kuweka chapisho hili la Kiswahili katika msingi wa haki na wenye kukubalika katika Uislam.

Unaombwa kwa Taadhima ukisome kitabu hiki katika malengo yaliyokusudiwa. Pia Unaombwa kuwasilisha kwetu maoni yako huru juu ya chapisho letu hili, jambo ambalo tutashukuru sana.

Kutangaza ujumbe wa Uislam ni kazi ambayo inahitaji ushirikiano wetu sote. Taasisi inakuomba kuungana na kushirikiana kama ilivyoagizwa katika aya ya Qur'an: (Surat Saba' 34:46).

Na rehma za Allah ziwe juu yako.

Wako katika Uislam

Al Itrah Foundation

Barua Pepe: alitrah@yahoo.com

SMS: +255 778 300 140

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

NENO LA MCHAPISHAJI

M*aswali na Majibu* ni kitabu kinachotoa mwongozo kwa njia ya maswali na majibu. Kitabu hiki ni mkusanyiko wa maswali aliyoulizwa Sheikh Hasan al-Saffar katika programu yake ya maswali na majibu iliyoandaliwa katika tovuti yake. Sheikh wetu huyu amechukua fursa hii ili kujua ni kitu gani watu wanataka kujua na ambacho hawakijui, hususan kwa wale ambao hawakupata fursa ya kusoma katika vyuo vya kidini

Sisi kama wachapishaji tunakiwasilisha kitabu hiki kama kilivyo kwa wasomaji wetu na kuwashauri wawasome yaliyomo humo, wayafanyie kazi na kuyazingatia na kufaidika na hazina iliyoko ndani yake.

Hivyo, ni matumaini yetu kwamba wasomaji wetu watanufaika vya kutosha kutokana na kitabu hiki, kwani tumekiona ni chenye manufaa sana, hususan wakati huu wa maendeleo makubwa ya elimu katika nyanja zote ambapo uwongo, ngano za kale na upotoshaji wa historia ni vitu ambavyo havina nafasi tena katika akili za watu.

Tunamshukuru mwandishi wa kitabu hiki Sheikh Hasan Musa al-Safar kwa kazi kubwa aliyofanya kwa ajili ya Umma huu wa Waislamu, Allah *Azza wa Jalla* amlipe kila la kheri na amuingize Peponi kwa salama na amani Insha'Allah. Halikadhalika tunamshukuru ndugu yetu Abdul Karim Juma Nkusui kwa kukitarjumi kwa Kiswahili kitabu hiki, Insha'Allah na yeye Allah *Azza wa Jalla* amlipe kila kheri hapa duniani na huko Akhera pia, bila kuwasahau na wale wote waliochangia kwa namna moja au nyingine mpaka kufanikisha kuchapishwa kwake, Allah Mwenye kujazi awalipe wote malipo mema hapa duniani na huko Akhera pia.

Mchapishaji
Al-Itrah Foundation

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

UTANGULIZI WA SHEIKH HASAN SAFFAR

Uelewa wa mwanadamu katika elimu na maarifa, na kutafuta kwake haki na usahihi, ni sababu ya msingi ya kuzalika maswali katika akili yake. Kama ambavyo hali inayomkabili ya vita ndani ya nafsi ya mwanadamu baina ya uwepo wake na akili yake kwa upande mmoja, na raghaba zake kwa upande mwingine, mara nyingi humuweka katika nafasi ya tahayari na kuuliza.

Na mwanadamu anaikuta nafsi yake mbele ya hali ya msongamano na mgongano baina ya mielekeo yenye kutatiza, namna gani anaweza daraja la vipaumbele vyake? Na namna gani atapambanua kati ya kile cha muhimu zaidi na cha muhimu?

Na katika upande wa raghaba zake anaweza kukabiliana na msukumo baina ya mielekeo na ugumu, anaweza kusimama kwa tahayari na kujiuliza. Hakika mwanzo wa maswali katika akili ya mwanadamu ni

matokeo ya umahususi wake wa kiakili, na aliyopewa na Mwenyezi Mungu Mtukufu katika matakwa yanayompa uhuru wa kuchagua.

Na swali ni dalili ya kuamka na ni kiashirio cha ufaamu, nalo linaonesha hisia za mwanadamu alizonazo mbele ya majukumu anayoyaulizia na kuyatafakari. Wakati ambapo kukosekana kwa swali kunaashiria uzembe katika akili na uvivu wa kijinga wa kutoamili-ana na matukio ya maisha.

Hakika swali linamuongoza mwanadamu kwenye maarifa, na linamfanya awe karibu zaidi na usahihi, na kwa hiyo zimekuja nususi za kidini nyingi zinazomhimiza mwanadamu kufikiri na kuuliza. Na zinamsukuma kuuliza maulamaa na wabobezi katika nyanja mbalimbali. Anasema Mwenyezi Mungu Mtukufu: “Waulizeni wenye elimu ikiwa nyinyi hamjui.” Na tamko hili limerudiwa mara mbili katika Qur’ani tukufu katika Surat Nahli Aya ya 43, na katika Surat Anbiyai Aya ya 7.

Na imepokewa kutoka kwa Mtume wa Mwenyezi Mungu ﷺ kwamba amesema: “Swali ni nusu ya elimu.”¹ Na kwa sababu swali ni utamaduni wa kijamii. Imepokewa kutoka kwake ﷺ: “Elimu ni hazina na funguo zake ni swali, hivyo ulizeni Mwenyezi Mungu

¹ *Kanzul-Umaal*, Juz. 10, uk. 237, hadithi ya 2926.

awarehemu, hakika wanalipwa watu wanne: Muulizaji, mzungumzaji, yaani mwenye kujibu, msikilizaji na mwenye kuwapenda.”²

Imekuja kutoka kwa Amirul-Muuminina عليه السلام kauli isemayo: “Nyoyo ni kufuli na funguo zake ni kuuliza.”³ Na kutoka kwake عليه السلام: “Uliza ambalo hakuna budi kwa-ko kulijua na wala husamehewi katika kutolijua.”⁴

Na katika zama hizi mambo yamekuwa rahisi na nyenzo zimeandaliwa, na njia za maarifa zimeenea, na kuna uwezekano wa mtu yeyote kuwasiliana na maulamaa wabobezi katika nyanja mbalimbali za elimu ya maisha. Hivyo hakuna udhuru kwa mwanadamu kuzembea katika kuchuma maarifa au kubakia katika tahayuri ya ujahili.

Katika upande wa kidini wamejitolea idadi kubwa ya maulamaa katika kukabiliana na kupokea maswali ambayo yanafungamana na mambo ya kisharia, na hiyo ni kupitia vyombo vya mawasiliano vya kisasa, na njia zilizo dhahiri zaidi ni kufungua sehemu za mawasiliano katika tovuti.

Na kwa kuwa Mwenyezi Mungu amenifadhilisha

² *Tuhful-Uquul an Aali Rasuli*, uk. 34

³ *Ghurarul-Hikam wa Duraril-kalim al-Kaadhim*.

⁴ “ “ “ “ “ “

kujiunga na njia ya wanafunzi wa elimu ya dini na maarifa kwa kiwango changu kidogo na juhudi zangu finyu, nilianzisha tovuti kwa msaada wa baadhi ya ndugu watukufu ambapo niliifungua mwaka 1999. Na ikawa zinanifikia kupitia baruapepe ya tovuti yangu, barua nyingi ambazo zinabeba maswali mbalimbali na ushauri, baadhi yake yanahusiana na mas'ala ya kidini na nyingine zinaelezea matatizo ya kijamii.

Na nilikuwa ninanufaika na mas'ala hayo katika kuangalia baadhi ya matatizo ya kidini na ya kijamii, kama ilivyokuwa baadhi ya mas'ala yanahitajia utafiti na kurejea kwa ajili ya kuandaa majibu yanayofaa. Na kwa wingi wa barua zinazokuja, pamoja na shughuli zangu mbalimbali nilimuomba ndugu yangu mtukufu Ustadhi Mahdi Ja'far Sulail anisaidie katika kufanya kazi hii. Kwa imani yangu kuwa kwa uwezo wake na msimamo wake na ikhilasi yake hakika alikuwa ni msaada na msaidizi bora sana kwangu. Mwenyezi Mungu amlipe malipo mema, na amzidishie malipo.

Na kitabu ambacho kiko mbele ya msomaji mtukufu, kinakusanya mkusanyiko uliochaguliwa kutoka katika maswali na majibu hayo. Nataraji kuwa katika kuyasambaza kwake kutakuwa na manufaa na faida kwa wasomaji watukufu.

Na mwisho ninarudia shukrani zangu kwa ndugu yangu Ustadhi Sulail kwa kazi yake ya kuandaa kitabu hiki, na kwa huduma yake yenye kuendelea katika dini na jamii. Mwenyezi Mungu amhifadhi na amlinde, na akithirishe katika jamii watu mfano wake.

Na shukrani ni za Mwenyezi Mungu Mola Mlezi wa walimwengu.

**Hasan Musa Saffar,
20 Rabiul-Awwal 1433 Hijiria,
12 Februari 2012.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

DIBAJI

Mwanadamu anakabiliwa katika maisha yake ya kijamii na ya kifamilia na matatizo mbalimbali, na yanampata mas'ala ya kifikira na kiutamaduni na yanahitaji mtazamo wa wazi unaomwangazia njia, na kumfunulia uwezo wake uliofichikana ambao unamuwezesha kuvuka matatizo. Katika Qur'ani tukufu na hadithi tukufu kuna maelekezo ya kuhimiza kuuliza na kutafuta elimu na maarifa. Anasema Mwenyezi Mungu Mtukufu katika Surat Nahli:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ
إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

“Na hatukutuma kabla yako ila wanaume tuliowapa wahyi. Basi waulizeni wenye ukumbusho ikiwa nyinyi hamjui.” (an-Nahl; 16:43).

Na inarudiwa Aya hiyo hiyo kwa tofauti ndogo katika Surat Anbiyaa:

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ مَّا سَأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

“Na hatukuwatuma kabla yako ila wanaume tuliowapa wahyi. Basi waulizeni wenye kumbukumbu, ikiwa nyinyi hamjui.” (Anbiyaa; 21:7).

Na katika hadithi tukufu imekuja: “Elimu ni hazina na ufunguo wake ni kuuliza, hivyo ulizeni Mwenyezi Mungu awarehemu. Hakika Yeye anawalipa humo watu wanne: Muulizaji, mwalimu, msikilizaji, na anaowapenda wao.”⁵

Lakini watu kwa tabia yao wanahitalifiana katika kueleza ambayo yapo ndani yao na wanayoyasubiri katika hisia na fikira, hivyo maendeleo ya vyombo vya mawasiliano vinastahiki kusifiwa kwa kutoa fursa kwa ambaye haya inamzuia au umahususi wa mas’ala unamzuia kuuliza moja kwa moja. Na hapa kuna nafasi ya maulamaa na waelekezaji katika kubeba jukumu na kuamiliana na matatizo ya kijamii na mambo ya kiu-tamaduni ambayo yanawapata watu, hivyo tunakuta tovuti zote za Maulamaa zina sehemu maalumu ya kupokea maswali na kuyajibu.

Tovuti ya Sheikh Hasan Saffar ni moja ya sehemu hizi zenye kufaulu na zenye kujijadidisha kwa mwen-

⁵ *Kanzul-Umaal*, hadithi ya 28662.

delezo, na Mwenyezi Mungu ameniwezesha kuwa mshirika katika kitengo cha kujibu mas'ala chini ya uangalizi wa Muadhamu Sheikh, kulingana na mfumo wake katika majibu na uwasilishaji wake wa mambo ambayo yanakuja katika tovuti kutoka sehemu mbalimbali ulimwenguni kote.

ALAMA ZA MFUMO:

Nimepata katika majibu ya Muadhamu Sheikh umakini wa ibara katika wingi wa elimu, na upeo mpana katika nasaha na mawaidha pamoja na hisia za upendo, huruma na upole, kwani ni mlango wa kutekeleza wajibu vyovyote itakavyoafikiana, bali kubeba katika madhumuni yake na mazingira yake maana tukufu, katika ukweli wa hisia na kupenda kheri, ikhlasi na nasaha.

Na ninaweza kuona katika mfumo wa Muadhamu Sheikh yafuatayo:

KWANZA: KUMSHAJIISHA MUULIZAJI KATIKA KUTATUA TATIZO LAKE:

Yeye wakati ule ule anapoweka hatua za utatuzi, anamhimiza mwenye tatizo kujitolea kufanya kazi na kujishughulisha kwa ajili ya kufikiria na kwenda mbio kutatua tatizo. Anambebasha jukumu na anamshiriki-

sha katika fikira, na anamhimiza mwenye tatizo juu ya kuandaa nguvu yake na kipaji chake kilichojificha na kutegemea nafsi yake katika kutatua.

PILI: KUZALISHA FURSA YA NASAHA NA MAWAIDHA:

Kwa kawaida muulizaji anakuwa yuko tayari kushirikiana pamoja na mawaidha, na kwa hiyo Muadhamu Sheikh anatia mkazo juu ya nasaha za kuelekeza na kuongoza. Na wala hatosheki na jawabu tu katika mpaka wa swali, bali anaongeza majibu kwa kukumbusha na nasaha zenye matunda, kuanzia na kuamiliana pamoja na maelekezo ya kidini na kuathirika kwake na hali ya kijamii, ambayo inahitaji kutoa juhudi kubwa katika kutoa nasaha, na juhudi za kikazi kwa kufanya kazi ya kubadilisha.

TATU: KUREJEA KWENYE FANI NA UBOBEZI:

Katika mas'ala ya malezi au kimatibabu ya ubobezi anatia mkazo Muadhamu Sheikh juu ya ulazima wa kurejea kwa wabobezi, ili jawabu lifikie lengo lake, kama ambavyo anatia mkazo juu ya kujiepusha na watabiri na wachawi. Yanadhihirika hayo wazi kwa kutoa

ushahidi wa rai za maulamaa katika nyanja ya ubobezi wao, na kurejea kwenye tafiti na masomo ya kisasa.

NNE: UFUATILIAJI WA MOJA KWA MOJA:

Baadhi ya hali maalumu zinahitaji ufuatiliaji wa moja kwa moja kutoka kwa Muadhamu Sheikh, na pamoja na wingi wa kazi zake na shughuli zake ila hakika kwa moyo na hima yake kubwa na moyo wake mpana anafuatilia, anauliza na anatia mkazo kukidhi haja za watu. Na kiasi gani anajisikia uchungu Muadhamu Sheikh anapojua tatizo la mmoja wa wananchi na hakuweza kuchangia katika utatuzi wake kutokana na sababu miongoni mwa sababu.

TANO: KUBEBA HIMA YA NCHI KWA UJUMLA:

Muadhamu Sheikh haangalii kadhia ambayo inamjia kwa mtazamo wa kimadhehebu maalumu. Hakika anatia mkazo kushirikiana na wananchi wote, kwa kufumbia macho mtazamo wa ufuasi wao wa kimadhehebu, na msomaji atakuta hayo wazi katika majibu yake kuhusu barua ambazo zinajadili mas'ala yenye ikhitalafu.

Kama ambavyo Muadhamu ni mwenye kufuatilia matukio yanayojiri na mambo mapya katika medani ya

kitaifa na kiulimwengu, ni jambo ambalo linamuwezesha kutoa mtazamo wa kina na sahihi.

SITA: UPOLE NA KUMHURUMIA MUULIZAJI:

Baadhi ya barua zinabeba kukiri kwa wenye barua hizo madhambi na makosa waliyoyafanya, na Muadhamu anazipokea kwa maneno ya upole na huruma na maneno laini. Kwa mazungumzo ya upole, kwa maneno yenye uwiano yanayofungua mbele yake wigo kwa upana wa huruma ya Mwenyezi Mungu Mtukufu, na kuwashajiisha kufungua ukarasa mpya katika maisha na kufunga kurasa zilizopita.

Hakika ni msadikishaji wa maneno ya Imamu Ali عليه السلام: “Fakihi hasa ni yule ambaye hawakatishi watu tamaa na rehema ya Mwenyezi Mungu, na hawakatishi tamaa na huruma ya Mwenyezi Mungu na wala hawapi matumini na hila za Mwenyezi Mungu.”

Kutokana na yote yaliyotangulia nimepata umuhimu wa kusambaza mkusanyiko huu wa Maswali na Majibu, ili faida yake iwaenee na wanufaike kwayo wasomaji watukufu. Na hapa naashiria kwamba tovuti inafanya kazi ya kusambaza baadhi ya mas’ala yanayofaa baada ya kuondoa ibara zinazoonyesha watu wake.

Kama ambavyo natumia fursa ya kuandika utangulizi huu ili kumshukuru Sheikh kwa shukrani nyingi kiasi ambapo, amenipa fursa ya kufuatilia faili hili, na kujifunza kwake mbinu za kutatua kadhia za kijamii na kujua rai za mafakihi, na kuzidi kupata elimu mbalimbali. Ukiongezea kujua tabia ya matatizo ya kijamii na kuamiliana nayo kwa muundo wa kielimu kila siku.

Namuomba Mwenyezi Mungu Mtukufu anipe taufiki ya kutekeleza haki ya mwanachuoni huyu mtukufu ambaye amempa upendo na heshima. Na namuomba Mwenyezi Mungu amlinde na arefushe umri wake na aongoze nyendo zake. Hakika Yeye ni Msikivu Mjuzi.

Mahdi Sulail,
3 Rajab 1432 Hijiria.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

MAS'ALA YA QUR'ANI

1. Kupima kwa kutumia Qur'ani.
2. Mama wa waumini.
3. Haiguswi ila na waliotwahaika.
4. Aya ya utakaso.
5. Kupanga sura za Qur'ani tukufu.
6. Ambao Mwenyezi Mungu amewaneemesha.
7. Bismillahi katika Surat Tauba.
8. Kutajwa Nabii Isa عليه السلام pamoja na jina la mama yake.
9. Maana ya kauli ya Nabii wa Mwenyezi Mungu Isa عليه السلام: *Tawafaitaniy*.
10. Mauti ya kwanza.
11. Nini makusudio ya: *Aali Yasin?*

KUPIMA KWA KUTUMIA QUR’ANI:

Swali: Je, tunaweza kupima kwa kutumia Qur’ani ili tuweze kujua sifa za mtu fulani au uhusiano wetu naye?

Jibu: Katika Qur’ani tukufu kuna aya tukufu zinazofafanua kazi ya Qur’ani. Nayo ni kwa ajili ya kuongoza na kurekebisha na kuratibu maisha ya watu, na sio kwa ajili ya kupima au mengineyo ambayo hayakubaliwi na Qur’ani yenyewe.

الرَّ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ.....“

“Alif lam raa. Hiki ni Kitabu tulichokiteremsha kwako ili uwatoe watu gizani uwapeleke kwenye nuru.....”

(Surat Ibrahim; 14:1).

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هُوَ أَقْوَمُ وَيُبَيِّنُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ هُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾

“Hakika hii Qur’ani inaongoza kwenye yaliyonyooka kabisa na inawabashiria waumini ambao wanatenda mema kwamba watapata malipo makubwa.”

(Surat Bani Israil; 17:9).

كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١٠٦﴾

“Hiki ni Kitabu, tumekuteremshia wewe, na kimebarikiwa, ili wazizingatie Aya zake, na wawaidhike wenye akili.” (Surat Swad 38:29).

Qur’ani tukufu inamuongoza mwanadamu kwa mbinu iliyo bora katika kuamiliana na misimamo ya watu, lakini uongofu huu unahitaji kutafakari na ushirikiano na kuzisemesha aya tukufu, kila unapozidi ushirikiano wa mwanadamu pamoja na Qur’ani tukufu inapatikana fursa kwake ya kuongoka na kunufaika.

Katika upande mwingine, hakika uhusiano na watu na kushirikiana pamoja nao unatawaliwa na maelekezo ya kidini ambayo yanalingania katika wema na dhana nzuri. Ama akipatikana anayemfanyia ubaya na anayekwenda mbio kumuudhi ni juu ya mwanadamu ajihadharishe kuamiliana naye.

MAMA ZA WAUMINI:

Swali: Kuhusiana na aya

النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٣٨﴾

“Nabii ni aula kwa waumini kuliko nafsi zao. Na wake zake ni mama zao. Na ndugu wa tumbo ni aula we-

nyewe kwa wenyewe, katika Kitabu cha Mwenyezi Mungu kuliko waumini wengine na wahajiri. Ila muwe mnafanya wema kwa marafiki zenu. Hayo yamekwishaandikwa Kitabuni.”

Kwa nini hapa wametajwa wake za Nabii baada ya kutajwa Mtume ﷺ, wakati waumini kulingana na ufa hamu wangu katika aya wao ni Ali bin Abi Twalib عليه السلام, naomba ufafanuzi wa kuniondolea mkanganyo?

Jibu: Anasema Sheikh Naswir Makarim Shirazi katika *Tafsiri* yake: Qur’ani imetaja katika aya hii ubora wa Nabii عليه السلام kwa Waislamu kwa sura ya jumla, na maana ya hayo ni kwamba hakika Nabii ni bora kwa mwanadamu Mwislamu kuliko nafsi yake katika maslahi yote ambayo anayamiliki mwanadamu katika haki ya nafsi yake (*al-Amthal*, Juz. 12, Suratul-Ahzab aya 6).

Ama kutajwa wanawake wa Nabii katika aya na kwamba wao ni kama mama za waumini baada ya kutajwa Mtume ﷺ, imekuja aya ili kutia mkazo kutokuwepo kurithi ila baina ya mahram wa kikweli kweli. Pamoja na kwamba Nabii ni kama mfano wa baba wa waumini na wake zake ni mfano wa mama zao, ila hakuna kurithiana. Ukiongezea kutojuzu kuoa wake wa Nabii baada ya kufariki kwake.

Sheikh Naswiru Makarim Shirazi anasema katika tafsiri yake: Hukumu ya pili katika mlango huu inaambatana na wake wa Nabii ambapo wanazingatiwa ni kama mama za Waumini wote, nayo bila shaka ni umama wa kimaanawiya na wa kiroho, kama ambavyo Nabii ﷺ ni baba wa kiroho na kimaanawi katika umma.

Hakika athari ya mafungamano haya ya kimaanawi ilikuwa imezingirwa katika mas'ala ya kuhifadhi hesima ya wake za Nabii na uharamu wa kuwaona kwao, kama ilivyokuja hukumu wazi katika uharamu wa kuwaoa wao baada ya kufariki Nabii ﷺ katika aya za Sura hii (*al-Amthali*, Juz. 13, Suratul-Ahزاب, aya ya 6).

HAWAIGUSI ILA WENYE KUTWAHARIKA:

Swali: Katika kauli Yake (swt)

لَا يَمْسُدُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ

“Hakika hii bila shaka ni Qur’ani Tukufu. Katika Kitabu kilichohifadhiwa. Hapana akigusaye ila waliotakaswa.” (Surat al-Waqia’ 56:77-79)”.

Ni nani waliotwaharika katika aya tukufu?

Jibu: Tunanukuu ambayo yamekuja katika kitabu cha tafsiri ya *al-Amthal* cha Ayatullahi Naswir Makarim

Shirazi kuhusu aya tukufu “Hawaigusi ila waliotwaharika” iliyoko Suratul-Waqia’; 56:79.

Wengi wa wafasiri wametaja – kufuatana na baadhi ya riwaya zilizopokewa kutoka kwa Maimamu maasumina عليه السلام – kutojuzu kugusa maandishi ya Qur’ani tukufu bila ya kuoga au bila ya kuwa na udhu. Katika wakati ambao baadhi wamezingatia kwamba ni ishara ya malaika waliotwaharika ambao wana elimu ya Qur’ani na walioteremka na wahyi katika moyo wa Mtume صلى الله عليه وسلم mukabala wa kauli ya washirikina ambao walikuwa wanasema: Hakika maneno haya waliteremka nayo mashetani kwa Muhammad صلى الله عليه وسلم.

Kama ambavyo baadhi walizingatia kuwa ni ishara ya kwamba uhakika na mafuhumu matukufu katika Qur’ani hawayajui ila waliotwaharika, kama ilivyo katika kauli yake (swt): “Hiki ni Kitabu. Hakina shaka ndani yake, ni muongozo kwa wachamungu.”

Na kwa maneno mengine: Hakika twahara ya roho katika kutafuta ukweli inawakilisha kiwango cha juu katika mahitaji ya ufahamu wa mwanadamu katika uhakika wa Qur’ani, na kila twahara na utukfu unapokuwa ni mwingi zaidi ufahamu wa maana ya Qur’ani na madhumuni yake unakuwa kwa sura bora zaidi.

Hakika tafsiri tatu zilizotangulia kutajwa hazipin-gani baadhi yake na baadhi abadani, na inawezekana kuzikusanya katika mafuhumu ya aya tunayoitafti. (*al-Amthal*, Juz. 17, Suratul-Waqiah).

AYA YA UTAKASO:

Swali: Nataka uthibitisho wa kuingia Zahraa J katika Aya ya Utakaso, ambapo Aya inasema kwamba wanao-husika ni wanaume, vipi ameingia Zahraa J katika Aya na hawakuingia wake wa Nabii ﷺ?

Jibu: Zimepokewa riwaya sahihi zinazozingatiwa kwa Shia na Suni, kwamba Mtume ﷺ iliposhuka Aya hii ya Utakaso: “Hapana si mengineyo Mwenyezi Mungu anataka kuwaondolea uchafu enyi watu wa nyumba ya Mtume ﷺ na kuwatakasa kabisa kabisa,” aliwaku-sanya Imamu Ali, Fatima, Hasan na Husein ﷺ na akawafunika kwa nguo na akasema: Eee Mwenyezi Mungu; hawa ni Ahlul-Bayt wangu... mwisho.

Miongoni mwa riwaya hizo ni ile iliyomo katika *Sunan Tirmidhi*: Kutoka kwa Umar bin Abi Salamah mtoto wa kulea wa Nabii ﷺ amesema: Iliteremka Aya hii kwa Nabii ﷺ:

“Hakika si mengineyo Mwenyezi Mungu anataka kuwaondolea uchafu enyi watu wa nyumba ya Mtume

ﷺ, na kuwatakasa kabisa kabisa,” katika nyumba ya Ummu Salamah ﷺ, Mtume ﷺ akamwita Fatima, Hasan, Husein ﷺ akawafunika kwa nguo na Ali akiwa nyuma yake, naye akamfunika kwa nguo, kisha akasema: Eee Mwenyezi Mungu; hawa ni watu wa nyumba yangu waondolee uchafu na watakase kabisa kabisa.

Ummu Salamah ﷺ akasema: Na mimi niko pamoja na nao ewe Nabii wa Mwenyezi Mungu?

Akasema: Wewe uko katika nafasi yako na wewe uko katika kheri. Ama kuhusu dhamiri ya wingi ya ki-ume, hakika inajuzu katika lugha kwa walio wengi, ambapo walio wengi hapa ni wanaume.

KUPANGWA KWA SURA ZA QUR’ANI:

Swali: Je, sura ya kwanza kushuka kwa Nabii Muhammad ﷺ si ni “Soma kwa jina la Mola Wako ambaye ameumba.....” katika Surat-ul-Alaq? Vipi tunakuta katika msahafu Surat-ul-Fatihah ni ya kwanza, namba hizi ni kwa msingi gani na zinamaanisha nini?

Swali: Qur’ani tukufu imeshuka kamili kwa Nabii wetu Muhammad ﷺ katika usiku wa Laylatul-Qadir, nini maana yake? Je, inamaanisha kwamba ilifululi-

za katika kushuka hadi wakati wa Laylatul-Qadir kwa kushuka kikamilifu?

MAS'ALA YA KWANZA: MPANGILIO WA SURAZA MSAHAFU:

Maulamaa wamehitalifiana kuhusu mpangilio wa sura za msahafu, je, ni kutoka kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu au ni kutoka kwa Masahaba? Na dhahiri ni kutoka kwa Masahaba, na hii inaonyesha kwamba kupanga sura na kutofautiana kwake na utaratibu wa kushuka, hakukhalifu makusudio ya Mwenyezi Mungu. Kwa kuwa Qur'ani tukufu ni Kitabu cha Mwenyezi Mungu na ni kitabu cha kuongoza wanadamu, uongofu uliokusudiwa unapatikana hata kama utatofautiana utaratibu wa kupangwa sura zake.

MAS'ALA YA PILI: KUSHUKA QUR'ANI:

Wengi kati ya Maulamaa wanaona kwamba hakika Qur'ani tukufu ina ushukaji wa aina mbili:

Kwanza: Kushuka kwa mkupuo mmoja, ambapo ilishuka kutoka kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu katika moyo wa Nabii ﷺ katika usiku wa Laylatul-Qadir katika mwezi wa Ramadhani.

Pili: Kushuka kidogo kidogo ambapo ilishuka kwa muda wa miaka ishirini na tatu kulingana na mazingira, matukio na mahitaji. Unayakuta hayo kwa ufafanuzi katika Suratul-Dukhan kutoka katika kitabu cha *al-Amthali*.

Na kuna ambao wanaona kwamba kushuka kwa mkupuo mmoja ilikuwa katika usiku wa Lailatul-Qadir hadi Baitul-Maamur, kisha ikashuka kutoka Baitul-Maamur kidogo kidogo hadi kwa Nabii ﷺ.

AMBAO AMEWANEEMESHA MWENYEZI MUNGU:

Swali: Sheikh wetu mtukufu: Wengi kati ya masheikh wa mimbari wanasema kwamba makusudio ya kauli yake (swt): “Njia ya wale uliowaneemesha ni Ahlul-Bayt, je hii ni sahihi?”

Jibu: Sheikh Naswir Makaarim Shirazi anataja katika tafsiri yake *al-Amthal* katika tafsiri ya Suratul-Fatihah, haya yafuatayo:

“Ni nani ambao amewaneemesha? Ambao amewaneemesha wanabainishwa na Aya tukufu katika Surat Nisaa, ambapo anasema: ‘Na wenye kumtii Mwenyezi Mungu na Mtume ﷺ Wake, hao ndio wako pamoja na

aliowaneemesha Mwenyezi Mungu kati ya Manabii na wasadikishaji na mashahidi na watu wema, hao ndio marafiki wema.’ Na aya - kama inavyodhihirika – inawagawa ambao amewaneemesha Mwenyezi Mungu katika mafungu manne: Manabii, wasadikishaji, mashahidi na watu wema.” Mwisho wa kunukuu.

Na hapa tunaweza kusema hakika Ahlul-Bayt ni kati ya walioneemeshwa na Mwenyezi Mungu, bali ndio wabora wao.

BISMILLAH KATIKA SURAT TAUBA:

Swali: Kuhusu Surat Tauba, je, inajuzu kusoma Bismillahi ikiwa kusoma sio kuanzia mwanzo, kwa mfano katikati ya sura?

Jibu: Ndio inajuzu kuanza na Bismillahi msomaji anapotaka kusoma Surat Tauba katikati, kwa mfano kwa kutaka baraka na sio kwamba ni Aya katika sura.

KUTAJWA NABII ISA ﷺ PAMOJA NA JINA LA MAMA YAKE:

Swali: Kwa nini anatajwa Nabii Isa katika Qur’ani tukufu kwa Isa bin Mariyam wakati Manabii wote yametajwa majina yao tu bila ya kutajwa majina ya baba zao au mama zao?

Jibu: Kwa kuwa Nabii wa Mwenyezi Mungu Isa ﷺ amezaliwa bila ya baba, ndio maana umekuja mkazo juu ya hilo katika Qur’ani tukufu kwa kutajwa mama yake. Ama Manabii waliobaki hakuna sababu ya kutajwa majina ya baba zao.

MAANA YA KAULI YA NABII WA MWENYEZI MUNGU ISA ﷺ: TAWAFAYTANI (ULIPONIFISHA):

Swali: Kwa nini Nabii Isa alimwambia Mola Wake katika Qur’ani “**uliponifisha**” katika Suratul-Maidah wakati Mwenyezi Mungu alimnyanyua Isa na wala hakumfisha, nini lengo la kauli hiyo?

Jibu: Anasema Mwenyezi Mungu Mtukufu katika Suratu Imran:

إِذْ قَالَ اللَّهُ يٰعِيسَىٰ ابْنِيٰ مَتَوَفَّيْكَ وَاَرَاغُوكَ اِلَىٰ وَاْمُطَهِّرْكَ مِنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا.....“

“Aliposema Mwenyezi Mungu: Ewe Isa hakika mimi nitakufisha na kukunyanyua kwangu na nitakutakasa kutokana na waliokufuru...” (Surat Aali Imran; 3:55). Ni kauli ya Mwenyezi Mungu kabla ya kuwa ni kauli ya Nabii Isa ﷺ.

Na katika *Tafsir Swafiy* ya Faidhu al-Kashaniy anasema: *Tawafaa* ni kuchukua kikamilifu, na mauti ni aina yake, “Mwenyezi Mungu anazichukua nafsi waka-

ti wa kufa kwake na ambazo hazijafa zinakuwa katika usingizi wake.” *Tawafaa* hapa sio kwa maana ya mauti, anasema Mwenyezi Mungu katika Surat Nisaa:

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنِي مَرْيَمَ خُذِيكِ وَرَأْفَعُكِ إِلَىٰ مَوْتِكِ وَإِنِّي مَأْتِيكِ مِنَ الْجَنَّةِ فَكُونِي مِنَ السُّبْحَاتِ

“Bali alimnyanyua, na Mwenyezi Mungu ni Mwenye nguvu Mwenye hekima.” (Surat an-Nisaa’; 4:158).

MAUTI YA KWANZA:

SWALI:

لَا يَدْخُلُونَ فِيهَا الْمَوْتَكِ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ ۗ وَوَقَّعَهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ

“Humo hawataonja humo mauti ila mauti yake ya mwanzo, na atawalinda na adhabu ya Jahannam”
(Surat ad-Dukhan; 44:56).

Kwa nini imetajwa kwamba wachamungu hawataonja humo mauti ila mauti ya mwanzo pamoja na kwamba makafiri nao wana mauti moja?

Jibu: Kauli ya Mwenyezi Mungu Mtukufu: “Humo hawataonja mauti ila mauti ya mwanzo na atawalinda na adhabu ya Jahannam” (Surat Dukhan: 56). Yaani hakika wachamungu katika makazi ya akhera wataishi milele

hawatakufa, kinyume na makafiri ambao wanaonja mauti machungu kwa sababu ya adhabu. Na Mwenyezi Mungu ndio Mjuzi zaidi.

NINI MAKUSUDIO YA ‘AALI YASIN’:

Swali: Katika hadithi ambayo ameitoa Tabaraniy, kuna kauli yake ﷺ: “Waliotangulia wako watatu: Aliyetangulia kwa Musa ni Yushua bin Nuun. Na aliyetangulia kwa Isa ni Sahibu wa Yasin. Na aliyetangulia kwa Muhammad ﷺ ni Ali bin Abu Twalib عليه السلام.” Na katika hadithi nyingine “ni muumini wa Aali Yasin”. Nini makusudio ya Swahibu wa Yasin na muumini wa Aali Yasin, kwani tumekanganyikiwa na mambo katika Aya: Salaam Alaa Aali Yasin?

Jibu: Amepokea Abu Naim na Ibnu Asakir kwamba Mtume ﷺ wa Mwenyezi Mungu amesema: “Wasadikishaji wako watatu: Habib Najaar, muumin wa Aali Yasin, aliyesema: ‘Enyi watu wafuateni mitume.’ Na Haziqil, muumin wa Aali Firaun, aliyesema: ‘Je, mnauwa mtu kwa kusema kwao Mola Wangu ni Mwenyezi Mungu?’ Na Ali bin Abi Twalib عليه السلام naye ndio mbora wao.”

Ama kuhusu Aya tukufu: Salaamu Alaa Aali Yasin, iliyopo katika Surat Fuswilati aya ya 13, hakika Wam-

etaja wafasiri wengi kwamba inamanisha Nabii Muhammad ﷺ, na wanapokea baadhi ya wafasiri kwamba inamkusudia Nabii Muhammad ﷺ. Na Mwenyezi Mungu ndio Mjuzi zaidi.

MAS'ALA YA KIFIKRA

1. Nini sababu ya kuumbwa?
2. Kumuona Mwenyezi Mungu Mtukufu.
3. Moto na majini.
4. Kuhifadhiwa Qur'ani kutokana na kupotoshwa.
5. Falsafa ya kuumba na taklifu.
6. Uimamu kwa Mashia.
7. Toba ya mwenye kuritadi.
8. Tofauti baina ya Uislamu na Imani.
9. Jini na kuathiri kwake kwa watu.
10. Uchawi na kuondolewa taufiki.

NINI SABABU YA KUUMBWA?

Swali: Tangu muda mfupi yamekuwa yakinijia baadhi ya maswali ambayo sijui kwamba nina haki ya kuuliza na ku-

zama katika uhalisia wake na ufafanuzi wake, lakini napenda kujua majibu yake au ufafanuzi wake ili yanisaidie kuondoa yote ambayo yanazunguka katika fikira zangu.

Nini sababu ya kuumbwa? Kwa nini Mwenyezi Mungu Mtukufu ametuumba? Kulikuwa na nini kabla ya kuumbwa viumbe? Nini kimemfanya Mungu Wetu kwa utukufu Wake atuumbe ili tumwabudu? Na ni nini sababu ya kumuabudu Naye hazihitajii ibada zetu? Natarajia jawabu lako na ufafanuzi wako ili nijue maana na lengo la ibada yangu na swala yangu!

Jibu: Ni haki ya mwanadamu kufikiri, kutafakari na kuuliza ili amali yake iwe ni kwa elimu na maarifa, na ambayo umeuliza miongoni mwa maswali ni maudhui maulamaa wameyajadili sana na humo vimetungwa vitabu na wala hakuna tatizo katika kuyajadili kwake abadan.

SABABU YA KUUMBWA:

Anasema Mwenyezi Mungu Mtukufu:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

“Na sikuwaumba majini na wanadamu ila waniabudu.”
(Surat adh- Dhariyat; 51:56).

Sababu ya kuumbwa ni kumwabudu Mwenyezi Mungu. Katika uhalisia wake kuna utukufu na wema mkubwa ambao mwanadamu hawezi kuupata bila ya utiifu huu na kunyeyekea kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu. Mwanadamu ni mwenye kuhitajia ibada, na kwayo anatumuka na anapanda daraja katika daraja za ukamilifu.

Kabla ya kuumba hapakuwa na viumbe wala kiumbe chochote isipokuwa Mwenyezi Mungu Mtukufu, kisha akaneemesha uwepo kwa rehema zake, na hatimaye kiumbe mwanadamu akawepo baada ya kutokuwepo. Nayo ni neema kubwa kutoka kwa Mwenyezi Mungu juu ya mwanadamu. Mwenyezi Mungu Mtukufu ndio ukamilifu na uzuri wote, na katika ukamilifu Wake na uzuri Wake ameneemesha uwepo kwa viumbe, na kupitia uwepo huu mwanadamu alipewa fursa kujua uzuri wa Muumba na aneemeke kwa ukaribu wake kwa ibada yake.

Hakika walioonja utamu wa ibada na utamu wa ukaribu wa Mwenyezi Mungu wamejua sehemu ya uhalisia mkuu katika ulimwengu huu. Katika Munaajati ya Imamu Zainul-Abidina عليه السلام tunasoma: “Mola Wangu! Ni nani aliyeonja utamu wa upendo Wako na akatafuta badili, na ni nani aliyeonja liwazo la ukaribu Wako akataka badala yako?”

KUMUONA MWENYEZI MUNGU MTUKUFU:

Swali: Zimetofautiana rai baina yetu: Je, tutamuona Mwenyezi Mungu Siku ya Kiyama au hapana?

Swali: Baadhi yetu wanaamini kuonekana kwa Mwenyezi Mungu, na baadhi ya wengine hawaamini kuonekana kwa Mwenyezi Mungu, na mimi nimepotea, mimi ni mhusika wa jambo hili, na siwezi kutoa fatwa humo kwa sababu jambo hili ni nyeti sana na nataka upande sahihi katika jambo hili?

Jibu: Waislamu wanatofautiana katika mas'ala ya kuonekana kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu. Miongoni mwao kuna wanaopinga katika maisha ya dunia na wanalithibitisha jambo hilo siku ya Kiyama, na miongoni mwao kuna wanaopinga uwezekano wa hilo duniani na akhera.

RAI YA SHIA IMAMIYA:

Shia Imamiya wanaitakidi kutowezekana kuonekana Mwenyezi Mungu Mtukufu duniani na Akhera, na hiyo ni kwa kutegemea Aya za Qur'ani tukufu na hadithi za Ahlul-Bayt ﷺ na kwa mtazamo wa akili na mantiki.

Katika Qur'ani tukufu anasema (swt):

لَا تُدْرِكُهُ الْآبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْآبْصَارَ ۗ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾

“Hayamfikii macho; bali Yeye huyafikia macho. Naye ni Mpole Mwenye habari..” (Surat an-An’am; 6:103). Na anasema (swt):

وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي إِلَيْكَ ۖ قَالَ لَنْ نَرِنِّي وَلَكِن نَنْظُرُ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اشْتَرَقَ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرِنِّي ۖ فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا ۖ فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾

“Na alipofika Musa kwenye miadi yetu, na Mola Wake akamsemesha, alisema: Mola Wangu nionyeshe ni-kutazame. Akasema: Hutaniona, lakini tazama jabali, kama litakaa pahala ndipo utaniona. Basi Mola Wake alipojionyesha kwa jabali, ililifanya kuvunjika vunjika, na Musa akaanguka hali ya amezimia. Alipozinduka alisema: Kutakasika ni Kwako! Natubu Kwako na mimi ni wa kwanza wa wanaoamini.”
(Surat al-A’araf; 7:143).

Na katika Hadithi za Ahlul-Bayt (عليه السلام), amepokea Suduq kutoka kwa Abdillahi kutoka kwa baba yake amesema: Nilihudhuria kwa Abu Ja’far (Muhammad al-Baqir (عليه السلام)) akaingia kwake mtu katika Makhawariji akamwambia: Ewe Abu Ja’far kitu gani unakiabudu? Akasema: Mwenyezi Mungu.

Akasema: Umemuona?

Akasema: Macho hayajamuona kwa kumshuhudia lakini nyoyo zimemuona kwa uhakika wa imani, hajulikani kwa ulinganisho wala hazimuoni hisia, hafananishwi na watu, anasifika kwa miujiza, anajulikana kwa alama, hadhulumu katika hukumu Yake. Huyo ndiye Mwenyezi Mungu hakuna Mungu isipokuwa Yeye.” Mtu huyo akatoka naye anasema: Mwenyezi Mungu anajua mahala pa kuweka ujumbe wake.

Na amepokea Suduqu kutoka kwa Abu Hasan kutoka kwa Abu Abdillahi عليه السلام amesema: Alikuwa mchungaji kwa Amirul-Muuminina عليه السلام, akasema: Ewe Amirul-Muuminina je, Umemuona Mola Wako ulipomwabudu? Akasema ole wako! Sikuwa ni mwenye kumwabudu Mola ambaye sijamuona. Akasema ume-muonaje? Akasema: Ole wako! Hayamuoni macho kwa kushuhudiwa kwa macho, lakini nyoyo zimemuona kwa ukweli wa imani.

Suduqu amepokea kutoka kwa Abdillahi bin Sanan kutoka kwa Abu Abdillahi عليه السلام amesema. Amesema “Hakika Mwenyezi Mungu ni Mtukufu Mwenye daraja. Waja hawawezi kumwelezea wala akili haziwezi kufikia uhalisia wake. Macho hayamuoni Naye anayaona macho, naye ni Mpole Mjuzi, na haelezewi kwa vipi, wapi wala kwa namna...”

Amepokea Suduq kutoka kwa Ibrahim bin Abi Mahmud amesema: Amesema Ali bin Musa عليه السلام katika kauli ya Mwenyezi Mungu (swt): “Na nyuso siku hiyo zitang’ara zikimsubiria Mola Wao.” Yaani zitameremeta kwa kusubiria thawabu za Mola Wao.

Na ama dalili ya akili muhtasari wake ni kwamba kitu chochote kinachoonekana kinakuwa na mpaka wa sehemu fulani na kinahitajia kuwepo sehemu ili kiwe humo, na hii haijuzu kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu. Na kwa ziada ya kujua utafiti wa kuonekana unaweza kusoma utafiti ambao ameuandika Muadhamu Sheikh Ja’far Subhaani chini ya anwani ‘Kumuona Mwenyezi Mungu’, katika mfululizo wa mas’ala ya kiitikadi katika tovuti yake.

MOTO NA JINNI:

Swali: Amesema Mwenyezi Mungu Mtukufu: “Isipokuwa wale ambao Mola Wako amewarehemu. Na kwa ajili hiyo (reheema) ya Mwenyezi Mungu amewaumba. Na litatimia neno la Mola Wako: Kwa hakika nitaijaza jahannam kwa majini na watu kwa pamoja.” Na katika Suratu Rahman “Na akawaumba majini kwa ulimi wa moto.” Je, Mwenyezi Mungu atamwadhibu kwa moto aliyumbwa kwa moto?

Jibu: Majini kuumbwa kutokana na moto hakumaani-shi umbo lake la sasa ni moto wenye kuwaka. Kama ambavyo mwanadamu ameumbwa kwa udongo tunakuta umbo lake la sasa sio udongo, na anaweza kupigwa na udongo na kuumia. Kwa sababu hiyo, na vilevile kuhusiana na majini anaweza kuadhibiwa kwa moto kama ilivyo dhahiri katika maelezo ya Aya ya Qur’ani, na hayo kwa Mwenyezi Mungu sio magumu.

KUHIFADHIWA QUR’ANI KUTOKANA NA KUPOTOSHWA:

Swali: Nina mambo yananijia na natamani nipate majibu yake. Kulingana na ada zetu ni kwamba madhehebu ya Imamiya yanasema kwamba Qur’ani haijapotoshwa, nini jibu lenu juu ya kitabu *Faswilul-khitab Fii tahariyfil Kitabi Rabil – Aribaab?*

Jibu: Waislamu wote wanaafikiana juu ya usalama wa Qur’ani tukufu kutokana na kupotoshwa, na yanayotajwa katika baadhi ya vitabu kuhusu kupotoshwa kwa Qur’ani yako nje na hayazingatiwi. Na katika upande mwingine, hakika sisi tunatia mkazo juu ya ulazima wa kutozama katika ikhithilafu za kimadhehebu na kutowakubalia wale wanaolingania mizozo na ikhithilafu. Na nimeshaandika utafiti mwingi unaokanusha kupo-

toshwa kwa Qur'ani, na kutia mkazo juu tawatur ya tamko la Qur'ani kwa namna isiyo na shaka na isiyoacha nafasi ya mjadala katika mas'ala haya, na unaweza kurejea utafiti huu katika tovuti maalumu, na miongoni mwa tafiti ni *Tahaqiqu fiy nafiy Tahriif an al-Qur'ani Sharif* wa Sayidi Ali Huseini Milani.

FALSAFA YA KUUMBA NA TAKLIFU:

Swali: Mimi ni kijana muumini na mwenye kujitahidi, na napenda imani yangu iwe imara na kwa kukinai. Niruhusuni niulize baadhi ya mas'ala:-

- Nini falsafa ya Mwenyezi Mungu kuumba ulimwengu?
- Kwa nini Mwenyezi Mungu ameumba mbingu na ardhi kwa muda wa siku sita na sio kwa muda wa siku au saa moja?
- Kwa nini Mwenyezi Mungu amewataka watu wamwabudu naye hawahitajii viumbe?

Nini falsafa ya ibada, kwa maana swala ni za nini, kwa nini siku za funga ziwe thelethini, tawafu kuzunguka Ka'aba iwe mara saba na sio pungufu wala zaidi?

JIBU LA SWALI LA KWANZA:

Mwenyezi Mungu Mtukufu ana ukamilifu wa jumla, na kwa ukamilifu Wake ameneemesha sifa ya kuwepo baada ya kutokuwepo, hivyo anatoa uhai. Na Mwenyezi Mungu ametoa kwa ukarimu Wake na fadhila Zake hali ya kutokuwepo akaibadilisha kwenda katika hali ya kuwepo, nayo ndio neema kubwa zaidi kwa viumbe. Na imepokewa katika hadithi al-Qudusiy: “Nilikuwa ni hazina iliyofichikana na nikapenda nijulikane hivyo nikaumba viumbe.”

JIBU LA SWALI LA PILI:

Mwenyezi Mungu Mtukufu ameanzisha maisha katika utaratibu na mpangilio, kila kitu Kwake ni kwa makadirio. Hatua za kuumba mimba zinaashiria upeo wa utaratibu unaokwenda kwa mtindo madhubuti, na kwa msingi huu Mwenyezi Mungu ameumba viumbe vyote. Na katika hayo kuna mafunzo kwetu katika utaratibu na ufanisi wa utengenezaji na kazi.

JAWABU LA SWALI LA TATU:

Ibada ya Mwenyezi Mungu ni uhusiano wa kawaida ambao unapaswa kuwa baina ya Muumba na kiumbe, na kupitia ibada mwanadamu anafikia kwenye daraja la

ukamilifu. Mwenyezi Mungu Mtukufu amefaradhisha ibada kwa ajili ya mwanadamu kupanda daraja na mafanikio yake.

FALSAFA YA KUUMBA NA TAKLIFU:

Kama ambavyo mtengenezaji wa vifaa vya umeme na vinginevyo anajua sifa zake kwa umakini, anajua kinachovifaa na kinachovidhuru vifaa hivyo, vivyo hivyo Mwenyezi Mungu Mtukufu Naye ndiye muumba wa mwanadamu, anajua yanayomfaa. Kuna siri zilizofichikana katika uhalisia wa namba hizi na nyakati zilizo pangwa, na mwanadamu atazivumbua siku moja. Na wewe unaona aliyebobea anampangia mgonjwa kiasi maalumu cha dawa hakizidi wala hakipungui kwa kujua kwake athari ya dozi hii kwa mgonjwa.

UIMAMU KWA MASHIA:

Swali: Anasema Allammah Sheikh Muhammad Ridhwa Mudhwafar “Tunaitakidi kwamba Uimamu ni msingi katika misingi ya dini na haitimii imani ila kwa kuitakidi msingi huo, wala haijuzu humo kuwafuata wazazi, jamaa na walezi vyovyote watakavyokuwa watukufu.”

Uimamu: ni msingi wa nne katika misingi ya dini kwa Mashia Imamiya, na unafuatia baada ya Utume ka-

tika umuhimu na inawezekana kuuzingatia kuwa ni ngu-zo ya itikadi ambayo kwayo wanatofautiana Imammiya na wasiokuwa wao miongoni mwa madhehebu za Kiislamu. Na Uimamu unazingatiwa ni msingi wa kifikra ambao juu yake yanajengwa madhehebu ya wafuasi wa Ahlul-Bait عليه السلام:- Naomba ufafanuzi na maelezo juu ya aliyoyaandika Sheikh Allammah Mudhwafar.

Jibu: Uimamu ni msingi kati ya misingi ya madhehebu kwa Shia Imamiya. Mwenye kukinaika na madhehebu ya Imamiya na akajengea taklifu yake ya kisharia juu ya mjengo wake, Uimamu kwake unakuwa ni msingi katika misingi ya itikadi yake.

Ama anayeitakidi kusihi kwa madhehebu mengine katika madhehebu za Kiislamu, ambayo hayaoni Uimamu kuwa ni msingi basi hayuko nje ya Uislamu na kwake inathibi anwani ya Uislamu.

Na Waislamu wote wanashirikiana katika misingi mitatu ya dini: Tauhidi, Utume na Miadi, nayo ni misingi yenye kukusanya na inabeba ukweli mkuu wa Uislamu.

TOBA YA MWENYE KURITADI:

Swali: Akipatikana mtu Mwislamu ameritadi, kisha akarejea na akawa ameritadi na kurejea mara nyingi,

na mwishoni akatubu toba ya kweli na akafanya yote yanayolinganiwa na Uislamu, miongoni mwa Swala, Saumu na Zaka, je Mwenyezi Mungu anakubali toba ya mtu huyu hususan anaporejea akiwa na matarajio kamili kwa ajili ya Mwenyezi Mungu Mtukufu?

Jibu: Anasema Mwenyezi Mungu Mtukufu:

﴿ قُلْ يَبْعَادَى الَّذِينَ اسْتَفْتُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَعْتَدُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴾

“Sema: Enyi waja Wangu waliozifanyia israfu nafsi zao! Msikate tamaa na rehema ya Mwenyezi Mungu. Hakika Mwenyezi Mungu husamehe dhambi zote. Hakika Yeye ni Mwingi wa maghfira, Mwenye kurehemu.”

(Surat az-Zumar; 39:53).

﴿ وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ ﴾

“Hakika Mimi ni Mwingi wa maghfira kwa anayetubia na akaamini na akatenda mema tena akaongoka.”

(Surat Twaha; 20:82).

Aya tukufu ziko wazi katika kukubali toba na upana wa rehema za Mwenyezi Mungu Mtukufu. Ikhilasi ikipatikana na nia ikawa ni ya kweli Mwenyezi Mungu anakubali toba kwa mja na anampa taufiki ya kufanya amali njema, bali anamsamehe makosa yake. Katika upole wa Mwe-

nyezi Mungu kwa waja wake, hakika Yeye anapojua kutokea kwao ikhilasi anabadilisha maovu yao kuwa mema.

TOFAUTI BAINA YA UISLAMU NA IMANI:

Swali: Nini tofauti kati ya Uislamu na Imani?

Je, anazingatiwa ni muumini yule asiyeamini kwa dalili kutoka katika Qur’ani au katika hadithi za Mtume ﷺ, juu ya umaasumu wa Maimamu ﷺ?

Jibu: Yamepokewa maneno mawili; Uislamu na Imani katika Qur’ani Tukufu, na makusudio yake yanatofautiana kulingana na mtiririko wa Aya. Katika Aya tukufu utakuta:

﴿ قَالَتِ الْأَعْرَابُ ءَأَمِنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ..... ﴾

“Mabedui walisema: Tumeamini; Sema: Hamjaamini, lakini semeni: Tumesilimu. Kwani imani haijaingia katika nyoyo zenu.” (Surat al-Hujurat; 49:14).

Qur’ani inatofautisha baina ya Uislamu na imani. Uislamu katika aya hii kwa mabedui ni kauli ya dhahiri bado haijaingia katika nyoyo, ili iwe imani. Na wakati mwingine Uislamu unaelezwa kama sharia ya kuhitimisha dini. Kama ilivyo katika Aya:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ.....“

“Hakika dini mbele ya Mwenyezi Mungu ni Uislamu....” (Surat Aali-Imran; 3:19).

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الآخِرَةِ مِنَ الْخَسِرِينَ ﴿١٩﴾

“Na mwenye kutaka dini isiyokuwa Uislamu haitakubaliwa kwake, naye katika Akhera ni miongoni mwa wenye hasara.” (Surat Aali-Imran; 3:85).

“.....” الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا.....“

“.....Leo nimewakamilishia dini yenu na kuwatimizia neema Yangu na nimewapendelea Uislamu kuwa dini” (Surat Maida; 5:3).

Ama kuhusu swali lako juu ya asiyeamini kwa dalili umaasumu wa Maimamu F, hakika kama hajakinaika kwa dalili na sio kwa kasumba na kiburi, na alikuwa ni mwenye kuamini ukweli wa Kiislamu, basi inathibiti kwake istilahi ya muumini kwa sura ya jumla, hata kama haithibiti kwake istilahi ya muumini kwa sura maalumu katika maudhui ya Maimamu ﷺ.

JINI NA ATHARI YAKE KWA MWANADAMU:

Swali: Nini rai ya madhehebu ya Ahlul-Bayt ﷺ kuhusu jini, je ni sahihi kwamba jini linaweza kumuudhi

mwanadamu na kumuwa, kwa sababu tangu zamani mababu zetu wanaitakidi jambo hili na nimeshaona katika vijana wa kizazi hiki anayeitakidi hayo. Lakini mimi binafsi naitakidi kwamba Mwenyezi Mungu hampamshetani nguvu kwa wanadamu na nguvu yake ni ndogo na finyu katika kutia wasiwasi tu, na sio kumu-dhi mwanadamu kimwili.

Na nimekwishasikia juu ya mambo wanayoyafanya baadhi ya watu kuchinja ndege bila ya kusema bismil-lahi kwa ajili ya kuridhisha majini, ili kuondoa adha yao kwa wapendwa wao, lakini mimi naona kwamba jambo hili haliepukani na kumshirikisha Mwenyezi Mungu. Na nilipojadiliana na mmoja wao aliniambia kwamba mambo haya ni ya kiroho huyajui lakini mimi sikuamini jambo hili.

Natamani kunifaidisha kwa rai yenu juu ya maud-hui haya, na je ni wajibu wangu kuwapa nasaha?

Jibu: Qur’ani inazungumza katika Aya nyingi juu ya majini kwa sura ya jumla, na juu ya shetani kwa sura maalumu. Na kupitia Aya hizi na nyinginezo mwanad-amu anaweza kupata picha iliyo wazi inayomtosheleza na mawazo ya kimakosa ambayo wanayazungumza watu. Anasema Mwenyezi Mungu: “Unaposoma Qur’ani basi jikinge kwa Mwenyezi Mungu kutokana na shetani aliyelaaniwa.”

إِنَّهُمْ لَيْسَ لَهُمْ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾

“Hakika yeye hana madaraka juu ya walioamini na wakamtegemea Mola Wao.” (Surat an-Nahl; 16:99)

إِنَّمَا سُلْطَانُهُمْ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾

“Hakika madaraka yake yako juu ya wale tu ambao wanaomtawalisha na wale ambao kwaye wanashiriki-sha.” (Surat an-Nahl; 16:100)

Na Mwenyezi Mungu anasema katika Surat Hijr:

قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَا أَغْوِيَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾

“Akasema Mola Wangu! Kwa ulivyonipoteza, basi nitahakikisha ninawazaini hapa ardhini na nitawapoteza wote.” (Surat al-Hijr; 15:39).

“Isipokuwa waja Wako wenye ikhilasi miongoni mwao.”

“Akasema hii ni njia yangu iliyonyooka.”

“Hakika waja Wangu huna mamlaka kwao ila atakayekufuata kati ya wapotovu.”

Aya ziko wazi kwamba shetani naye ndio mwenye uadui zaidi kati ya majini kwa wanadamu, hana nguvu

na uwezo unaomuwezesha kuwaudhi watu ila kwa yule aliyejisalimisha kwake na akamtii.

Anasema Sheikh Naswir Makarim Shirazi katika tafsiri yake *Al- Amthal Fiy Tafsir Kitabillahi al-Munzal*, katika Surat Hijir wakati wa kuzungumzia kuhusu aya mbili:

“Akasema Mola Wangu! Kwa ulivyonipoteza, basi nitahakikisha ninawazaini hapa ardhini na nitawapoteza wote. Isipokuwa waja Wako waliosafishwa.” (Surat al-Hijr; 15:39–40)..:

“Hakika mwanadamu ana uhuru na matakwa, na hakika Ibilisi na jeshi lake hawana nguvu ya kumlazimisha mwanadamu kwenda katika njia ya ufisadi na upotovu, lakini mwanadamu ndio ambaye anaitikia wito wao na kufungua moyo wake mbele yao na anawaruhusu kuingia humo.”

Kisha anaongezea: “Hakika wasiwasi wa shetani hata kama haepukani na athari katika kumpoteza na kumpotosha mwanadamu, isipokuwa maamuzi halisi ya kutii wasiwasi au kuukataa unarejea kiukamilifu kwa mwanadamu mwenyewe, na wala shetani na jeshi lake vyovyote watakavyofikia katika hila, hawana uwezo wa kuingia katika moyo wa mwanadamu mwenye matakwa aliyeelekea katika imani na mwenye ikhilasi.”

Na katika yote yaliyotangulia tunatia mkazo baadhi ya mas'ala muhimu:

- Ulazima wa kuamini uhuru wa mwanadamu kutokana na minyororo ya majini na mashetani na wengineo. Hiyo ni kwa kumwamini Mwenyezi Mungu na kumtegemea Mwenyezi Mungu Mtukufu.
- Kutojuzu kuchinja bila kusema bismillahi kwa kuridhisha jini au kwa kuogopa madhara yao.
- Majini kutokuwa na uwezo wa kumuudhi mwanadamu kimwili.
- Umuhimu wa kusambaza utamaduni sahihi na kuwa mbali na waongo na wadanyanyifu.

UCHAWI NA KUONDOLEWA TAUFIKI:

Swali: Je, inaingia akilini kwamba mimi anaponiroga mmoja wao, mimi kwa sababu ya uchawi huu napokonywa taufiki katika maisha yangu, na uchawi huo unakuwa uwezo wa kubadilisha maisha yangu chini juu? Na ikiwa kuna aliyeniroga je, kuna dua za kuba-tilisha athari ya uchawi kwangu? Naomba mnipe faida.

Jibu: Mwenyezi Mungu Mtukufu katika miliki Yake kuna funguo za kila kitu, Naye ni Msikivu Mwenye kuona, na wala haiwezekani kwa mchawi au kazi za kichawi kumpokonya mwanadamu taufiki. Ni juu yako kumtegemea Mwenyezi Mungu na kumwamini na wala usiathirike kwa yanayosemwa, bali iamini nafsi yako na kuwa na matumaini na rehema ya Mwenyezi Mungu Mtukufu. Na wewe unasoma katika Qur’ani tukufu:

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مِّنْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ لَيَقُوْلُنَّ ۗ اَللّٰهُ ۗ قُلْ اَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُوْنَ مِنْ
 دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ اَرَادَنِيْ اللّٰهُ بِضَرْحٍ هَلْ هُنَّ كَثِيْفَتٌ ضَرْحَةً اَوْ اَرَادَنِيْ بِرَحْمَةٍ هَلْ هِيَ
 مُمْسِكَةٌ بِرَحْمَتِهِ ۗ قُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُوْنَ ﴿٤٠﴾

“Na ukiwauliza ni nani aliyeeumba mbingu na ardhi?
 Bila shaka watasema: Mwenyezi Mungu. Sema: Je
 mnawaonaje wale mnaowaomba badala ya Mwenyezi
 Mungu. Mwenyezi Mungu akitaka kunidhuru, wao
 wanaweza kuniondolea dhara Yake? Au akitaka kunire-
 hemu, je, wao wanaweza kuzuia rehema Yake? Sema:
 Tosha yangu ni Mwenyezi Mungu. Kwake wategemea
 wanaotegemea.” (Surat az-Zumar; 39:38).

“Na mwenye kumtegemea Mwenyezi Mungu basi
 anamtosha. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwenye ku-
 fikia jambo lake ameshajaalia kila jambo makadirio
 yake.”

“...wanajifunza kutoka kwao ambayo yanafaraki-sha baina ya mtu na mke wake, na wala wao si wenye kumdhuru yeyote ila kwa idhini ya Mwenyezi Mungu.”

Mwenyezi Mungu akupe taufiki kwa kila kheri.

MAMBO YA KIUTAMADUNI

1. Rejea za hadithi sahihi.
2. Adabu ya dua na masharti ya kujibiwa.
3. Ndoto za usingizini.
4. Mazingira ya kuamrisha mema.
5. Wakimbizi na uhusiano baina ya jinsia mbili.
6. Uendeshaji wa taasisi za kidini.
7. Tamko la istighifari.
8. Kuamiliana pamoja na historia.
9. Sababu za kupotoka vijana.
10. Maana ya upendo na kuelemea kwenye huruma.
11. Tofauti baina ya dhambi na kosa.

12. Dhana ya nchi na uraia.
13. Kujiunga na Seminari za Masomo ya Kidini.
14. Kipimo cha mavazi na sababu za kuchelewa kuoa.
15. Hatua za kutunga.
16. Kuchapisha jarida la utamaduni la kidini.
17. Maana ya uchamungu.
18. Uhusiano baina ya wafuasi wa madhehebu.

REJEA ZA HADITHI SAHIHI:

Swali: Inapatikana idadi kubwa ya Hadithi na riwaya kupitia tovuti bila ya kutaja rejea zake. Ni rejea zipi za Hadithi na riwaya ambazo inawezekana kutafuta humo ili kuwa na uhakika wa kuwepo hadithi au riwaya au kutokuwepo kwake. Na unapopata uhakika wa kuwepo riwaya vipi tunaweza kuzipima katika upande wa nguvu na udhaifu?

Jibu: Kujua daraja za Hadithi katika upande wa nguvu na udhaifu ni elimu inayojitegemea, hawezi kutoa hukumu ya hadithi ila aliyebobea katika nyanja hii, na waliosoma hadithi miongoni mwa Maulamaa waliobobea wanaangalia pande mbili muhimu:

Matin: Nayo ni maneno ya hadithi na matamko yake.

Sanadi: Na inakusudiwa kwayo mnyororo wa wapokezi.

Kama ambavyo misingi ya maulamaa na njia zao zinatofautiana katika kutafti hadithi, na kwa hiyo tunakuta baadhi ya maulamaa wanaidhoofisha hadithi na wengine wanaitia nguvu hadithi hii.

ADABU YA DUA NA MASHARTI YA KUJIBIWA:

Swali: Ni vitendo vipi ambavyo vinakurubisha kujibiwa dua, na je, inajibiwa dua hata kama ni kwa mwenye kushindwa Mwislamu wa kawaida ambaye sio mwenye jitihada au sio mwenye juhudi sana, na ni wakati upi ni bora wa kuomba, tunaomba utupe faida.

Jibu: Dua ni kati ya mustahabati zilizotiliwa mkazo ambazo zina fadhila kubwa kwa Mwenyezi Mungu na humo kumepokewa Aya nyingi. Anasema Mwenyezi Mungu:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي
وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٥٠﴾

“Na waja wangu watapokuuliza habari Yangu, Mimi niko karibu. Naitikia maombi ya muombaji anaponi-omba. Basi na waniitiekie Mimi na waniamini Mimi ili wapate kuongoka.” (Surat al-Baqara; 2:186).

Na katika Hadithi: “Dua ni kiini cha ibada.”

Ni mustahabu, hata kama mwanadamu hana haja ya muhimu.

ADABU ZA DUA:

- Kuanza kwa kumsifu na kumshukuru Mwenyezi Mungu Mtukufu.
- Kumswalia Mtume Muhammad ﷺ na kizazi chake.
- Kukiri dhambi.

Kutoka kwa Imamu Swadiq عليه السلام amesema: “Jihad-harini asimuombe mmoja wenu Mola Wake kitu katika haja za dunia na akhera hadi aanze kwa kumsifu Mwenyezi Mungu, kumhimidi, kumswalia Nabii Wake na kizazi chake, kukiri dhambi na kisha aombe.”

AMA WAKATI WA DUA ULIO BORA NI:

1. Unapointia wakati wa Swala.

2. Wakati wa baina ya adhana na iqama.
3. Baada ya Swala ya asubuhi.
4. Wakati wa mwisho katika mchana wa siku ya Ijumaa.
5. Inaponyesha mvua.

NA MIONGONI MWA MASHARTI YA KUJIBIWA NI:

1. Ikhlasu katika dua.
2. Kuomba mara kwa mara na kutokata tamaa.
3. Kufanya kazi na kujituma.

Kutoka kwa Imamu Ali عليه السلام: “Mwenye kuomba bila ya kufanya kazi ni kama vile mtupa mshale bila ya upinde.”

Na muombaji ana fadhila kubwa kwa Mwenyezi Mungu, kwa sababu ametangaza unyenyekevu wake na kujisalimisha kwake kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu na kumhitajia kwake, ama atamkubalia haja yake, au kuchelewesha kwa hekima, na kumpa badala yake thababu na malipo makubwa akhera. Na sisi tunasoma katika dua ya Iffitahi “Na huenda kilicho cheshwa

kwangu ni bora kwangu kwa kujua Kwako hatima ya mambo.”

Hivyo ni juu yako kumwelekea Mwenyezi Mungu kwa dua na kujitahidi kufanya amali na kwenda mbio ili kupata matarajio yako, na katika wakati huo huo kuridhia anayokugawia Mwenyezi Mungu, kwa sababu ni kati ya daraja za juu za imani.

KUOTA USINGIZINI:

Swali: Kila ninapoona ndoto usingizini, ndoto inatimia katika maisha yangu, sawa iwe nzuri au mbaya, hivyo nimekuwa naamini ndoto. Na siku chache kabla niliona ndoto na ilikuwa ni nadhiri mbaya, na mimi hivi sasa nipo katika huzuni na hofu, pamoja na kwamba mimi natoa sadaka daima na ninamuomba Mwenyezi Mungu aniondolee balaa. Nifanye nini? Naomba utupe faida.

Jibu: Mwenyezi Mungu ameumba maisha haya na ameyafanya yasimame katika kanuni na mifumo, na miongoni mwayo ni kanuni ya sababu na kisababishi. Yaani hakika mambo yanakwenda kwa sababu zake, hivyo ni juu yako ufuata sababu za kufaulu na mafanikio, bila ya kujali ndoto na uongo wake, kwani hazitengenezi sababu ya kweli katika mambo aliyoyakadiria

Mwenyezi Mungu kwa waja. Na unaweza kujua hayo kupitia Qur’ani tukufu.

Aya za Qur’ani tukufu zinazungumzia kuhusu maisha ya mwanadamu na sababu za kufaulu humo: hukumu, vitendo, mambo ya familia na mengineyo, na zinaweka kwa hayo kanuni na misingi ambayo itamfikisha mwanadamu kwenye kupata radhi za Mwenyezi Mungu Mtukufu na mafanikio duniani na akhera. Ama ndoto hazikutajwa katika Qur’ani tukufu ila katika Aya chache.

Maisha hayaendi kwa ndoto, na ni juu yako kumtegemea Mwenyezi Mungu na wala usijali sana kwa unayoyaona katika ndoto. Katika upande mwingine, hakika mwenye kuamini majaaliwa na kadari anasalimisha mambo yake kwa Mwenyezi Mungu, na wala hahuzuniki kutokana na balaa maadamu yuko salama katika dini yake, na maadamu anachunga utii wa Mwenyezi Mungu na ibada yake. Hakuna ubaya kwake, akipatwa na baadhi ya matatizo katika maisha, kwa sababu yanayotokea kwa muumini yote ni kheri, “akipatwa na kheri anashukuru na akipatwa na balaa anasubiri.”

Ni juu yako uwe na matumaini ya kheri daima wala usiathirike na tatizo lolote linalokupata, huenda

humo kuna kheri. Na Mwenyezi Mungu akulinde na kila baya.

MAZINGIRA YA KUAMRISHA MEMA:

Swali: Baadhi ya wakati tunajadili na marafiki zetu katika ofisi za serikali kuhusu wajibu ya kuvaa hijabu kwa namna sahihi, na wanatujibu kwamba hijabu sio kia-shirio ambacho unaweza kukitegemea katika kuainisha heshima ya mwanamke, kwani ni wanawake wangapi wanavaa hijabu nao kwa hakika hawashikamani na dini. Swali ni kwamba: Namna gani tunaweza kuwajibu katika hali mfano wa hii?

Jibu: Kuamrisha mema na kukataza maovu kunazungukwa na pande nyingi muhimu, ambazo inapasa kuzichunga na kuzizingatia, miongoni mwazo ni:

Ni nani anayesemeshwa: je anaitika na kukubali yanayopendekezwa kwake?

Wakati unaofaa: inawezekana upande mwingine uko katika hali ya kinafsi isiyofaa, au akili yake inashughulika na mambo yanayomuondolea ufahamu wa yale yanayoelezwa kwake.

Maneno yanayofaa: ni njia ya hali ya juu katika kupokea na kuamiliana na yale yanayowasilishwa. Na

katika hali nyingine kunyamaza ndio chaguo linalofaa. Na mara nyingi kudokeza inakuwa kunafaa zaidi kuliko kufafanua, hususan wakati upande mwingine unapokuwa unajua hukumu na mas'ala.

Na katika upande mwingine, hakika kujaribu kuathiri upande mwingine ni wajibu kusichukue sura ya kupambana na kutaka kushinda, bali inapasa kuchukua sura ya upendo na mahaba. Na katika Hadithi imekuja:

“Mlaumu ndugu yako kwa kumfanyia wema na rejesha shari yake kwa kumneemesha.”

Ama tukitaka kujibu hoja ya upande mwingine – bila ya kupambana – tunaweza kusema: Hakika kushikamana na hukumu ya kisharia ni jambo lililojitenga na watu wanaoitekeleza, na anayetaka kushikamana na hukumu ya kisharia hakika anaanzia katika mlango wa uhusiano wake wa moja kwa moja na Mwenyezi Mungu Mtukufu.

Namna gani kama wakidhihirisha muamala mbaya wengi kati ya wanaoshikamana na Swala, je unadhani tutaacha Swala?

Na mwisho hakika nasaha zetu kwako na kwa marafiki zako ni kuimarisha uhusiano na watu wote, na kusamehe makosa ya marafiki zenu, ili wavutike kwa muamala wenu mzuri mnapoamiliana nao.

WANAOSHISHI UGENINI NA UHUSIANO BAINA YA JINSIA MBILI:

Swali: Mimi ni mwanafunzi wa kigeni na ninaona katika vijana wa kigeni anayeitakidi kwamba inajuzu kwake kukumbatiana na walimu wa kike na wasichana. Na kwamba mas'ala hayo hayana uhusiano na dini, bali ni ada ya kijamii. Mmoja wa marafiki zangu wa kike amejaribu kujadiliana na jamaa zake wa karibu lakini bila ya mafanikio na bado anang'ang'ania rai yake. Muadhamu Sheikh nimekimbilia kwenu kwa sababu mimi naitakidi kwamba mfano wa kijana huyu anaweza kukinaika atakaposikia majibu ya swali hili kutoka kwa mwanachuoni wa kidini mfano wako, shukrani.

Jibu: Uislamu umeratibu uhusiano wa mwanaume na mwanamke na ukaweka mipaka na kanuni zinazolinda utu wake na nafasi yake kiubinadamu, ambapo hakika Mwenyezi Mungu Mtukufu ndio Muumba wa mwanadamu na ulimwengu, tabia yake na matamano yake, Naye Ndiye anayejua zaidi yanayomtengeneza. Anasema Mwenyezi Mungu Mtukufu:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ بَعْضُوا مِنْ أَنْصَارِهِمْ وَحَفَظُوا أَرْوَاحَهُمْ ذَٰلِكَ أَرْكَانُ هُمْ إِنَّ اللَّهَ حَكِيمٌ
بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٥٩﴾

“Na waambie waumini wanaume wainamishe katika macho yao na wazilinde tupu zao. Hilo ni usafi zaidi kwao. Hakika Mwenyezi Mungu ana habari za wanayoyafanya.” (Surat an-Nur; 24:30).

Na ambayo tunayaona leo miongoni mwa matatizo ya kijamii na kitabia hakika ni sababu ya kuwa mbali na aliyoyaleta Mwenyezi Mungu, katika yale yanayoratibu uhusiano wa mwanaume na mwanamke. Bali wenye akili wa kimagharibi na wanafikra wao wametambua umuhimu wa kuratibu uhusiano wa jinsia mbili, na wametambua kufaa kwa rai ya Uislamu katika madhumuni haya.

Na inatosha mwanadamu kusoma matokeo ya utafiti ambao unajiri kuhusu mchanganyiko baina ya jinsia mbili bila ya vidhibiti, na ambayo yanasambazwa na majarida ya kila siku miongoni mwa matatizo ya ubakaji, talaka na mengineyo. Humo kuna dalili ya wazi juu ya madhara ya mchanganyiko huu.

Na katika mtazamo wetu hakika vijana wenye kupuuzwa kutekeleza hukumu za kisharia, hawapungukiwi na maarifa wala hawahitaji dalili yenye kukinaisha, kwa sababu kupuuzwa kwao ni udhaifu wa matakwa mbele ya vishawishi vya tamaa na sio upungufu wa maarifa.

Hakika mwenye maumbile ya sawa sawa hakubali kuona mke wake na dada yake yuko katika mapaja ya mwanaume ajinabi, na inatosha athari hii kumzindua mfano wa kijana huyu au mwingine ikiwa ana utayari wa kukubali nasaha ya kumtoa katika kosa lake.

Kwa hakika ni wajibu juu yenu wa kutoa nasaha na kutanabahisha tu bila ya kuingia katika majadiliano au ugomvi pamoja na vijana hawa, na Qur’ani tukufu inasema: “Bali mwanadamu anaijua nafsi yake. Hata kama akitoa visingizio.”

Na katika nususi zilizopokelewa katika nyanja hii ni:

Amesema Imamu as-Sadiq عليه السلام: “Mwenye kumpa mkono mwanamke aliye haramu kwake basi ameshapata ghadhabu ya Mwenyezi Mungu.”

Na amesema عليه السلام: “Kuangalia baada ya kuangalia kunaotesha katika moyo matamaniao, na kunatosha kwa mwenye kutazama kuwa ni fitina kwake.” Na nususi ziko nyingi.

UENDESHAJI WA TAASISI ZA KIDINI:

Swali: Katika chuo chetu hapa New Jersey, Marekani, kunafanyika semina kuhusu taasisi za kidini na ambazo zinakuwa na uchangiaji mbalimbali, na nimetaka ushauri kwa Muadhamu Sheikh kwa kifupi kuhusu

maudhui yafuatayo: Namna gani inapasa taasisi za kidini zifanye kazi?

Je, Uislamu unatupa maandiko maalumu ya kundesha taasisi hizi? Je ni lazima kuongoza taasisi hizi za kidini? Nataraji majibu yenu angalau kwa muhtasari.

JIBU:

Taasisi za kidini ni wajibu zifanye kazi kama taasisi zingine, ndani ya mkakati wazi na malengo maalumu na utaratibu unaofaa.

Uongozi ni elimu ya kibinadamu ya kijamii yenye kubadilika, na ni wajibu mtu anufaike kutokana na kila nadharia na uzoefu wa kiuongozi katika kuendesha taasisi za kidini. Na kuna maandiko ya Kislamu yanayotia mkazo juu ya sifa za kitabia ambazo zinampa mwanadamu mafanikio katika maisha yake na uendeshaji wake na uhusiano wake na wengine, kama vile dharura ya kutafakari na kupanga, na umuhimu wa kushaurina pamoja na wengine na kusaidiana na kazi ya pamoja, kunufaika na wakati, muamala mzuri, upole na kusamehe na mengineyo yasiyokuwa hayo.

Anaongoza taasisi za kidini mtu ambaye anashikamana na maadili na misingi ya kidini, na awe ni

mwenye ikhlasi kwa malengo ya taasisi, na awe ni mtu mwenye kipaji na uwezo wa kuiendesha.

TAMKO LA ISTIGHIFAR:

Swali: Je, kuna tofauti kati ya kauli ya *Astaghfirullah Rabbiy wa Atubuilaihi*, na ile ya *Astaghfirullah Rabbiy wa Atubuilaihi*?

Swali: Kuna amali za ibada zimepokewa zikiwa na *Astaghfirullah Rabbiy wa Atubuilaihi* bila ya *Rabbiy* na zingine zikiwa na *Rabbiy*, je, kuna tofauti katika maana na makusudio?

Jibu: Istighifari inatengenezeka na sehemu mbili:

Kwanza: Tamko. **Pili:** Hisia ya kujuta na azma ya ndani ya kuacha kosa au dhambi.

Tofauti ya matamko mawili: “*Astaghfirullah Rabbiy wa Atubuilaihi*” ina maana yenye kutosheleza zaidi, ambapo kuna neno *Rabbiy* ambalo linamaanisha Mlezi, Mpole mwenye huruma kwa mja. Kulazimiana na tamko lililopokewa katika riwaya (*nasi*) maalumu ni bora kushikamana nalo.

Na katika kila hali inapasa kuelekea kwenye ukweli wa istighifar na kuihudhuria katika utajo huu mtukufu.

Kama anavyosema Imamu Ali عليه السلام: Istighifar ni daraja la watu watukufu zaidi, nalo ni jina lenye maana

sita: Ya kwanza ni kujuta kwa yaliyotokea. Pili ni kua-
zimia kuacha na kutorudia tena abadani. Tatu ni ku-
wapelekea viumbe haki zao ili ukutane na Mwenyezi
Mungu uko mwepesi huna doa. Nne ni kukusudia kwa
kila faradhi iliyo juu yako uliyoiacha na kutekeleza
haki yake. Na tano kukusudia kwa kila nyama iliyosta-
wi katika mwili uiyeyushe kwa kuhuzunika hadi mwili
(ukonde) ugandamane na mfupa na iote baina yake ny-
ama mpya. Sita kuuonjesha mwili uchungu wa utiifu
kama ulivyouonjesha utamu wa maasi.

KUAMILIANA NA HISTORIA:

Swali: Nafuatilia mihadhara yenu mizuri, na umek-
wishataja kwamba inapasa kwa Waislamu wasishu-
ghulishe akili zao na mambo ya kihistoria, ikhitilafu na
mengineyo. Je, Muadhamu Sheikh huitakidi kwamba
kuacha mfano wa mambo haya kunaweza kusababisha
pengo katika utamaduni wa mwanadamu? Na hivyo tu-
nahitaji uwiano?

Jibu: Katika kuamiliana na historia tuna hali mbili ina-
pasa kutofautisha kati yake:

Hali ya kwanza: Utafiti wa kihistoria wa kielimu na
kuchambua matukio na kupata matokeo na mazingatio.

Hali ya pili: kushughulika na mijadala kuhusu kureke-

bisha shakhsiya na matukio, na kisha kuingia katika mizozo ya kimadhehebu au kijamii kwa sababu za ikhtilafu kuhusu matukio ya kihistoria. Na sisi tunalingania kutoshughulika na mas'ala ya ikhtilafu na kuingia katika mizozo inayopasua umoja wa jamii.

Ama utafiti wa kihistoria wa kimaudhui ni jambo zuri na jema, Qur'ani tukufu inashajiisha kwa zaidi ya njia moja. Na miongoni mwazo ni pale Qur'ani inapotupa mfano kwa kueleza humo baadhi ya hali za umma zilizotangulia na kuchambua misimamo yake.

وَجَوْرَنَا بَيْنِي إِيمْرًا بِلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَى قَوْمٍ يَعْكُفُونَ عَلَى أَصْنَامِهِمْ ؕ قَالُوا يَا مُوسَىٰ
 أَحْجَلْ لَنَا إِنهَّا كَمَا لَهُمْ ءَالِهَةٌ ؕ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مَّجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾

“Na tukawavusha bahari wana wa Israil na wakawafikia waliokuwa wakiabudu masanamu yao; wakasema: Ewe Musa! Hebu nasi tufanyie waungu kama hawa walivyoye na waungu. Akasema: Hakika nyinyi ni watu wafanyao ujinga.” (Surat al-A'araf, 7:138).

وَأَخَذَ قَوْمٌ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ حُلِيِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ أَلْمَرُ يَرَوْنَ أَنَّهُ لَا
 يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْتَبُهُمْ سَبِيلًا أَخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٣٩﴾

“Na baada yake watu wa Musa walimfanya ndama kutokana na mapambo yao, kiwiliwili kilichokuwa na sauti. Je, hawakuona kwamba huyo hasemi nao wala

hawaongozi njia? Walimfanya na wakawa wenye kudhulumu.” (Surat al-A’araf; 7:148).

وَمِن قَوْمِ مُوسَىٰ أُمَّةٌ يَهْتَدُونَ بِالْحَقِّ وَيُبْغِضُونَ

“Na katika kaumu ya Musa kuna umma unaoongoza kwa haki, na kwayo hufanya uadilifu.”
(Surat al-A’araf; 7:159).

Hivyo uwiano unatakiwa uwe unapatikana katika utafiti wa kimaudhui ulio mbali na chuki za kikabila au msuguano wa kijamii au kudharau fikira na itikadi za wengine.

SABABU ZA KUPOTOKA VIJANA:

Swali: Ni zipi sababu ambazo zinamfanya kijana azame katika matamanio na matamu ya kidunia ambayo yanamuweka mbali na ukaribu wa Mwenyezi Mungu Mtukufu?

Jibu: Mwanadamu anaathirika kwa sababu mbalimbali, na zilizo muhimu zaidi ni:

- Kurithi.
- Malezi.
- Utamaduni.

- Mazingira.

Na mazingira katika zama hizi yanatengeneza athari muhimu zaidi kwa mwanadamu, na hususan kijana katika mwanzo wa maisha yake, ambapo hahisi uzito wa jukumu katika majukumu yake. Hakika yanayotolewa na matangazo kwa vyombo vyake mbalimbali yameathiri vijana kwa namna kubwa, ukiongezea kurudi nyuma dauru ya familia na shule.

Wengi miongoni mwa wazazi na waalimu hawafanyi wajibu wao unaotakiwa katika malezi na kuelekeza. Na katika upande mwingine hakika mtazamo wa kijana katika nafsi yake na kiwango cha makadirio yake katika dhati yake, unaathiri kwa kiasi kikubwa katika mwendo wake na harakati zake.

Sababu zote hizi zimepelekea katika tunayoyaona leo miongoni mwa hali mbalimbali za vijana. Na tunataraji kwa wenye uelewa mfano wenu kuwa na dauru katika kuwaangalia wavulana na wasichana, na kuwalea na kuandaa ratiba zinazofaa ili kuinua kiwango chao kiutamaduni na kitabia, kama ambavyo tunatarajia kuamka kwa taasisi zote na pande zenye uhusiano na kujua majukumu yake, ambapo haiwezekani kuzingira jukumu katika upande mmoja bila ya mwingine.

MAANA YA UPENDO NA KUELEMEA KIHISIA:

Swali: Kuna istilahi ambazo nataka kuzijua kwa ufafanuzi:

Nini maana ya upendo wa kihisia na je, ni uleule upendo wa kimoyo? Je, kuelemea kihisia ndio kuelemea kimoyo na kinafsi? Nini uzuri wa kiroho? Je, ni sahihi kwamba upendo unapoa baada ya kuoa, nao ndio upendo uleule wa kihisia? Ni upendo wa aina gani uliokuja katika aya ya Mawadah na Rahmah? Nini makusudio ya utulivu wa ndoa, kama ilivyokuja katika aya “ili mpate utulivu kwao?”

Jibu: Hakuna maafikiano yaliyofikiwa katika kuelezea istilahi hizi, lakini sisi tunaweza kutofautisha baina ya upendo unaosifiwa na upendo unaolaumiwa.

UPENDO UNAOSIFIWA:

Upendo unaosifiwa unatokana na msukumo safi nadhifu, unaotokana na haki, kheri, wema na mifano hiyo.

Upendo wa mwanadamu kwa Mola Wake, ambapo unatokana na maarifa na raghba katika kutekeleza na kushukuru neema, na raghba ya kuwa karibu na uzuri mkuu.

Upendo wa mwanadamu kwa wazazi wake ambao walikuwa ni sababu ya kuwepo kwake, na wametoa cha ghali na cha thamani kwa ajili ya malezi yake.

Upendo wa mume kwa mke wake, ambapo amefungamana naye mafungamano matukufu kwa ajili ya mafanikio ya duniani na akhera. Na vilevile upendo wa mwanadamu kwa watoto wake na marafiki zake na watu wa kheri katika jamii yake.

UPENDO WENYE KULAUMIWA:

Ni kuelemea kwa matamano ya jumla kwa ajili ya tamaa tu, nao ndio unaotangazwa na matangazo kupitia njia mbali mbali za ushawishi, ambazo zinaonyesha uzuri wa mwanamke au mwanaume ili kuamsha matamano. Kila upande unajaribu kumkaribia mwingine ili kutimiza ladha ya kimwili tu. Hivyo haiwezekani kuita aina hii ya kuelemea kuwa ni upendo.

UZURI WA KIROHO

Unapatikana uzuri wa kiroho kwa mwanadamu kwa kumiliki sifa za huruma, upole, na kuwapendea kheri wengine na kusamehe makosa yao na mengineyo miongoni mwa sifa za uzuri wa kimaanawi.

KUPOA KWA HISIA BAADA YA KUOA:

Kama ambavyo rafiki anakuwa na shauku na rafiki yake baada ya kutengena kwa muda mrefu, kisha shauku hii inapoa, vile vile hakika harakari za kihisia zinapoa baada ya kuoja kwa kuendelea kukutana na kushughulika na kazi za kila siku, na wala haizingatiwi kuwa ni dosari au kosa.

Bali inapasa kutanabahi juu ya dharura ya kulinda ile hali ya kuendelea hisia za upendo na usafi wake na kwenda mbio kuustawisha. Katika hadithi:

“Kauli ya mwanaume kwa mke wake: Hakika mimi ninakupenda haitoki moyoni mwake kamwe.” Na katika hadithi vilevile: “Peaneni zawadi mtapendana.”

MAWADAH NA RAHMAH:

Allamah Tabatabai anaona kwamba Mawadah ndio tafsiri ya kivitendo ya upendo. Na rahmah ni kuathirika kinafsi kwa kuwepo upungufu au haja kwa upande mwingine katika hali ambayo inapelekea kwenda mbio ili kuziba upungufu huu.

Sakan: Ni hisia za utulivu na raha.

TOFAUTI BAINA YA DHAMBI NA KOSA:

Swali: Nini tofauti kati ya dhambi na kosa? Na wakati gani mwanadamu huyu mkosaji anaitwa mwenye madhambi au ni mwenye makosa?

DHAMBI KATIKA UPANDE WA LUGHA YA KIARABU:

Katika asili husemwa: Kuadhibiwa kwa dhambi ya jambo: Yaani inatumika katika kila kitendo chenye matokeo mabaya kwa kuzingatia dhambi ya kitu, na kwa hiyo dhambi inaitwa kinachofuatia kwa kuzingatia yanayotokea mwisho wake.

Ama katika Qur’ani tukufu maana inatofautiana kwa kutofautiana sehemu.

وَلَهُمْ عَلَىٰ ذُنُوبِهِمْ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿٥٩﴾

“Nao wanalo kosa juu yangu basi naogopa wasije wakanuia.” (Surat ash-Shu’araa; 26:14), kwa maana ya kosa au kisasi.

Hakika waliodhulumu wana fungu lao la adhabu kama fungu la wenzao. Basi wasiniharakishe. (Suratu Dhariyaa: 59). Kwa maana ya fungu la adhabu.

KOSA NA MAKOSA KATIKA UPANDE WA KILUGHA:

Kosa na makosa: ni jina la vitendo vinavyochelewesha thawabu. Na katika Qur’ani tukufu:

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَلَحْمَ الْخَيْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ أَضْطَرَّ غَيْرَ
بِئَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٧٣﴾

“Hakika amewaharamishia mzoga, tu na damu, na nyama ya nguruwe, na kilichochinjiwa asiyekuwa Mwenyezi Mungu. Basi aliyefikwa na dharura (akala) bila kutamani wala kupita kiasi, yeye hana dhambi. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwenye maghufira, Mwenye kurehemu.” (Surat al-Baqara; 2:173). “Hakuna dhambi.” yaani hakuna uzito.

فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Mwenye kuhofia muusiaji kwenda kombo au (kufanya) dhambi, akasuluhisha baina yao, basi hatakuwa na dhambi. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwingi wa maghufira, Mwenye kurehemu.” (Surat al-Baqara; 2:182).
Ithimu: Kosa

“..... فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ”

“Katika hivyo mna madhara makubwa, na manufaa kwa watu.” (Surat al-Baqara; 2:219) — kwa maana ya madhara.

TOFAUTI BAINA YA DHAMBI NA KOSA:

Katika kitabu cha *al-Amthal Fiy Tafsir Kitabillahi al-Munzal* cha Sheikh Naswir Makaarim Shirazi katika tafsiri ya aya ya 219 katika Suratul- Baqarah anasema:

Kosa kama ilivyopokewa katika *Muujam Maqaayisi Lugha* ni kwamba katika asili ni kwa maana ya pole pole na kuchelewa, na kwa kuwa madhambi yanamchelewesha mwanadamu kupata daraja na kheri, kwa hiyo imepewa jina hili. Bali imepokewa katika baadhi ya aya za Qur’ani maana hii kwa dhati kutokana na neno kosa. Mfano anapoambiwa muogope Mwenyezi Mungu anapata uzito kutokana na kosa, yaani ghururi na misimamo ya kudhania inayomchelewesha kufikia uchamungu.

Vyovyote iwavyo makusudio ya *Ithmu* ni kila kitendo na jambo linaloathiri athari mbaya katika roho na akili ya mwanadamu na kumzuia kufikia kwenye ukamilifu na kheri.”

Na *Ithmu* inaweza kuwa ni yale matokeo ambayo yanafuatia katika dhambi, na mwenye madhabi na

mkosaji ina maana moja, na Mwenyezi Mungu ndio anayejua zaidi.

DHANA YA NCHI NA URAIA:

Swali: Kutokana na uelewa wangu katika utafiti wa Kiislamu nimeona kwamba Waislamu kwa ujumla hawaamiliani vizuri na mas'ala ya nchi, kuna aina ya kuzembea maudhui yanapohusiana na nchi.

Swali: Kwa nini kuna upungufu kutoka kwa waandishi wa Kiislamu kuhusu dhana ya nchi na uraia katika Uislamu? Kwa nini kuna upungufu katika hazina ya Kiislamu kuhusiana na nchi? Ambapo hadithi na riwaya zinakaribia kukosa dhana hii?

Jibu: Dhana ya nchi na uraia ni kati ya dhana zenye utata katika akili ya Mwislamu, na inahitajia upembuzi na kufafanuliwa, na kuna sababu inayopelekea hali hiyo, tunataja miongoni mwazo:

Kwanza: Uislamu kukabiliwa na kasumba za kikabila: Watu walikuwa wanaishi katika hali ya kasumba kiasi cha kasumba hizo kukita katika nafsi zao, na Uislamu umekuja ili kung'oa dhana hizi, na kulea Waislamu katika dhana takatifu ya kiakhera, nususi zake zikatilia mkazo juu ya hayo.

Pili: Mazingira iliyokulia dola ya Kiislamu: Dola ya Kiislamu ilikuwa inaishi katika mapambano na Waaje-mi na Warumi, hivyo uhudhuriaji wa kujiunga na dola ya Kiislamu ulikuwa unatangulizwa kabla ya kutazama nchi au mji.

Tatu: Dhulma ya serikali dhalimu katika zama za kileo: Dhulma hii imewafanya wengi wa waandishi wa Kiislamu kurejesha kumbukumbu zao katika historia na kulingania dola ya ukhalifa na kupinga dola ndogo ndogo ambazo zimeletwa na mbinu za kikoloni.

Nne: Upeo mfinyu katika kufikiri: Baadhi ya wanafunzi wa elimu wamekulia ndani ya mazingira yanayokandamiza fikira na kuzuia kufunguka, jambo ambalo limewafanya wafahamu kimakosa kwamba kuna mgongano baina ya dhana ya udugu wa Kiislamu na dhana ya uraia. Bila shaka, hakika hayo hayamaanishi kwamba maandiko ya kidini yamesahau dhana hii ya asili katika mpangilio wa dhana za malezi ambazo kwazo dini inawalea watoto wake.

Na jawabu la ufafanuzi unaweza kurejea utafiti wetu unaojulikana kwa jina: Nchi na Uraia, Haki na Wajibu.

KUJIUNGA NA SEMINARI ZA MASOMO YA DINI:

Swali: Nakusudia kufanya safari kwa ajili ya masomo ya dini, na napenda kunufaika na maelekezo yenu katika nyanja hii, kwani nyinyi mmeingia katika kina cha uzoefu kwa miaka mingi – ni mambo yapi muhimu ambayo inapasa kwa mwenye kutafuta elimu ayaweke mbele ya macho yake anapotia mguu wake katika njia hii?

Jibu: Kati ya mambo muhimu sana ambayo ni wajibu kwa mwenye kutafuta elimu ayaweke mbele ya macho yake ni:

1. Nia ya kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu, ambapo inazingatiwa kutafuta elimu ni njia ya kupata radhi za Mwenyezi Mungu Mtukufu, na ni wajibu ibakie anwani hii ipo mbele ya mwenye kutafuta elimu muda wote wa maisha yake.

Na katika hadithi imekuja: “Mwenye kutafuta elimu kwa ajili ya Mwenyezi Mungu hapati kwayo mlango wa elimu ila unazidi udhalili katika nafsi yake, na kwa watu unazidi unyenyekevu, na kuzidi kumhofu Mwenyezi Mungu, na anazidi kujituma kati-

ka dini, huyo ndiye ambaye ananufaika na elimu, basi na ajifunze elimu. Na mwenye kutafuta elimu kwa ajili ya dunia na cheo kwa watu, hadhi kwa watawala, hatopata kwayo mlango ila atazidi kujikweza katika nafsi yake na atazidi kujifaharisha kwa watu na itazidi ghururi yake kwa Mwenyezi Mungu, na anazidi kukosa adabu katika dini, na huyo ni ambaye hanufaiki kwa elimu yake.

2. Kuifanyia kazi elimu: Inapasa kwa mwenye kutafuta elimu atekeleze anayojifunza katika nafsi yake kabla ya kuwaongoza watu wengine. Katika hadithi tukufu imekuja: “Elimu bora zaidi ni inayodhihiri katika viungo na vitendo. Mkitaka kunufaika kwa elimu ifanyieni kazi na zidisheni kufikiri katika maana zake zinazozielewa nyoyo.”
3. Kujiandaa kuwahudumia watu na kuwanufaisha: Maandiko ya kidini ni mengi sana katika umuhimu wa kuwahudumia watu na kuingiza furaha kwao na kuchunga mambo yao, na miongoni mwa hadithi zilizopokewa ni: “Viumbe ni waja wa Mwenyezi Mungu, hivyo anayependeza zaidi kwa Mwenyezi Mungu ni mwenye manufaa zaidi kwa waja Wake.”

“Zaka ya elimu ni kuifundisha, shukrani ya mwanachuoni juu ya elimu yake ni kuifanyia kazi na kuitoa kwa wanaostahiki.”

Swali: Ni yapi maradhi ya kiroho na kitabia ambayo inapasa kwa mwenye kutafuta elimu kujihadhari nayo?

Jibu: Maradhi ya kiroho na kitabia ambayo inapasa kwa mwenye kutafuta elimu kujihadhari nayo ni:

1. Kujiona.
2. Kujikweza kwa watu.
3. Mabishano na kujionyesha, na kuingia katika mizozo.

Swali: Katika mwanzo wa kutafuta elimu mwanadamu kwa kawaida anakuwa ni mwenye hamasa kubwa, laki-ni baada ya muda anapata mtihamu wa uvivu na uzembe, nini nasaha zenu katika nyanja hii?

Jibu: Katika yanayopasa kutiliwa mkazo juu yake ili kuendelea hali ya jitihada na uchangamu ni:

1. Kujiandaa kiroho daima kupitia kuhudhurisha nia ya kuanza mwanzo, nayo ni kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu na kuitikia wito Wake (swt) katika kutafuta elimu na kuwaongoza watu, na kupita katika njia ya manabii na warekebishaji.

2. Kuizoesha nafsi kujitahidi, utaratibu na ufanisi, kiasi kwamba uchangamfu unakuwa ni sifa ya asili ambayo nafsi inaizoea, hivyo hawi na furaha ila kwa mafanikio ya kila siku.
3. Kushirikiana na wengine, kiasi kwamba kila mmoja anampa nguvu mwingine, na anapata kutoka kwake nguvu na uchangamfu, na yanapatikana mazingira ya kusaidiana katika kazi na yanajaa kazi na harakati.

Swali: Ni ubobezi upi ambao jamii yetu ya Kiislamu na ya ghuba inauhitajia hasa? Au inapasa kwa mwanafunzi kufanya haraka kujitahidi ili kuendeleza kiwango chake cha elimu katika nyanja mbalimbali?

Jibu: Katika mwanzo wa masomo ya Hauza ni lazima kupata uwezo wa kutosha katika utangulizi wa lazima, kisha inafutia hatua ya ubobezi ambao tunashajiisha juu yake na tunalingania ufanyike.

Ama kuhusu mahitaji ya jamii yetu leo, kwa kweli ni mengi. Inawezekana kwa mwenye kutafuta elimu kuchagua yanayoendana na maandalizi yake na raghba yake. Na tunaashiria hapa katika ubobezi muhimu unaobeba katika madhumuni yake mambo ya kila siku ya kimaisha. Tunaweza kuyaita haya kwamba ni ubobezi wa kuboresha jamii.

Jamii zetu leo zinahitaji mwanafunzi mrekebishaji aliye karibu na jamii mwenye kugusa nyanja za upungufu wake, na katika nyanja za upungufu ambao jamii inaishi nao ni:

- Udhaifu wa mazingatio ya kifamilia na kimalezi, na kuparaganyika kifamilia.
- Kushughulika na mazingatio binafsi badala ya matatizo na mambo ya kijamii.

Swali: Nini rai yenu, je uhutubu unaathiri katika masomo, na ni zipi nasaha muhimu ambazo unanipatia katika nyanja ya kuboea katika hotuba za harakati za Imam Husein?

Jibu: Uhutubu una umuhimu mkubwa katika kunoa shakhsia ya kielimu kwa mwenye kutafuta elimu, humo yanajikita maalumati na yanajipanga katika maweko na mtiririko wa kufikia malengo yake ya kijamii ya urekebishaji, uhutubu unakuza kiwango cha elimu kwa mwenye kutafuta elimu.

Na miongoni mwa nasaha muhimu ambazo tunazitilia mkazo juu yake ni:

1. Inapasa kwa khatibu ajali uwazi wa lengo la jumla katika khutuba yake, nayo ni kurekebisha, mbali na chumo la kimaada.

2. Uwazi wa lengo maalumu katika kila muhadhara ili asimbabaishe msikilizaji.
3. Kubadilisha fikira kwenda kwenye ratiba ya kivitendo inayoendeleza jamii, ili aondoke kwenye muhadhara kwenda kwenye tabia ya kivitendo.

Swali: Kuhusiana na utungaji, mimi naona idadi hii ya maarifa ya kijamii katika utunzi na katika tovuti yenu tukufu, ni ipi nasaha yenu kwangu katika nyanja ya utunzi?

Jibu: Kwa mwenye kufuatilia harakati za utunzi anaweza kuona kwamba zinapita katika mapito mawili:

- Mapito ya kuiga yenye kurudiwa rudiwa.
- Mapito ya kuboresha yanayoangalia mahitaji ya jamii.

Na ni dharura mtunzi atanabahi katika mas'ala haya na kuyachunga ili matokeo yake yawe yenye faida na sio kutunga tu kwa kurudiarudia. Na nasaha zangu kwako ni kuanza kuandika sambamba na safari zako za kielimu; kwa sababu kuandika ni fani inahitajia mazoezi na vitendo.

Swali: Nini nasaha zenu za mwisho kwangu?

Jibu: Nakuusia kumcha Mwenyezi Mungu na kuihesabu nafsi na kujiepusha na mazingira ya ikhitilafu

ambazo huenda zinaanzishwa baina ya muda mmoja na mwingine, na baina ya makundi mbalimbali katika rai au mwelekeo wa kisiasa.

KUPIMA NGUO KWA DHIRAA NA SABABU ZA KUCHELEWA KUOLEWA:

Swali: Nini hukumu ya kupima⁶ baadhi ya nguo za msichana kwa lengo la kujua sababu za kuchelewa kuolewa? Na je, inajuzu kwenda kutazamia ili kujua ikiwa msichana ameathiriwa na uchawi au amefungwa au kitu kinachofanana na aina hii. Pamoja na kujua kwamba sisi tumekuta kitu kinachopelekea mfano wa kitendo hiki?

Jibu: Njia sahihi katika kuamiliiana na misimamo, matukio na matatizo ni Qur’ani tukufu na yale yanayousiwa na hadithi tukufu na maelekezo ya Maimamu ﷺ Na wanayoyafanya baadhi kupima nguo au kutumia talasimu hayana msingi wa usahihi na hayajapokewa katika riwaya. Hakika Mwenyezi Mungu Mtukufu anawaamuru Manabii Wake kufuata sababu za kimaada, nao ni viumbe bora na waja Wake wema. Na anazun-

⁶ *Dharii:* Ni kupima urefu wa nguo ya msichana kwa kutumia kipimo cha dhiraa ya mkono kisha wanarudia kupima urefu wa msichana, na kipimo kinapotofautiana basi wanadhani sababu ya kuchelewa kuolewa imetokana na kurogwa au na ugonjwa. Na hii ni ada inayotumika kwa watu wa Ghuba.

gumza katika Qur’ani tukufu kuhusu Dhul-Qarnain na kwamba yeye alifuata sababu ili kufikia malengo yake, anasema (swt):

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَءَاتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾ فَاتَّبَعَ سَبَبًا ﴿٨٥﴾

“Hakika Sisi tulimmakinisha katika ardhi na tukampa sababu ya kila kitu. Na akafuata sababu.”

(Surat al-Kahf; 18:84-85).

Ama kuchelewa kuolewa ni jambo la kawaida katika jamii yetu, hadi moja ya sensa zinataja kwamba idadi ya wasiolewa katika Saud Arabia inakaribia milioni mbili.

Na kwa hiyo nakunasihaji kujiepusha na kuamiliiana na mambo ya kiuchawi na kupima nguo, na uwe mwenye kufuata sababu za kawaida, ukiongezea na dua, kutoa sadaka na amali za kheri ambazo zinaleta taufiki na rehema kutoka kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu.

HATUA ZA KUTUNGA

Swali: Wengi kati ya wasomi wanakabiliwa na uguumu wakati wa kutunga kitabu, jambo ambalo linawafanya wanarudi nyuma kuhusu fikira hii. Na kama sisi tungejua namna ya kutunga na ni zipi hatua za awali

za kutunga, hazina yetu ingekuwa nyingi sana kuliko ilivyo hivi sasa. Nataraji kwa Muadhamu Sheikh atupe hatua za msingi katika kutunga ili tuwe miongoni mwa wanaonufaisha umma, na naomba Mwenyezi Mungu atuneemeshe sisi na nyinyi kwa elimu na amali njema.

Jibu: Kabla ya kuzungumzia utunzi na zana zake ni lazima niseme kwamba kuandika ni fani kabla ya kuwa elimu. Uandishi ni fani inayoboreka sambamba na mazoea na wingi wa mazoezi, hivyo haitoshi mwanadamu kumiliki maalumati, kama ambavyo haitoshi kuwa tu na raghba ya kutatua maudhui fulani.

Katika upande mwingine hakika kusoma misingi ya uandishi hakumfanyi mtu kuwa mwandishi au mtunzi ila kwa kufanya kivitendo na kutengeneza ibara, kuziandika na kuendelea katika hilo. Mwenye kuanza kuandika ana-hitaji mambo matatu ili awe mtunzi mwenye kuweza:

- a. Kusoma na kutwalii.
- b. Kuamiliana kiukweli pamoja na maudhui.
- c. Wingi wa mazoezi na mazoea.

HATUA MBILI:

1. Kuainisha maudhui na uwazi wa lengo: Hilo li-nadhamini kutoparaganya na kutokuingia katika maudhui mbalimbali.

2. Kukusanya maalumati: Na hiyo ni kwa pande mbili:
 - Aya na riwaya au maalumati na sensa.
 - Yaliyoandikwa kuhusu maudhui miongoni mwa tafiti zilizotangulia.
3. Kugawa utafiti. Anagawa utafiti au kitabu katika utangulizi, milango na sehemu.

Ikiwa ni makala anayagawa katika utangulizi, kiini cha maudhui na hitimisho. Na kuna vitabu vya ubobezi katika fani ya uandishi ambavyo unaweza kurejea ili kupata umahiri wa kutunga.

KUTOA JARIDA LA UTAMADUNI LA KIDINI:

Swali: Nataka ushauri na nasaha kuhusu kutoa jarida la kidini la kijamii la kiutamaduni la kila mwezi, na sina maalumati yoyote au ujuzi. Nataraji kupata kutoka kwa Muadham Sheikh mwongozo na nasaha.

Jibu: Kuchapisha jarida la kiutamaduni la kidini ni kazi yenye manufaa na ni fikira nzuri, na kabla hujaanza utekelezaji fikiri vipi utafanikisha na kuendelea mradi huu. Na sababu za kufaulu mradi wowote:

Kwanza: Ni kuunda kundi litakalofanya kazi kwa ushirikiano.

Pili: Kuainisha malengo kwa umakini.

Tatu: Kuainisha kundi linalolengwa.

Nne: Kuangalia tajiriba za wengine.

Tano: Kushirikisha idadi kubwa kadri iwezekanavyo miongoni mwa watakaonufaika katika uandishi na rai, kiasi kwamba wasomaji watakuwa na dauru katika kufanikisha jarida.

MAANA YA UCHAMUNGU:

Swali: Nini madhumuni ya uchamungu? Nini maana ya kuwa mchamungu?

Jibu: Ameeleza Ibnu Mundhur katika *Lisanul-Arab* kwamba *al-Wara'a* ni kujiepusha, na inamaanisha kujizuia na yaliyoharamishwa na kujiepusha nayo.

Na amesema Jarjaaniy katika kitabu chake *al-Taarifaat*: Uchamungu ni kujiepusha na matamano kwa kuogopa kutumbukia katika yaliyoharamishwa.

Ambapo inamaanisha kwamba uchamungu una daraja zinazokusanywa na hofu ya ndani ya kutumbukia katika yaliyoharamishwa au kuyasogelea.

Imepokewa kutoka kwa Imamu Ali عليه السلام kwamba amesema: “Uchamungu unazuia kufanya yaliyoharamishwa.” “Kufumbia macho ni kati ya uchamungu bora zaidi.”

Na miongoni mwa umuhimu wa sehemu ni kuashiria katika pande mbili za kimsingi ambazo uchamungu unasimama juu yake:

1. Kumuogopa Mwenyezi Mungu Mtukufu na kumtukuza na kuona haya kufanya dhambi mbele yake.
2. Kuwa mwangalifu na kutanabahi, ili kipimo cha ndani cha uchamungu kiwe ni kimoja katika ibada na miamala.

Inaweza kutokea mwanadamu mchamungu kutanabahi kwenye mas’ala yaliyoharamishwa dhahiri, kama vile kuacha swala au kula yaliyoharamishwa, na anaghaflika na yaliyoharamishwa katika upande wa miamala, wakati wa kuamiliana na watu au katika uhusiano wa kifamilia, nayo ni mambo ambayo yanahitaji kuzinduka na kuwa mwangalifu.

UHUSIANO BAINA YA WAFUASI WA MADHEHEBU:

Swali: Ni upi uhusiano wetu na madhehebu ya Kisuni? Namna gani tutaamiliana nao?

Jibu: Uhusiano baina ya Waislamu unapaswa uasisiwe kwa heshima na taadhima, upendo na huruma, kwa mambo ambayo yanasambaza mazingira ya usalama na matumaini, na kujenga misingi ya uaminifu, na kutia mkazo hali ya utulivu wa kinafsi na kijamii. Na kuzalishwa kutokana na hayo maisha mazuri na furaha ya dhahiri, nayo ndio mambo ambayo wanadamu wote wanakwenda mbio ili kuyapata.

Hivi ndivyo Uislamu unalea watu wake, na kwa haya maelekezo Maimamu walilingania wafuasi wao. Katika Hadithi sahihi ya Zaid Shahaam amesema: Aliniambia Abu Abdillahi عليه السلام: Mpe salamu unayeona ananitii na anachukua kauli yangu. Na wausie kumcha Mwenyezi Mungu mtukufu, na unyenyekevu katika dini yenu, na jitihada kwa ajili ya Mwenyezi Mungu, ukweli wa mazungumzo. Na kutekeleza amana, na kurefusha sijida na ujirani mzuri, kwa haya alikuja Muhammad صلى الله عليه وسلم. Tekelezeni amana kwa aliye na amana kwako, sawa awe mwema au muovu. Tembeleeni wagonjwa wao na tekelezeni haki zao. Hakika mwanaume miongoni mwenu anapomcha Mwenyezi Mungu katika dini yake na akawa mkweli katika mazungumzo yake na akatekeleza amana, na tabia yake ikawa nzuri pamoja na watu itasemwa huyu ni: Mfuasi wa Ja'fari. Hilo linanifurahisha, na inaniingia furaha kutoka kwake. Na

itasemwa: ‘hii ni adabu ya Ja’fari’, na ikiwa yuko kinyume na hivyo inaniingia balaa yake na aibu yake na itasemwa hii ni adabu ya Ja’fari.”

Na katika Hadithi sahihi ya Muawaiya bin Wahab amesema: Nilimwambia: Namna gani inapasa sisi tufanye baina yetu na kaumu yetu na ya tunaotangamana nao miongoni mwa watu kati ya wasiokuwa katika jambo letu? Akasema: “Mtaangalia kwa Maimamu wenu ambao mnawaiga. Mtafanya kama wanavyofanya, walahi hakika wao wanatembelea wagonjwa wao na wanahudhuria majeneza yao na wanatoa ushahidi kwao na juu yao na wanatekeleza amana zao.” (*al-Kaafiy*, Juz. 2, uk. 636).

Kwa mujibu huu ni wajibu uhusiano wetu na ndugu zetu Ahlussuna uwe uhusiano mzuri unaotawaliwa na heshima na upendo. Na unatiwa nguvu uhusiano huu na kuongezeka umuhimu wake kwa kushirikiana katika nchi moja, ambapo kuna maslahi na matatizo ya pamoja ambayo yanalingania ushirikiano na kutiana nguvu na kujiepusha na ambayo yanaleta ikhitilafu na mizozo.

Na kwa haya inapatikana amani ya jamii, na wanchi wananeemeka kwa utulivu. Na jambo hili ni kati ya sababu muhimu sana za mafanikio na furaha.

MAMBO YA KIFAMILIA

1. Mume anamtukana mke wake.
2. Kati ya wajibu wa kutoa matumizi na hisia za upendo.
3. Mke wangu ana mahusiano kupitia intaneti.
4. Nashitakia hali yangu kwa mtu ajnabi.
5. Naogopa dada yangu kupotea.
6. Mke wangu hajui mambo ya dini yake.
7. Dada yangu sio mwenye kulazimia na dini, namna gani nitamrekebisha?
8. Mama yangu hafanyi uadilifu kati yetu.
9. Baba yangu ananidhulumu.
10. Namna gani nitambadilisha mke wangu?
11. Siwavumilii watoto wangu hivyo nawapiga!!
12. Mtoto wangu anapuuza swala yake.
13. Naogopa kuandikwa kuwa ni katika waasi
14. Mimi nina hasira na mke wangu na watoto wangu.
15. Tiba ya ukaidi kwa watoto.

16. Mume wangu ananipiga.
17. Mama yangu alinigombeza.
18. Msingi wa kuwalea watoto.
19. Mume wangu ananiambia maneno yenye kujeruhi.
20. Kati ya upole na kutetea haki.
21. Mke wangu wakati mwingine haswali.

MUME ANAMTUKANA MKE WAKE!!

Swali: Samahani, unasemaje kwa mtu mzima mwenye kufahamu na aliyesoma na ana familia, lakini anamtukana mke wake na anamtukana mama yake na baba yake bila ya sababu yoyote? Nini rai yako katika kutukana? Kutomheshimu mke? Naye anatokana na familia kubwa na maarufu anaitwa Ajuwadiy? Natamani jibu liwe ni lenye kukinahisha.

Jibu: Kutukana na maneno mabaya ni kati ya mambo ambayo sharia tukufu inakataza, na inalingania kujiepusha nayo, nayo ni haramu kisharia. Kama ambavyo sharia inavyoelekeza na inaamuru maneno mazuri na mema, “Na waambie waja Wangu waseme ambayo ni mazuri,” ni lazima mwanadamu kuchunga maneno yake na vitendo vyake kwani anahisabiwa kwa kila

yanayotokea kwake: “Hatamki katika kauli ila kuna mwaangalizi anayeandika,” hususan pamoja na mke na jamaa zake wa karibu.

CHANZO CHA TATIZO NA NJIA YA KUTATUA:

Tabia ya mwanadamu inaathirika kwa njia ya malezi na aina ya utamaduni ambao aliupata, na tabia ya mazingira ambayo anaishi humo. Pamoja na kupita muda zinaimarika tabia na zinakuwa ni tabia ziliyojikita kana kwamba ni sehemu yake, na kwa hiyo hakika kubadilisha sifa na tabia katika hatua ya ujana ni rahisi zaidi kuliko katika hatua ya utu uzima.

Kwa hakika, Mwenyezi Mungu Mtukufu amempa mwanadamu uwezo wa kubadilisha nafsi yake na tabia yake:

“..... إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ”

“Hakika Mwenyezi Mungu habadilishi yaliyoko kwa watu mpaka wabadilishe yaliyo katika nafsi zao.”
(Surat ar-Ra’d 13:11).

Lakini mabadiliko yanahitaji mambo mengi yaliyo muhimu zaidi ni:

1. Kukiri kosa la kitabia.
2. Kupenda kutukuka nafsi.
3. Kuamini uwezo wa kubadilika.

Yatakapotimia mambo haya mwanadamu anaweza kuanza hatua ya kubadilisha nafsi yake na kuirekebi-sha.

KATI YA WAJIBU WA KUTOA MATUMIZI NA HISIA ZA UPENDO:

Swali: Kwa hakika mimi na mume wangu kipenzi dai-ma tunahitalifiana katika maudhui ya matumizi binafsi. Yeye anapinga matumizi ya mke kwa hoja kwamba kila anachokitaka anakipata na hana haki ya masurufu binafsi maadamu mume anamtimizia kila kitu kwa mtazamo wake (chakula, vinywaji, na mahitaji ya nyumbani). Na ni lazima kwamba mume ajue harakati zote za mke za kiuchumi hata kama ni ndogo, na kwamba hata kama atamkusanyia kichache katika mali bado nyumba ni bora kwake. Mimi nimesoma somo lako la matumizi katika tovuti lakini nataka kuuliza je, matumizi yanahusu pia masurufu binafsi? Nini hukumu ya mume kutoa masurufu binafsi?

UTANGULIZI:

Inawezekana kutafuta suala ambalo umeuliza katika upande wa kifikihi na kisharia, na majibu juu yake kwa muhtasari wa neno yatakuwa ni “ni wajibu” au “sio wajibu,” nayo ndio yanayotokea mara nyingi wakati wa kuhitalifiana na kukimbilia kwa kadhi.

Lakini sisi tunaona kwamba uhusiano wa ndoa na haja ya mwanadamu katika utulivu wa kinafsi unahitaji kuangaziwa na kuwekwa wazi katika upande wa kiini chake. Katika maisha ya mwanadamu mahitaji yanatofautiana kutokana na umuhimu na ulazima kwa kiasi kikubwa. Mwanadamu ana mahitaji mengi ya kimali na kimaanawiya na kiakili, na ufahamu wa mwanadamu wa mahitaji haya una daraja zenye kutofautiana, na mwanadamu anapata nafasi ya kuyaratibu kulingana na kipaumbele. Mfano, haiwezekani kwa ambaye amepotea njia jangwani kufikiria juu ya aina mbalimbali za chakula wakati yeye anahitaji zaidi maji.

Tunafafanua utangulizi huu ili tutie mkazo juu ya umuhimu wa kujenga uhusiano wa ndoa kwa upendo na mahaba. Haja ya mwanadamu katika utulivu wa kinafsi na hisia zake kwa upendo wa mshirika wake katika maisha ya ndoa, unatangelizwa juu ya mahitaji mengine. Na kwa msingi huu tunakusihhi kujiepusha kuishi

ndani ya maisha ya ubishani katika yale ambayo yanampasa mume wako na ambayo ni wajibu kwako, kwa sababu hayo yanaingiza kwa wanandoa wawili ikhiti-lafu, Mwenyezi Mungu apishe mbali.

Sheria inawajibisha kwa mume kumpa matumizi mke wake katika yale anayoyahitaji katika mambo ya lazima, nayo ni: chakula, mavazi, malazi na matibabu, na yanayozidi juu ya hayo ni katika upande wa mapenzi na ihsani.

Ama mali ambazo anazimiliki mke si wajibu kuzitumia katika mambo ya nyumbani, na sio haki ya mume kuzitumia bila ya ruhusa yake.

Hitimisho: Sisi tunakusihi umhusishe mume wako kwa ridhaa yako na uvute mapenzi yake kwa unayoyaweza juu yake, ili utoaji wake kwako usiwe katika upande wa wajibu, bali uwe ni kwa mapenzi yake na upendo wake, kama ambavyo mchango wako katika mahitaji ya nyumbani sio katika upande wa wajibu bali ili kutia mkazo wa ushirikiano tu katika mapenzi na upendo.

MUME WANGU ANA MAHUSIANO KUPITIA INTANETI:

Swali: Tatizo langu mara nyingi nagundua kwamba mume wangu ana uhusiano usio wa kisharia katika

internet, na pengine katika simu. Naachana na jambo hilo na ninamtegemea Mwenyezi Mungu. Lakini tatizo katika jambo hili ni kwamba mume wangu anafanya makusudi, anachochea ghera yangu na shaka yangu anapokataa nikae karibu yake, na anafanya makusudi kuweka kompyuta upande mwingine au anafunga ukurasa ambao yuko humo. Na jambo hili linanikera sana mimi sitaki utatuzi wake, mimi nataka utatuzi wangu nataka niwe na nguvu, vitendo vyake vibaya visinitikise. Na jambo hili linanifanya niwe dhaifu na linanifanya ni-siweze kufanya kitu, je kuna nasaha kutoka kwenu? Shukrani.

Jibu: Tabia ya maisha ya mwanadamu imejaa aina za mitihani, na mwenye kufaulu ni anayetanabahi kwa yanayomkabili miongoni mwa misimamo na vituko, kiasi kwamba anavivuka kwa usalama.

Wewe uko mbele ya tatizo hasa, lakini kizuri katika msimamo wako ni kwamba umeainisha lengo kwa umakini, na hiyo ni kwa kauli yako “mimi sitaki utatuzi wake nataka utatuzi wangu, nataka kuwa na nguvu visinitikise vitendo vyake vibaya.” Kuainisha huku ni muhimu sana. Inawezekana kuzungumzia utatuzi katika pande mbili:

KWANZA: UPANDE WA KIFIKIRA NA KINADHARIA:

Uhusiano wa mwanadamu katika maisha una hatua na daraja, na daraja na hatua za mwanzo ni uhusiano na Mwenyezi Mungu Mtukufu, kisha uhusiano wa mwanadamu na familia kisha na jamiii.

Mwanadamu akifahamu uzuri na uhalisia wa uhusiano na Mwenyezi Mungu Mtukufu, kisha akaweza kurekebisha uhusiano huu na akauboresha, unamuwezesha kuweka uhusiano mwingine katika hatua yake na kiwango chake, hata inapotokea kasoro fulani katika moja ya pande za uhusiano hatoathirika na hilo kwa ubaya.

Na mfano wa hilo uko wazi katika sira ya Ahlul-Bayt عليه السلام pamoja na waliowakhalifu na wakawaudhi. Imamu Husein عليه السلام ambaye alijitolea katika kumpenda Mwenyezi Mungu Mtukufu alikuwa analia juu ya wapinzani wake kwa sababu wao hawakuchagua njia ya haki, na hakuathirika kwa wao kuwa mbali naye, kwa sababu Mwenyezi Mungu yuko pamoja naye, naye yuko pamoja na Mwenyezi Mungu. Na hali ni ile ile kwa Imamu Hasan عليه السلام katika uhusiano wake na mke wake, Ju'udah ambaye alimtilia sumu.

Unapomkuta mume wako anafanya baadhi ya makosa, kuwa na uhakika kwamba yeye anaidhuru naf-

si yake na wala hakudhuru wewe. Ni sahihi kwamba mwanamke anaathirika kwa vitendo vya mume wake, lakini kufahamu kwako uhalisia wa matatizo, yanakuwa mepesi kwako, ambapo hakika wewe una matumaini kwamba upande wako umeepukana na kosa. Na mwanadamu anahuzunika linapotokea kosa kwake, ama linapotokea dhidi yake anaweza kujiepusha na kujinasua nalo.

PILI: UPANDE WA KIVITENDO NA UTEKELEZAJI:

Kufanya kivitendo kunafichua kwa mwanadamu aliyonayo miongoni mwa uwezo na vipaji na kudra. Na mwanamke kwa tabia yake anamiliki uwezo wa uvumilivu na subira juu ya mume kwa kiwango ambacho mume hamiliki. Na kila unapofaulu katika utekelezaji ndipo unavyozidi kuwa na nguvu na kuimarika kwako hali ya kujiamini. Na kwa misingi hii miwili tunakueleza baadhi ya mapendekezo ya kivitendo:

1. Muombee mume wako uongofu na kutumia fursa inayofaa kumpa waadhi na kujaribu kumwathiri.
2. Kutoa sadaka kwa nia ya kutaka uongofu wa mume wako na kuondoa ubaya kwako.

3. Kusahau na kujishughulisha na kazi muhimu kama vile malezi ya watoto na kuwasomesha. Na kupitia juhudi zako katika hilo na kuvumilia ukweli wa majukumu huenda utamuhisisha upuuzi wa anayoshughulika nayo.
4. Nyanyua kiwango chako cha utamaduni kwa kusoma na kudurusu na dhahirisha mazingatio yako katika hayo. Vitendo vyote hivi vitaifanya shakhsia yako iwe ni shakhsia yenye nguvu yenye kuathiri, na huenda mume wako ataathirika kupitia anayoyaona kwako miongoni mwa mazingatio ya kidini na kiutamaduni.

NALALAMIKIA HALI YANGU KWA MWANAUME AJNABI:

Swali: Naishi katika mazingira ambayo ninalazimika niwe mwenye kukandamizwa na mume wangu na ahali yake kutokana na muamala mgumu, kupigwa na kusingiziwa. Nalalamikia dhulma yao kwangu tangu muda mrefu lakini mimi nimejitahidi kuvumilia na kusubiri miaka yote hiyo hadi nimechoka, na sikupata pembe-zoni mwangu yeyote nitakayemshitakia baada ya Mwenyezi Mungu isipokuwa mwanaume ajnabi. Na mimi namzingatia kuwa ni kama kaka yangu na sio zaidi ya

hayo, nimerudia kumshitakia mara nyingi kwa idadi ya vidole vya mkono mmoja kwa njia ya mwenye kutaka msaada, na sikuvuka hayo. Nataka kwenu hukumu ya kisharia je, mimi ni mwenye makosa? Na ikiwa hivyo ndivyo nini kafara ya hayo?

Jibu: Tunaumia sana tunaposikia au kusoma juu ya hali ya dhulma na shida ambayo anaipata mwanamke katika jamii yetu, na tunatamani jamii yetu iendelee kwa kiwango chake cha utamaduni na kimalezi, ili itawale hali ya huruma na upendo na uelewano katika familia zetu na jamii zetu. Na jambo hili linataka juhudi kubwa kutoka katika makundi yote ya jamii.

Hakika mwanamke au msichana kukimbilia kwa mwanaume ajnabii ili kutatua tatizo lake au kupata faraja kwa yanayomkabili ni hali mbaya ina mwisho mbaya na athari mbaya kwa mtu binafsi na jamii, lakini ni hali ambayo ina sababu zake na misukumo yake mbalimbali, na ni jambo linalohitajia utafiti wa hali na juhudi ili kulitatua.

Mwanadamu anapokabiliwa na tatizo lolote, mbele yake kuna njia nyingi za kutatua na kutibu. Na baadhi ya njia hizi zimeharamishwa kisharia, lakini baadhi wanakimbilia kwenye njia hizi bila ya kujua ambayo yatapatikana miongoni mwa athari.

Na zilizo kubwa zaidi ni uhusiano wa kimoyo na mtu ajnabi kukua na kuimarika na hatimaye kuendelea. Na mwisho ni kuzalika hisia maalumu ambazo sharia imezidhibiti ndani ya mpaka maalumu, na yanayofuatia miongoni mwa mambo yasiyo na mwisho mwema.

Na sisi tunapohuisha kwako mwamko wako na kukutanabahisha katika kosa ulilolifanya, tunakukumbusha baadhi ya nukta muhimu:

Kwanza: Zidisha mafungamano na Mwenyezi Mungu Mtukufu kupitia dua, Swala na kusoma Qur’ani tukufu.

Pili: Kutumia wakati wa faragha kwa mambo yenye manufaa kama vile kuongeza maarifa na elimu, na kulea watoto na mengineyo ambayo yanachangia katika kujenga nguvu binafsi.

Tatu: Kwenda mbio katika kumwathiri mume kwa kuendeleza hali ya utulivu kwake kupitia maneno ya upole na yenye kuathiri.

Nne: Kujiepusha na misimamo ambayo inamchochea mume wako au mama mkwe wako kadri iwezekanavyo.

Tano: Kuwa na matumaini ya mabadiliko katika mustakabali, kwa sababu kuwepo matumaini kunakuweka

katika hali nzuri ya kinafsi, ambayo unaanzia katika kuamiliana na misimamo kwa kujiamini.

Sita: Ukipata katika familia yako au familia ya mume wako mwenye hekima na njia nzuri ya kumuathiri mume wako, omba msaada wake kwa njia isiyo ya moja kwa moja ili mume wako asizingatie hayo kama ni aina ya mashitaka na kuzidisha ubaya.

NAOGOPA DADA YANGU KUPOTEA:

Swali: Nina tatizo najaribu kufupisha: Nimegundua kuwa dada yangu anampenda mwanaume na alimpigia simu, na baada ya kujua yaliyotokea nilimzuia kumpigia simu na nikawa mpole lakini hakuna faida!! Pamoja na kwamba tunamfuatilia dada yangu na tunampa nasaha lakini hakuna faida, naye anahitaji upole ili asizurure nje ya nyumba. Na baba hajui matatizo yetu, na cha muhimu ni kwamba anatupa masurufu tangu tukiwa wadogo na mama ndio anabeba jukumu la malezi yetu, nini utatuzi wa tatizo la dada yangu? Namna gani tutaamiliana naye, na wewe unajua vyovyote mama atakavyompa nasaha lakini haziwi na nguvu mfano wa zile zinazotoka kwa baba, anaposema neno anatekeleza, yaani linatekelezwa.

Jibu: Ili kutatua tatizo lolote ni lazima kupambanua chanzo chake na yanayodhihiri katika alama zake.

Wanayoyafanya baadhi ya wasichana miongoni mwa miendeo ya kimakosa yana chanzo na sababu zake, na kujua sababu ni utangulizi wa utatuzi. Na miongoni mwa sababu muhimu za hayo ni hali ya faragha na udhaifu wa utamaduni, na kuathirika kutokana na runinga na marafiki wabaya.

HATUA ZA UTATUZI:

1. Ukaribu wa kinafsi: Ni lazima kuwa karibu na binti na kumhisisha upendo na mahaba ili ahisi kwamba anayempa nasaha anafanya hivyo katika upande wa huruma na upendo, na sio katika upande wa uadui au kumkosoa na kukabiliana naye.
2. Maandalizi mazuri ya nasaha: Ni wajibu wako kutafakari katika mambo mengi:
 - Wakati unaofaa.
 - Njia bora na utangulizi unaofaa kama mwanzo wa mazungumzo.
 - Kuandaa nususi na hadithi zinazounga mkono fikra.
 - Kuchagua hadithi mbalimbali zenye kubainisha shakhsia nzuri na kuhadharisha hatari ya kosa

hili na matokeo yake. Kwa namna ambayo utamhisisha dada yako kwamba atapata hasara ya mazuri yote anayoyamiliki kwa sababu ya mwenendo huu mbaya. Haya ni katika dunia, ama akhera hakika mambo ni makubwa zaidi kuliko hayo.

3. Kujaribu kutumia wakati wa faragha ambao anaiishi nao dada yako na ulazima wa kumwelekeza baadhi ya kazi za kijamii na za kidini na semina za mazoezi zinazofaa, ili atumie wakati wa faragha yake na apunguze kufikiria mambo mengine.
4. Kushirikiana pamoja na wazazi mawili: Ni lazima sana kuwaeleza wazi wazazi wawili tatizo na kushaurina nao katika kutatua, pamoja na kulinda kusitiri jambo na kulificha kwake.

MKE WANGU HAJUI MAMBO YA DINI YAKE:

Swali: Mke wangu ananipenda sana lakini kwa masikitiko makubwa hakika yeye hajui sana mambo ya kushikamana na dini, jambo linalonihuzunisha juu ya mustakabali wake ukiachilia mbali jambo la kulea watoto. Yeye hakupata malezi sahihi tangu udogoni mwake hadi wakati wa kuolewa kwake, na hilo liko wazi sana kuto-

kana na baadhi ya nyendo zake. Sijui nifanyeje? Yeye hanikubalii mazungumzo yanayohusiana na elimu, na hata nikichanganya maneno yangu ya upendo na kitu katika visa au riwaya, hakubali na anadhibirisha chuki yake!!

Jibu: Kubadilisha na kuboresha leo imekuwa ni elimu pana ina ufafanuzi mwingi ambao unamuwezesha mwanadamu kufanikisha kazi yake kwa namna ya ufanisi, ikiwa atatekeleza fikira na mbinu. Na zimeshafanywa semina mbalimbali katika nyanja za kubadilisha na kuboresha, hivyo inahitajia mbinu sahihi na uendeshaji mzuri na mbinu zenye hekima.

Na kuhusiana na wewe, kama mume unayekwenenda mbio kumwendeleza mke wako katika upande wa malezi na kiutamaduni tunakuelezea nukta mbalimbali muhimu:

Kwanza: Upendo usio na masharti:

Baadhi wanafungamanisha upendo wao kwa walio kando yao kwa masharti fulani, na baadhi ya waalimu upendo wao unaishia kwa wanafunzi wenye upeo wa juu. Na baadhi ya wazazi wanaelekeza upendo wao kwa ambaye anaafikiana naye katika rai zake na utashi wake, na hili ni jambo la kimakosa bila shaka. Ni juu yako upande daraja zaidi katika huruma yako na up-

endo wako kwa mke wako kwa kufumbia macho kitu kingine chochote. Na upendo ni njia ya kukubali, ikiwa umempenda mke wako na ukamhisisha hilo atakuelekea na atakubali kutoka kwako. Ni juu yako udhihirishe furaha yako na ridhaa yako kwa kuambatana naye, kana kwamba yeye ni mwanamke bora ambaye ulikuwa unamsubiria.

Pili: Kwenda hatua kwa hatua katika kumbadilisha:

Kwa kawaida mabadiliko na kuboresha kunahitaji hatua, kiasi kwamba zinakuja hatua kufuatana na makusudio na kiwango chake cha elimu na kimalezi.

Kuhusiana na mke wako inawezekana ameishi katika umri wa malezi yake ya kwanza ndani ya mazingira fulani, na wala hawezi kuhama kwa ghafla kenda katika yale ambayo unatamani na unayoyafikiria. Wewe umeishi mazingira tofauti, ni juu yako kuvumilia na kusubiri na wala usitarajie mabadiliko ya haraka, bali iandae nafsi yako kwa muda mrefu wa kazi na juhudi, bila ya kudhihirisha hasira yako.

Tatu: Mbinu zinazopendeza katika nafsi:

Kila mtu ana ufunguo ambao mtu mwingine anaweza kuingia kupitia ufunguo huo kwenye shakhsia yake na kuiathiri. Ni juu yako umgundue mke wako

na ujue anayopenda na kuingia kwake kupitia hilo, na kwenda katika unayoyataka, bila ya kumhisisha kwamba wewe unataka kumbadilisha.

Nne: Kutia mkazo katika pande za uzuri:

Kwa mke wako kuna mambo mazuri, jaribu kutia mkazo juu yake na kuyadhihirisha kwa uzuri pamoja naye na kumhisisha uaminifu na ridhaa.

Tano: Kusoma na kudurusu:

Kunapatikana vitabu vingi vya maarifa maalumu katika kufanikisha uhusiano wa ndoa na kuamiliana pamoja na aina mbalimbali za watu, na kupitia hivyo unaweza kujua baadhi ya mbinu zinazotakiwa ili ku-faulu katika kuendesha uhusiano wako na mke wako na fanya mazoezi juu yake, na utaona kwamba wewe utaboresha mbinu za muamala wako kupitia mazingatio yako katika pande hizi muhimu.

DADA YANGU SIO MWENYE KULAZIMIANA NA DINI... VIPI NITAMREKEBISHA?

Swali: Sheikh leo ninakuandikia kuhusu tatizo la dada yangu baada ya kukata tamaa naye. Mzazi wetu hakai pamoja na sisi wala hajui hali zetu na wala hajui tumefaulu au laa!! Mama yetu alishazoea tangu udogoni

mwetu kubeba jukumu peke yake bila ya msaada wa baba yangu. Uelewa wa mazingatio kwake ni kututimizia mahitaji ya kimaada tu, bila ya kujali upande wa hisia. Dada yangu anataka kuvaa baibui iliyobana na mama yangu alipomkatalia amekuwa anafunga baibui kwenye mwili wake tunapotoka!

Siku moja sijui kilichonisukuma kupekua begi la shule nikakuta karatasi limeandikwa kwa hati ya mko-no wake. Anaeleza humo juu ya hisia zake kwa vijana mbalimbali (anawapenda lakini haongei nao) na tatizo ni kwamba wao wanajulikana kwa vitendo vyao vibaya kwa watu wote wa mji, na marafiki zao wa kike ni watovu wa adabu...

Jibu: Mas'ala ya malezi ni kati ya mas'ala muhimu sana na hatari, hususan katika ulimwengu wa leo uliojaa vyombo mbalimbali vya kuvutia, pamoja na kuzingatia baadhi ya wazazi kwa watoto wao unatokea baadhi ya upotovu na matatizo. Vyombo vya matangazo vinanukuu kila siku habari zenye kuhuzunisha zinazotokea katika miji yetu na vijiji vyetu, jambo ambalo linatutaka tushughulike na kutoa juhudi ya kutengeneza ratiba ya malezi yenye kuathiri. Wakati tunakushukuru kwa mazingatio yako kwa dada yako tunakukumbusha baadhi ya nukta muhimu katika njia hii:

Kwanza: Ukaribu wa kinafsi: Jaribu kuwa karibu naye, na mhisishie upendo na huruma, ili uweze kumwathiri.

Pili: Mawaidha yenye kuathiri: Tafuta hadithi na mawaidha yenye kuathiri yanayobainisha adhabu ya madhambi na ubaya wake, na umtake azisome kwa namna ya kipekee.

Tatu: Visa vya kweli: Mnukulie visa vya wasichana ambao waliangamiza maisha yao kwa kufuata njia ya upotovu, na ni juu yako utafute hayo katika intaneti, kiasi kwamba maneno yako yatakuwa ni ya kweli ili yawe ni yenye kuathiri.

Nne: Kushiriki katika semina za kuelimisha: Ikiwa katika mji wenu kuna baadhi ya ratiba za kuelimisha za kidini jaribu kumkainisha kushiriki humo.

Tano: Kumwathiri baba: Jaribu kurejesha dauru ya baba yako kwa kila njia inayowezekana kwako, mbainishie hatari ya njia ambayo anaifuata dada yako na pen-dekeza kwake ufumbuzi unaofaa.

Sita: Dua na sadaka: Pamoja na juhudi na harakati za kutatua tatizo ni lazima kumwelekea Mwenyezi Mungu Mtukufu kwa dua na kutoa sadaka, kwani hayo yana athari kubwa katika kuleta yanayokusudiwa.

MAMA YANGU HAFANYI UADILIFU KATI YETU:

Swali: Nahisi kwamba mama yangu hafanyi uadilifu kati yangu na ndugu zangu, na hususan kaka yangu mkubwa.... Mara nyingi anaamiliana na mimi kwa njia tofauti, na hii sio dhana tu bali ni ukweli. Nini njia inayofaa ili kumfanya aamiline na mimi kama anavyoamili-ana na kaka yangu?

Jibu: Katika yasiyo na shaka ni kwamba mama yako anamiliki huruma ya kina na upendo wa upole, na huruma kubwa anayowapa watoto wake, kwani Mwenyezi Mungu amekwishaweka katika moyo wake huruma na upole unaomfanya avumilie magumu na shida kwa ajili ya raha ya watoto wake. Ila njia ya akina mama kuaamiliana na watoto inatofautiana kwa kiasi kikubwa, na hiyo ni kwa sababu za kinafsi na za kiutamaduni na za kimalezi.

Anayoyapitia mama miongoni mwa matukio katika maisha yake yanaathiri katika nafsi yake kwa namna moja au nyingine, na anayoyavumilia miongoni mwa kiwango cha utamaduni yanakuwa ni matokeo ya mwenendo wake na uchaguzi wa maneno yake.

Kwa hiyo ni juu yako kumsamehe mama yako kama utakuta baadhi ya tofauti katika muamala. Na kumbuka

taabu yake katika kukulea ili nafsi yako iwe nzuri na uvumilie jambo hili.

Katika upande mwingine ni juu yako uzidisha katika kumfanyia ihsani mama yako na umhisishie mazingatio, huenda hilo litamzindua na kumfanya afanye uadilifu katika muamala baina yenu.

Na miongoni mwa mifano ya hayo: Ni kumsalimia kwa upendo, kumbusu, kutimiza mahitaji yake, na kujitolea kumhudumia. Na tukijaalia kutokubali kwake au kutozinduka katika mas'ala ni juu yako kubakia ni mwenye kulazimiana na kufanya wema na ihsani kwake. Hayo ni kati ya wajibu wa watoto vyovyote itakavyotokea kwa wazazi. Aya tukufu na hadithi zinata mkazo juu ya kuwafanyia wema na ihsani wazazi wawili katika mazingira na hali mbalimbali.

Anasema Mwenyezi Mungu Mtukufu:

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۚ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾

“Na mwabuduni Mwenyezi Mungu wala msimshirikisha na chochote na watendeeni wema wazazi wawili....”

(Surat an-Nisaa’; 4:36).

﴿فَلْيَتَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ ۚ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۚ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾

“Sema: Njoooni niwasomee aliyowaharamishia Mola Wenu: Kwamba msimshirikishe na chochote na kuwafanyia wemawazazi wawili....” (Surat an-An’am; 6:151).

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا نَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۚ إِنَّمَا يُبَلِّغُنَّ عِنْدَكَ الْكَبِيرَ ۚ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٍ وَلَا تَنْهَهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۝﴾

“Na Mola Wako amepitisha kuwa msimwabudu yoyote ila Yeye tu na kuwatendea wema wazazi wawili. Mmoja wao akifikia uzee naye yuko kwako au wote wawili basi usiwaambie Aah! Wala usiwakemee. Na sema nao kwa msemu waheshima.” (Surat Bani-Israil; 17:23).

Na kutoka kwa Nabii ﷺ: “Amali bora ni swala kwa wakati wake, kisha kuwafanyia wema wazazi wawili, kisha watu kusalimika kutokana na ulimi wako.”

Na kutoka kwa Imamu al-Baqir عليه السلام: “Mambo mata-tu Mwenyezi Mungu hakujaalia kwa yeyote ruhusa: Kutekeleza amana, kwa mwema na muovu, kutekeleza ahadi kwa mwema na muovu, na kuwafanyia wema wazazi wawili, wawe wema au waovu.”

Na katika ambayo yanafaa kuashiria kwayo ni umuhimu wa kustawisha uhusiano na ndugu hata kama ikipatikana tofauti ya muamala kutoka kwa wazazi wawili. Ni juu yako kuvuka mtihani huu kwa kufaulu, na kwa hilo utakuwa ni mahala pa huruma ya Mwenye-

zi Mungu, unayefaa kupata malipo na thawabu. Kwa sababu mwanadamu katika maisha anapata balaa ya mtihani na ni juu yake kuuvuka kwa kufaulu.

BABA YANGU ANANIDHULUMU:

Swali: Mimi ni msichana nakabiliwa na dhulma kutoka kwa baba yangu kwa mwendelezo. Anaamiliana na mimi pamoja na dada yangu kwa njia ya dharau wakati wa kuzungumza nasi, na tunapomjibu kwamba sisi hatukubali hali hii anazingatia hilo ni kutomheshimu na anatupiga na kisha hazungumzi nasi kwa siku kadhaa. Sijui ni nini ufumbuzi wa hilo!! Tumejaribu zaidi ya mara moja bila ya mafanikio. Pamoja na kwamba anaswali na anafunga, lakini anatumia mali yake kwa ajili ya nyumba yake na gari lake na sisi ni mazingatio ya mwisho kwake!!

Jibu: Tabia ya mwanadamu ina sababu, chanzo na athari za kiutamaduni na kimalezi, na haiwezekani kubadilisha tabia fulani maadamu hatujabadilisha sababu hizo na athari hizo. Baba ambaye anaamiliana na mtoto wake muamala mbaya ameathirika kwa mambo mengi yaliyofanya muundo wa shakhsiya yake uwe wa sura hii.

Kwa hakika inawezekana kubadili muundo wa shakhsiya hii na kumwathiri mtu wake, lakini hilo li-

nahitaji muda, kama ambavyo inahitajika kukinaika kwa ndani kwa sura ya mabadiliko. Na kwa msingi huu tunatanguliza baadhi ya nasaha ambazo zitakuwezesha kuvuka tatizo hili:

Kwanza: Kusoma hadithi za kuwafanyia wema wazazi wawili:

Kusoma hadithi ambazo zinabainisha fadhila za kuwafanyia wema wazazi wawili, na umuhimu wa kuvumilia baadhi ya makosa yanayotokea kutoka kwao kunakupunguzia tatizo, na kukufanya uwe mwingi wa uvumilivu na subira.

Pili: Kunufaika kutokana na msimamo:

Mwanadamu anaathirika kutokana na anayeamiliana naye kwa ubaya na anahisi dhiki kwa hilo. Na hii misimamo inayojirudia, sawa iwe ndani ya familia au nje yake inawezekana kwa mwanadamu kunufaika kutokana nayo katika kukuza nguvu ya uvumilivu wake, na kuboresha muamala wake na wengine.

Tatu: Kujitahidi kurekebisha kwa wema:

Kati ya njia bora za kuathiri kwa mwingine ni njia ya ihsani na kuzidisha katika muamala mzuri, hususan muamala na wazazi wawili, kwani ni jambo linalotakiwa katika hali zote. Ni juu yako kusamehe ambayo

yanakukera kutoka kwa mzazi wako na utarajie katika hayo malipo kutoka kwa Mwenyezi Mungu.

Tunataraji kuwa muamala mzuri kutoka kwenu ndio msukumo kwa mzazi wenu kuzinduka na kubadili tabia yake katika muamala.

Vipi nitambadilisha mume wangu?

Swali: Mimi nimeolewa, na tatizo langu na mume wangu liko katika mambo mengi, miongoni mwa hayo ni:

Kuheshimu wakati wa Swala. Mimi nimeleleka katika nyumba ya wazazi wawili walioharamisha kwetu kuchelewesha Swala. Waliingiza fikra ya Swala kwa wakati wake katika akili zetu kiasi kwamba mimi nailazimisha nafsi yangu kana kwamba nimefanya kosa lisilosameheka kama nitachelewesha Swala yangu. Nilipoolewa nikakuta mume wangu hajali kuswali kwa wakati. Hataki kulazimiana na kitu maalumu kama vile kwenda msikitini kwa ajili ya kila Swala au kusoma dua usiku wa Ijumaa au kutoa sadaka siku ya Ijumaa. Najua kwamba ni mustahabu, lakini ni kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu.

Siwezi kubadilisha chochote kwake kwenda kwenye hali nzuri! Nakuomba unipe faida, ni kitu gani nitakachokifanya hata kama ni kwa njia ya dua. Je, mimi nina dhambi kwa aliyoyafanya mume wangu?

Jibu: Mara nyingi tabia ya mwanadamu inaathirika kutokana na matokeo ya utamaduni na malezi ya mazingira yanayomzunguka ambayo ameleleka ndani ya mazingira yake, na kwa hiyo tunakuta tofauti ya kitabia baina ya watu wa jamii. Kutokana na haya ni juu yako upunguze hisia zako za huzuni kwa mume wako na wala usitarajie kwake daraja kama lako katika kuzingatia mambo ya kidini. Mazingira aliyokulia na kuleleka juu yake yanaweza kuwa ni tofauti na mazingira uliyokulia wewe. Na sambamba na hilo tunaashiria tabia ya kutofautiana daraja za imani na athari yake katika tabia.

Anasema Imamu Swadiq عليه السلام: “Hakika imani ina madaraja sawa kabisa na vidato vya ngazi, anapanda ngazi kidato baada ya kidato, hivyo asije akasema aliye katika daraja la pili kwa aliye katika daraja la kwanza: ‘Wewe huna chochote hadi ufikie daraja la kumi.’ Wala usimdharau aliye chini yako na hivyo akakudharau aliye juu yako. Hakika atakayemvunja muumini ni juu yake kumfunga bandeji (kumpa moyo).”

Na tunaweza kuainisha mahala pa ushahidi katika ibara ifuatayo: “Unapona aliye chini yako katika daraja basi mnyanyue kwako kwa upole na wala usimbebeshe asiyo yaweza utamvunja.” Ni juu yako kumchukua kwa

upole wala usimhisishe kwamba wewe uko juu yake bali amiliana naye muamala mzuri, na upendo uwe kwa mume wako wa kukuza uhusiano wako naye, usio na sharti la kutangulia kwake katika upande wa kidini.

Jaribu kummiminia upole wako, upendo wako na huruma yako kiasi kwamba ataathirika kwa nasaha zako. Na ama kuhusu mas'ala ya kulazimaina kwake na mambo ya mustahabu, acha jambo litakuja kwa sura ya otomatiki kimazingira kutokana na uelewa na maarifa na kisha kwa kukinai kwa ndani.

SIWAVUMILII WATOTO WANGU, NAWAPIGA:

Swali: Nina tatizo nalo ni kwamba mimi siwezi kuvumilia fujo za watoto wangu. Siku nzima ninakuwa na hasira sana, na siwezi kuzuia hasira zangu hadi walale. Hii ni kwa kuongezea kwamba mimi natumia adhabu ya kimwili wakati mwingine. Mimi ni mwanafunzi siwezi kurejea masomo kwa sababu haimaliziki siku isipokuwa na mimi nimechoka sana. Naomba unipe ufumbuzi ili niweze kuzuia hasira zangu na kutowapiga.

Jibu: Kabla ya kujibu swali lako nakupa salamu kwa juhudi zako na mazingatio yako katika kutatua tatizo. Kwa sababu kuzinduka kwa mfano wa maudhui haya ya kimalezi na kujitahidi kuyatatua na kutojisalimisha

kwenye hali iliyopo, kunaboresha shakhsia yako ya kibinadamu na kuifanya iweze kurekebisha mambo yako na mambo ya familia yako.

Kuhusiana na ufumbuzi wa tatizo lako ambalo umelieleza tunaona kuna haja ya mambo mengi:

- **Kwanza:** Uwiano katika juhudi ya kupata mafanikio.
- **Pili:** Uelewa wa kiutamaduni wa kifikira.
- **Tatu:** Uhodari wa kivitendo.

UFAFANUZI:

Kwanza: Uwiano katika juhudi za kupata mafanikio: Katika tabia ya mwanadamu ni kwamba anafanya jitihada ili kupata mafanikio katika maisha yake, lakini wengi miongoni mwa watu wanatia mkazo juu ya moja ya pande za maisha na wanaghafilika na pande zingine. Hakika maisha ya mwanadamu yanabeba pande nyingi:

1. Uhusiano na Mwenyezi Mungu na upande wa ki-roho.
2. Masomo au kazi.
3. Familia na watoto.
4. Mahusiano ya kijamii.

Na haiwezekani kwa mwanadamu kupata mafanikio ya kweli kwa kusahau moja ya hizi pande. Na hivyo sisi tunakumbusha umuhimu wa kuwepo uwiano baina ya masomo yako na kulea watoto wako ndani ya mazingira ya upole, utulivu wa kinafsi na huruma.

Itakuwaje lau ukipata daraja za juu katika masomo yako na watoto wako – Mwenyezi Mungu apishe mbali – wakakua ilihali wana chuki ya kinafsi dhidi yako?

Pili: Uelewa wa kiutamaduni na kifikira: Kusoma hadithi tukufu kuhusu malezi, na kusoma vitabu vya utamaduni vya kimalezi na vitakavyokusaidia kubadilisha njia yako katika kuamiliana na watoto wako. Na hapa tunaashiria kwenye baadhi ya hadithi kuhusu malezi na kuhadharisha kupiga watoto:

Kutoka kwa Mtukufu Mtume ﷺ: “Msiwapige watoto wenu kwa kulia kwao.” “Wapendeni watoto na wahurumieni.” “Ambaye ana mtoto basi amhurumie.” “Wakirimuni watoto wenu na tengenezeni adabu yao iwe nzuri.” “Mtoto ni bwana katika miaka saba, na ni mtumishi katika miaka saba, na ni msaidizi katika miaka saba.”

Kutoka kwa Imamu Swadiq عليه السلام: “Hakika Mwenyezi Mungu Mtukufu anamhurumia mja kwa mapenzi yake makubwa kwa mtoto wake.” Kama ambavyo tu-

nakusihii kununua baadhi ya vitabu vinavyohusiana na malezi ya watoto na kuamiliana nao.

Tatu: Uhodari wa kivitendo: Kuamiliana na watoto kunnahitaji uhodari wa kivitendo unaoweza kuupata kwa kujishughulisha, uzoefu na kusoma uzoefu wa wengine.

Jaribu kuleta baadhi ya vitu vya kuchezea vyenye kuliwaza ambavyo vitawashughulisha wakati wa kurejea. Na hakikisha kwamba utulivu wako wa kinafsi unakuwezesha kufupisha muda wa kurejea, kwa sababu mkanganyiko unamuondolea mwanadamu uwezo wa kuzingatia.

MTOTO WANGU ANAPUUZA SWALA YAKE:

Swali: Mtoto wangu katika umri wa ujana anapuuza swala yake na mimi na baba yake tunamhimiza kila wakati wa swala, naye anasema mimi nimekwishaswali. Na mimi wakati mwingi namuona haswali, na mimi ni mtu ninayemuogopa Mwenyezi Mungu. Nimemfundisha Swala na twahara na joshu naye hanikubalii. Na mimi ni mama, na mama daima moyo wake uko juu ya watoto wake, namuombea katika kila Swala na katika Swala ya usiku.

Jibu: Sambamba na mabadiliko ya matangazo ya kiutamaduni na kijamii ambayo yamefunika ulimwengu, yamebadilika sana mambo yenye kuathiri kwa mwanadamu. Vilivyokuwa vinaathiri jana sio ambavyo vinaathiri leo.

Hakika kijana leo anapata baadhi ya mafunzo ya malezi yake ya kiutamaduni kutoka katika rejea mbalimbali. Zinavuka mipaka ya nyumba na ya wazazi wawili, jambo ambalo linafanya kazi ya malezi kuhitajia uhodari na ujuzi. Kutokana na haya hakika sisi tunaona malezi ya watoto na kuwakinaisha juu ya umuhimu wa kulazimana na Swala au mengineyo miongoni mwa faradhi za kidini, haitoshi tu kwa kuamrisha au kukataza, bali ni lazima iwe ni kazi kamili inayoangalia pande zote za maisha ya kijana.

Na sisi tunashauri mambo kadhaa muhimu katika nyanja hii:

Kwanza: Ukaribu wa kinafsi na wingi wa huruma: Kwa sababu mtoto katika hatua zote anahitaji chakula cha huruma ambacho kinamfanya awakubali wazazi wake kwa mapenzi yote na akubali nasaha kutoka kwao.

Pili: Kumhisisha mtoto kujiamini na kushibisha kuheshimu dhati: Hakika kijana kuhisi heshima na

kuheshimiwa na kuhisi kwake kwamba wazazi wake wana mtazamo wa kumtukuza na kumheshimu, humfanya ajitayarishe kujenga shakhsia iliyo sawa.

Na katika nukta hii tunakusihi usamehe kuchelewe sha kwake Swala, na amiliana naye katika msingi wa kwamba analazimiana nayo, na utumie fursa ya kumshukuru mbele ya baba yake kwa kujilazimisha na Swala na mengineyo. Na miongoni mwa njia zinazofaa vilevile ni kumkalifisha kuwanasihi ndugu zake wadogo kuliko yeye, na kuwakumbusha Swala au kuwapeleka msikitini.

Tatu: Utamaduni: Utamaduni una nafasi kubwa katika kurekebisha tabia. Hakika akina baba na akina mama wana hazina kubwa ndani mwao ya uzoefu na maalumati na maarifa ambayo yamewafanya wajue umuhimu wa kushikamana na Swala na mengineyo miongoni mwa wajibu wa kidini na kijamii.

Na kwa sababu hii hakika sisi tunakusihi kumpa baadhi ya vitabu vya utamaduni ambavyo vinambebe sha jukumu la kidini kwa sura ya jumla na sio mahususi tu upande wa Swala. Baada ya kupita siku kadhaa atajua umuhimu wa Swala bila ya kutokea baina yenu ikhitilafu au ugomvi inshaallah.

NAOGOPA KUANDIKWA MIONGONI MWA WAASI:

Swali: Wazazi wangu daima wana ugomvi na wanapuuza mambo ya nyumbani kwa sababu ya kuzingatia kwao mambo ya nje ya nyumba, na mimi naogopa kuandikwa miongoni mwa waasi kwa sababu ya ninayoyahisi juu yao katika hisia mbaya, kwa sababu ya uzembe wao unaotisha. Nifanye nini?

Jibu: Tabia ya mwanadamu inaathirika kwa njia ya malezi na aina ya utamaduni na tabia ya mazingira ambayo anaishi humo mwanadamu, na baada ya muda unaimarika mwenendo na kuwa ni tabia yenye kujikita kana kwamba ni sehemu ya dhati yake. Na kwa sababu hii hakika kubadilisha sifa na tabia katika hatua ya ujana ni rahisi zaidi kuliko katika hatua ya utu uzima na uzee. Tunapokuta kwa baba zetu wakubwa mtu mwenye kubeba tabia anayoshindwa kujinasua nayo tunamhurumia na tunamuomba taufiki ili aache tabia yake.

Kuamiliana na wazazi wawili:

Mwanadamu muumini anaanza harakati zake kwa maelekezo ya Qur’ani tukufu na hadithi za Mtukufu Mtume ﷺ na kizazi chake kitukufu G, kwa sababu ndio kufaulu katika dunia na ni kufaulu katika akhera.

Na hapa tunaelezea Aya na riwaya ambazo zinaratibu uhusiano pamoja na wazazi wawili:

Anasema Mwenyezi Mungu Mtukufu:

❖ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۚ إِنَّمَا يُبَلِّغُنَّ عِنْدَكَ الْحَكِيمَ أَحَدَهُمَا
أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿١٧﴾ وَأَخْفِضْ لَهُمَا
جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيْتَنِي صَغِيرًا ﴿١٨﴾

Na Mola Wako amepitisha kuwa msimwabudu yoyote ila Yeye tu na kuwatendea wema wazazi wawili. Mmoja wao akifikia uzee naye yuko kwako au wote wawili, basi usiwaambie Ah! Wala usiwakemee. Na sema nao kwa msemu wa heshima. Na uwainamishie bawa la unyenyekevu kwa kuwaonea huruma na useme: Mola Wangu! Warehemu kama walivyonilea utotoni. (Surat Bani-Israil; 17:23 -24).

Ama riwaya ni nyingi sana:

- “Kuwaangalia wazazi wawili kwa upole na huruma ni ibada.”
- “Kuwabusu wazazi wawili ni ibada.”
- Na kutoka kwa Imamu Swadiq عليه السلام: “Watu watatu hakuna udhuru kwa yeyote humo: Kutekeleza amana kwa mwema na muovu, kutekeleza ahadi kwa mwema na muovu,

kuwafanyia wema wazazi wawili, sawa wawe ni wema au waovu.”

- Kutoka kwa Imamu Ridhaa عليه السلام: “Wema kwa wazazi wawili ni wajibu hata kama ni washirikina.”
- Kutoka kwa Imamu Zainul-Abidin عليه السلام: “Ama haki ya mama yako, jua kwamba amekubeba katika sehemu ambayo yeyote hambebi mtu, na amekupa katika tunda la moyo wake ambayo mtu hampi yeyote, na alikuhami kwa viungo vyake vyote. Anaumwa njaa na anakulisha wewe, anaumia kwa kiu na anakunyweshwa wewe, anakosa nguo na anakuvisha wewe, anapigwa jua na anakupa wewe kivuli. Usingizi unampotea kwa ajili yako. Alikuinga na baridi na jua, ili uwe wake. Hakika hutoweza kumshukuru ila kwa msaada wa Mwenyezi Mungu na taufiki yake.”

Na kupitia Aya na riwaya hizi mwanadamu anajua jukumu lake mbele ya wazazi wake, hata kama itatokea kwako kitendo cha kimakosa. Ni juu yako kuwafanyia wema kadiri iwezekanavyo, na kuwahurumia wao, na uwaombe taufiki kwa Mwenyezi Mungu katika kheri ya dunia na akhera. Na miongoni mwa mambo ambayo

ni wajibu kutanabahi kwayo ni usafi wa moyo wako kwao, kuwepo kwa baadhi ya makosa kwa wazazi wawili hakutoi kisingizio cha hisia mbaya kwa watoto.

MIMI NINA HASIRA KWA MKE NA WATOTO:

Swali: Mimi wakati mwingi nina hasira kwa watoto na mke, na mimi siamiliani nao muamala mzuri, nataka ufumbuzi!

Jibu: Mwanadamu kuhisi kuwepo tatizo fulani, na kujitahidi kwake kulimaliza ni jambo lenye umuhimu sana. Watu wengi wanaishi katika maisha yao katika hali ya kughafilika juu ya uhalisia wa hali zao, na yanayopasa kurekebishwa katika mambo yao.

Na wewe – al-hamdulillahi umepiga hatua ya kwanza katika kubadilisha, nayo ni kujua tatizo na kujitahidi kulitatua. Na katika nyanja hii tunaweza kukumbusha baadhi ya mambo muhimu:

Kwanza: Kusoma katika nyanja hii: Utamaduni una dauru yake katika tabia, kwa sababu ndio unashibisha akili kwa kutengeneza itikadi na kukinai. Na mwanadamu anapokinaika kwa jambo fulani anashughulika nalo na anafanya jitihada ili kulitekeleza.

Ni juu yako kununua baadhi ya vitabu ambavyo vinazungumzia mbinu bora katika kuamiliana na mke

na watoto, na tekeleza yanayokufaa miongoni mwa ratiba ya kivitendo na fikira za kuboresha.

Pili: Kusoma riwaya na hadithi: Hadithi tukufu zinafi-
chua uhalisia wa mwenendo wa mwanadamu kidunia
na kiakhera katika vitendo vya mwanadamu, nayo ni
mambo ambayo yanaimarisha hali ya kukinai na tabia
njema na kukimbia tabia mbaya.

Na inafaa kusoma wasia wa Mtume ﷺ na Maimamu
katika nyanja hii. Kutoka kwa Imamu al-Kaadhim عليه السلام
amesema: “Ambaye wema wake utakuwa mzuri kwa
ndugu zake na ahali zake anaongezewa umri wake.”

Tatu: Kuizoesha nafsi: Kama viungo vya mwili vi-
nastawi pamoja na mazoezi ya riadha, vile vile sifa za
upole, subira na uvumilivu vinastawi kwa mazoezi na
riadha:

“Asiyekuwa mpole basi ajifanye mpole, ni mara
chache anayejifananisha na watu isipokuwa hujikuta
anakuwa miongoni mwao.”

Jiandae na misimamo ambayo unakasirika humo, na
sema katika nafsi yako: Hii ni fursa ya kuzuia humo ha-
sira yangu. Na kila utakapopita msimamo wenye kuathiri
utakuwa na fursa ya kustawisha subira na upole.

Nne: Kufahamu misimamo ya mke wako na watoto
wako: Kila mtu vinatokea kwake vitendo kwa msuku-

mo na raghba. Yeye amekinaika kwa umuhimu wake, na mwanadamu anapofahamu haja ya walio pembezo-ni mwake na raghba zao anawasamehe katika vitendo vyao.

Na katika upande mwingine, hakika daraja la elimu na fahamu linatofautiana kati ya watu, na kisha haiwezekani kuwataka watoto kufanya vitendo vya hekima kana kwamba wao ni watu wazima.

Tano: Zawadi na neno zuri: Wape zawadi bila ya mna-saba wowote na zoea kuongea nao maneno mazuri, na wapakate na wabusu. Bila shaka hakika mas'ala yana-hitajia muda lakini wewe utakuta matokeo yake mazuri yanahimizwa kwa kuendelezwa na kuboreshwa.

KUTIBU UKAIDI KWA WATOTO:

Swali: Nina mtoto umri wake ni miaka 6, nakabiliwa na ugumu wa kuamiliana naye, naye ni mkaidi, daima ni mwenye kulaumu na kulalamika. Hakuna zawadi anay-oiridhia wala adhabu anayoigopa. Wakati mwingine anasema uongo lakini yeye shuleni ana akili sana na anasikia na kutekeleza maneno ya mwalimu. Na wa-nasema kwamba ni mpole na mtiifu kiasi kwamba anasikiliza maneno ya marafiki zake, na wala hasiki-lizi maneno ya wazazi wake bali anawabishia wazazi

wawili. Wakati mwingine anakuwa na adabu nasi, na matokeo yake shuleni ni mazuri sana, nataraji muongozo wenu katika namna ya kuamiliana naye.

Jibu: Wanaona baadhi ya wanaojali mambo ya malezi kwamba ukaidi wa mtoto nyumbani na usikivu wake shuleni au nje ya mazingira ya familia unaonyesha juu ufahamu, uelewa na uerevu, kwa sababu anaweza kughibiti hasira zake kulingana na misimamo na sehemu, na anatofautisha katika muamala baina ya familia ambayo inabeba mahitaji yake yote, na nje ambayo haifungamani nayo ila mafungamano ya muda tu. Ni kawaida mtoto katika umri huu kufanya harakati ambazo hazina mpanzililio na anatumia uhuru wake anavyotaka, na hakubali kukandamizwa uhuru wake bila ya kukinaika.

Hapa hakika kuamiliana na watoto wa aina hii inapasa kuwa mbali na kupiga na ukali, kwani wao ni watu wanaohisi uwepo wao na wanataka kuthibitisha hilo mbele ya ambaye ni mkubwa kuliko wao kwa umri, hivyo inapasa kuamiliana nao kwa werevu unaofaa kwa kuzungumza nao kwa lugha ya wakubwa, mfano: ‘Nini maoni yako katika jambo fulani?’ ‘Ni kipi bora kwako.... hiki au kile?’ Kiasi kwamba anatekeleza wanayoyataka wazazi wake baada ya kukinaika na kushiriki katika rai.

Na katika upande mwingine inapasa kusamehe baadhi ya yanayotokea katika vitendo na kutomfuatilia kwa namna ya karibu sana. Miongoni mwa tabia za mtoto katika umri huu ni harakati na ubabe na anajaribu kuthibitisha dhati yake. Na kutokana na yaliyotangulia tunakusihi mambo yafuatayo:

1. Kuelekeza maamurisho au makatazo kupitia vikao vidogo ambavyo vinatoa zaidi hiari ili afanye ana-choona kinafaa.
2. Kusamehe baadhi ya vitendo, na kutomhesabu kwa kila kosa, kiasi kwamba hatohisi kufuatiliwa na wazazi au ndugu.
3. Kumshirikisha kuhudhuria vikao vya familia na kumsifia mbele ya wengine.
4. Kudhihirisha kumridhia, kumsifu na kumpongeza kwa kuwa kwake juu.

MUME WANGU ANANIPIGA:

Swali: Mimi ni mwanamke niliyeolewa, na nina mto-
to umri wake ni miaka miwili, mwingi wa harakati na
kulia, na hili linamuudhi baba yake na hivyo anampiga
na wala haniruhusu mimi kuingilia kati, na nikijaribu
kutuliza mambo ananipiga. Je hili linajuzu katika dini?
Na mnapendekeza nini juu yetu?

Jibu: Mfano wa matatizo haya yanatokea kwa watoto. Mtoto katika umri huu anakuwa ni mwingi wa harakati, na ana nguvu nyingi sana. Anataka kuzitumia kwenye michezo na kujishughulisha. Na wazazi wanatakiwa katika mfano wa hali hii kuwa na subira na utulivu na kujua mbinu za malezi, nao ni utamaduni ambao inapasa kuzingatia kuupata, hivyo ni juu yako kutatua mambo kwa njia ya hekima na utulivu.

Kwanza: Kumshughulisha mtoto wako kwa michezo mbalimbali. Kila anapochoka mtolee mchezo mwingine, na hususan wakati anapokuwepo baba yake.

Pili: Katika hali ya kukasirika mume wako, jishughulisha na jambo lingine mpaka atulie na kuondoka ghadhabu yake, wala usiingilie katika hali ya kukasirika kwake.

Tatu: Jaribu kusoma vitabu ambavyo vinazungumzia malezi ya watoto katika umri huu. Na visome makusudi mbele ya mume wako na muombe akusaidie katika kujua baadhi ya mambo yaliyoandikwa katika kitabu, ili umshirikishe pamoja nawe katika kusoma na kutafakari kwa namna isiyo ya moja kwa moja.

Nne: Usimhishe mume wako kwamba wewe unatofautiana naye katika rai, au wewe unaona kwamba njia yake ni ya makosa. Baada ya siku kadhaa ataongeza

ujuzi katika malezi na kuamiliana na wewe, hususan atakapopata muamala mzuri kutoka kwako.

Na ni lazima kuashiria kwamba sharia hairuhusu mume kumpiga mke wake, lakini sisi tunalingania subira na uvumilivu, pamoja na kujitahidi kumwathiri kwa namna nzuri na inshaallah hali yake itabadilika na kuwa nzuri zaidi.

MAMA YANGU AMENIGOMBEZA:

Swali: Inapotokea ikhitilafu baina ya mume na mama mkwe, mke atamfuata nani? Akimfuata mume wake je inazingatiwa huo ni uasi? Mama akimgombeza binti yake kwa sababu ya kitu kisichokuwa na uhusiano naye, na binti akajaribu kuwa karibu naye lakini bila ya faida, afanye nini?

Jibu: Tabia ya maisha, misimamo yake na matukio yake yanapelekea kutofautiana rai, na hilo ni jambo la kawaida, jambo ambalo linamtaka mwanadamu kuwa na ukunjufu wa moyo na kujipamba na subira, utulivu na upole, kiasi kwamba anaweza kufanikisha uhusiano wake pamoja na walio kando yake. Na inapotokea kutofautiana au ikhitilafu anaweza kuweka mambo mahala pake na kuyapa uhalisia wake, kwani sio kila ikhitilafu inapelekea kutengana. Hivyo ni juu ya mke

kuleta mtazamo wa karibu na kutoa nasaha na maelekezo, na sio lazima awe upande huu au kuwa dhidi ya upande mwingine.

Mama akimgombeza binti yake – kama ulivyo-taja – ni juu ya binti kufanya jitihada kwa juhudi zake zote kuwa karibu na mama yake, na hata aki-pata upinzani aamiliane naye kwa wema na upendo. Anasema (swt):

❖ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَمْرًا فِئْوَلًا وَلَا تَنْهَرَهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿١٧﴾

Na Mola Wako amepitisha kuwa msimwabudu yoyote ila Yeye tu na kuwatendea wema wazazi wawili. Mmoja wao akifikia uzee naye yuko kwako au wote wawili, basi usiwaambie Ah! Wala usiwakemee. Na sema nao kwa msemo wa heshima.....” (Surat Bani-Israil; 17:23).

Na anasemea (swt) katika Aya nyingine:

وَأَنْ جَاهِدَكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا ۗ وَصَاحِبَتُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا ۗ وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ۗ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

“Na wakikushikilia kunishirikisha Mimi na yale ambayo huna ilimu nayo basi usiwatii, na kaa nao kwa wema duniani, na fuata njia ya yule anayerejea Kwangu; kisha

hakika marejeo yenu ni Kwangu Mimi, Nami nitawaambia mliyokuwa mkiyatenda.” (Surat Luqman; 31:15)

Na hata kama wazazi wawili wakifikia hatua ya kukulingania kumshirikisha Mwenyezi Mungu, ila Qur’ani tukufu inakulingania kuwafanyia muamala mzuri na kuwafanyia wema. Ni juu ya binti kumfanyia wema mama yake vyovyote atakavyofanya. Katika hilo kuna radhi za Mwenyezi Mungu na mafanikio ya dunia na akhera.

MISINGI YA KUWALEA WATOTO:

Swali: Mimi nina watoto watatu na nina lengo la kuwalea watoto wangu katika maadili ya juu tangu utotoni, lakini sijui namna gani nitaendesha jambo hili, na mimi wakati mwingine nawaacha kwa kufuata hadithi tukufu inayosema: ‘Waacheni katika muda wa miaka saba.’ Je inamaanisha niwaache na nisilazimishe maamuzi na misingi au nifanye nini, na namna gani nitajenga misingi katika utaratibu wa maisha yangu?

Jibu: Malezi ya watoto na kuwarekebisha ni kati ya mambo muhimu ambayo inapasa kwa wazazi kuyazingatia, kwani ni mafanikio ya kwanza ambayo ni wajibu kwa baba kutia mkazo katika kufaulu humo. Na haya hapa ni baadhi ya mambo muhimu katika malezi:

1. Kusoma vitabu ambavyo vinazungumzia mahitaji ya kustawi:
2. Kila hatua katika hatua za umri kuna mahususia na mahitaji yake, na maulamaa wa nafsi wameyat-afiti kwa ufafanuzi. Na kama utangulizi wa malezi yenye kufaulu, tunakusihhi kusoma mfano wa vitabu hivi vya elimu.
3. Kushibisha hisia: Kama ambavyo mtoto anahitaji chakula, vile vile anahitaji upole na upendo kwa namna kubwa zaidi, ili akue kwa namna ya uwiano na ikamilike shakhsia yake katika pande zote.
4. Kutengeneza mazoea mazuri: Unaweza kumzoesha mtoto katika ada za kila siku kama vile kusoma Qur'ani na dua na kulazimiana na swala ya jamaa, kwa namna ambayo inakuwa ni sehemu ya dhati yake. Na kupitia ada hizi unaweza kupandikiza baadhi ya maana na maadili kama vile kusaidiana, usamehevu, na utaratibu wa kubeba jukumu. Na kuimarisha ada hizi kwa malipo ya kimaada au kimaanawiya.
5. Majadiliano na kuathiri fikira: Akina baba na aki-na mama wamezoea amri kali, bila ya kubainisha uzuri wa kitendo kinachotakiwa kutekelezwa, au kitendo kinachokatazwa na kwa kujadiliana pamo-

ja na watoto kuhusu faida ya vitendo vyema, kama vile kusafisha meno au kulala mapema, wanazidi kukinaika na kitendo na wanapata msukumo wa dhati usiokuwa wa kulazimsishwa.

Kutatua makosa kwa hekima: Mara nyingi utatuzi wa matatizo kwa wazazi kwa vitendo vya watoto wao unakuwa ni wa kimakosa, kama vile kulipiza kisasi haraka. Na kwa hilo linatokea kosa katika malezi, hivyo haisihi kusahau kama ambavyo haisihi kufanya haraka katika hali ya kukasirika.

MUME WANGU ANANIAMBIA MANENO YENYE KUJERUHI:

Swali: Nifanye nini mume wangu anaponiambia maneno yenye kujeruhi, na ninapotaka kwenda kutembea haniruhusu, hanifahamu? Sasa hivi sizungumzi naye. Je, hii ni sahihi au ni kosa na nifanye nini?

Jibu: Uhusiano baina ya wanadoa wawili ni uhusiano wa ushirikiano, kwa maana kwamba kila kitendo anachokifanya mmoja wao kinaathiri kwa mwingine, na kinachangia kutengeneza picha kwake. Kila upande unataka kwa mwingine muamala mzuri, heshima na kuthaminiwa, na haiwezekani kupatikana hayo kama hajajitolea kuchuma upande wa mwingine, na kwa ki-

wango cha juu cha muamala mzuri wenye msukumo wa upendo wa kweli mbali na hofu na matarajio.

Mume au mke anapoweza kumiliki moyo wa upande mwingine atamkuta anatekeleza raghba zake kwa msukumo wa ndani kiotomatiki, na vivyo hivyo unapostawi uhusiano huu anahisi kila mmoja wao hisia ya ridhaa na raha anapotoa huduma kwa upande mwingine.

Na kwa hiyo jaribu kadri ya uwezo wako kuchuma moyo wa mume wako kwa kila njia, na mhishe kwa ridhaa, na omba msamaha kwake unapomkosea au kumchelewesha. Atakapokuta kwako muamala huu ataacha makosa yake na kuhisi kwamba yeye ana makosa katika haki yako, kama inavyosemwa: “Mwanadamu ni mtumwa wa wema.”

Fungua ukurasa mpya kwa ajili yake na ishinde nafsi yako mwanzo na utakuta kwamba uchungu unageuka kuwa utamu kwa idhini ya Mwenyezi Mungu.

BAINA YA UPOLE NA KUTETEA HAKI:

Swali: Nimesoma kitabu: ‘*Vipi Utaishinda Hofu*,’ kitabu ni kizuri sana na nakushukuru kwa utunzi wako. Mimi kwa hakika nina tatizo la kifamilia.....

Tangu siku kadhaa ulitokea ugomvi baina ya mjomba wangu na mama yangu. Mjomba wangu alipoanza

kumpigia kelele mama yangu na mimi wakati wa tukio sikufanya kitu, na hivi sasa nahisi nimefanya dhambi, kwa sababu mimi sikuingilia.

Na jana imenitokea pamoja na mjomba wangu mwingine tukio, ambapo alisimama na kunikasirikia lakini mimi nilimwambia maneno yasiyofaa. Vipi kwa mtazamo wako, niamiliane vipi katika mustakabali wa mazingira yangu na jamii yangu. Na namna gani niamiliane na mjomba wangu ambaye alimkasirikia mama yangu, naomba unipe nasaha.

Jibu: Mwanadamu muumini anaanza kuilea nafsi yake na kuchagua mwenendo ambao ataufuata kupitia nguzo za Kiislamu ambazo zinaainishwa na Qur’ani tukufu na Sunnah tukufu.

Na mwanadamu kujua mazingira yake ambayo anaishi humo, na yanayopatikana miongoni mwa mbaya, yanamfanya azinduke katika dharura ya kuilinda nafsi yake kutokana na athari mbaya kwa hali ya mazingira haya. Kiasi kwamba anapanga kwa ajili ya nafsi yake mpango wa uadilifu unaomuwezesha kuamiliana vizuri na walio pembezoni mwake, bila ya kugusa haki zake na utu wake.

Hivyo ni juu yako kuamiliana na wengine kwa hesima na kuwajali. Na wakati ule ule unatetea haki yako

na utu wako unapokabiliwa na dharura kutoka kwa wengine, bila ya kufuata njia yao katika muamala.

Ama katika mfano wa msimamo huu ambao ume-tokea baina ya mjomba wako na mama yako, unaweza kutatua kwa njia nzuri bila ya kukasirika kama utakuta nafsi yako iko tayari kwa hilo, au kuahirisha hadi wakati mwingine, kama ukiona kwamba wewe hutoweza ku- dhibiti hasira yako wakati huo.

MKE WANGU WAKATI MWINGINE HASWALI:

Swali: Mke wangu wakati mwingine anaacha Swala ninapokuwa sipo, na ninapomuuliza anasema kwamba anaswali. Na mimi nimemfuatilia na nikahakikisha kwamba wakati mwingine haswali.

Pamoja na kwamba anatokana na familia yenye kushikamana na dini, na mama yake analazimiana na dini, yaani hakika yeye mashaallah yuko katika mazingira mazuri, lakini sijui kwa nini yeye anaacha Swala, huenda yeye ni mwingi wa uvivu hapendi kufanya kitu. Nini ufumbuzi, kwa sababu mimi sipendi kuishi na mke anayeacha Swala.

Jibu: Katika kutatua tatizo lolote mbele ya mtu anayetatua kuna pande mbili:

- Upande wa kwanza: Muonekano wa tatizo.
- Upande wa pili: Chanzo cha tatizo na sababu zake.

Na yanabainika hayo pale mgonjwa anapokwenda kwa tabibu na akaona kwake kuongezeka kiwango cha joto. Tabibu anatafuta ugonjwa ambao umepelekea kupanda kiasi cha joto, na wala hazingatii tu kupanda joto la mgonjwa.

Na kuhusiana na hali ya mke wako, tunaangalia hali yake (ya kuacha swala) kwa kuzingatia kuwa ni tatizo lina sababu zake, haitoshi kumwamuru tu kuswali na kufuatilia nyendo zake.

SABABU ZA TATIZO:

Mwenye kuswali anapoelekea kwa Mola Wake kwa swala huwa anasukumwa na moja ya sababu tatu, au zote hokusanyika kwake.

1. Kumpenda Mwenyezi Mungu, raghba ya kuwa karibu Naye na kumshukuru juu ya neema Zake.
2. Kupenda kupata thawabu.
3. Kuogopa adhabu.

Na mwenye kuacha Swala sababu tatu zilizotangulia zinakuwa dhaifu kwake. Hazishindi hali ya uvi-vu unaozuia msukumo wa Swala, bali hakika Qur’ani tukufu inasema kwa wazi kwamba hakika Swala ni nzito isipokuwa kwa ambaye moyo wake unamuogopa Mwenyezi Mungu Mtukufu:

وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾

“Na takeni msaada kwa kusubiri na kwa kuswali; na kwa hakika jambo hilo ni gumu isipokuwa kwa wanyenyekevu. (Surat al-Baqara; 2:45).

Na vivyo hivyo hakika kutibu hali ya kuzembea katika Swala inahitaji kutibu chanzo cha tatizo.

HATUA ZA KUTIBIA TATIZO:

1. Heshima, kujali na kutokufuatilia.
Ni juu yako kumdhahirishia mke wako mapenzi, kumjali na kumheshimu, ili awe karibu nawe na kiongezeke kiwango cha kuiheshimu nafsi yake. Bali kusahau mas’ala ya kuacha kwake Swala na kuamiliana naye kwa kuzingatia kwamba yeye anaswali, ni bora zaidi kuliko kuwa na shaka kwake. Kwa sababu hilo litamfanya ahisi aibu ka-

tika nafsi yake pale ambapo wewe unamzingatia kuwa anaswali na unaamiliana pamoja naye kwa msingi huu.

2. Kunyanyua kiwango cha uelewa kwa kumpa baadhi ya vitabu vya maarifa kwa sura ya jumla, na vya Swala hususan bila ya kumtajaia maudhui ya kuacha Swala.
3. Kunufaika na vikao vya familia, sawa iwe katika meza ya chakula au vinginevyo, kwa kuangalia vipindi vya mihadhara ya kidini, na kuvielezea kwa njia ya maneno mazuri yanayoathiri katika nafsi kwa njia ya otomatiki.
4. Kumchukua kwenda Umrah na Ziara katika mji mtukufu wa Madina, ili aathirike na mazingira ya kidini.
5. Kumuomba taufiki ili ashikamane na dini na kumtolea sadaka, hayo yana athari kubwa.

Na kwa ujumla jaribu kadri uwezavyo kuamiliana na mke wako kwa muamala bora zaidi, na mmiminie hisia za upendo ambazo zitamfanya asubirie kukutana na wewe, ili asikie kutoka kwako maneno mazuri, na mara utamkuta anabadilika kidogo kidogo.

Na ni juu yako kuzingatia unayoyafanya katika amali njema kwa ajili ya mke wako kwamba ni kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu, ili hamasa yako na msukumo wako uwe ni wa kweli na ni wenye kuathiri kwako na kwake pia.

MATATIZO NA UTATUZI

1. Nimempenda naye ananikataa.
2. Nimedumu katika kuangalia filamu.
3. Najaribu kuilea nafsi yangu... na wala hakuna mafanikio.
4. Nakabiliwa na uzembe katika kutekeleza Swala.
5. Nataka kutubia.
6. Vipi nitaepukana na dhambi.
7. Nakabiliwa na kusahau.
8. Toba kutokana na kuingia intaneti.
9. Wasiwasi utaniuwa.
10. Kufikiri... Je kunawajibisha kuoga?
11. Vipi nitahisi raha na furaha.
12. Nakabiliwa na dharau ya kifamilia.

13. Nakabiliwa na wasiwasi katika twahara.
14. Kuchombezana wakati wa uchumba.
15. Nimemwasi Mola Wangu, namna gani nitatubia?
16. Naogopa mauti na ninahisi kuzembea mbele ya Mola Wangu.
17. Nataka kurejea kwa Mola Wangu kwa kutubia.
18. Namna gani nitamalizana na fikra za ubabe.

NIMEMPENDA LAKINI YEYE ANAKATAA:

Swali: Mimi ni binti kutoka katika familia maarufu yenye kuheshimika. Nimemjua kijana kwa njia ya ujumbe mfupi (sms), na tumekuwa tunazungumza katika mambo ya kidini. Yaani uhusiano wetu ni katika mpaka huu na sijatoka nje na jambo hili. Baadaye uhusiano wetu ukaboreka nikawa naongea naye kwa simu, lakini ili tusije tukafanya haramu nikamtaka tuoane, na kila wakati anasema Inshaallah na kisha nahisi kama anakataa!! Nifanye nini? Mimi namuogopa Mwenyezi Mungu na kwa hiyo nilimuomba tuoane.

Jibu: Inabainika katika barua yako kwamba uhusiano wako ni wa kuliwazana na kuburudishana kwa mane-

no pamoja na jinsia nyingine, na mawasiliano katika mfano wa uhusiano huu yana mwisho mbaya. Sheria hairuhusu kufanya uhusiano na urafiki baina ya jinsia mbili. Ni juu yako kuwa makini katika jambo na ukate uhusiano wako naye. Na mtegemee Mwenyezi Mungu katika kuimarisha uelewa wako ili kushinda hisia zako katika upande wake. Wewe kila siku unaona muhanga wa mfano wa uhusiano huu, na wahanga aghlabu wana kuwa ni wasichana.

Hakika mafungamano ya ndoa hayawezi kusi-mama na kuanzishwa katika msingi wa matamanio na shahawati yenye kupita, na ni makosa kuchukua hatua kama hizi. Na wewe unajua kwamba huyu kijana anatomia baadhi ya hali za kughafilika ili kukuliwaza na kutekeleza raghba zake. Na katika upande mwingine, ni juu yako utazame upya katika njia ya maisha yako na ratiba yako ya kila siku, ili usitumbukie katika mfano wa utelezi huu mara nyingine. Kila hali anayoi-shi mwanadamu ni matokeo ya utangulizi alioanza nao ukamfikisha pole pole kwenye matokeo hayo.

NIMEZAMA KATIKA KUANGALIA FILAMU:

Swali: Mimi ni binti ambaye nimezama katika kuangalia filamu zilizoharamishwa, na nimejaribu

kuacha. Naacha mwezi, miezi miwili, mitatu kisha narejea. Picha yoyote inayonivutia naenda kuiangalia. Niliweka kiberiti pembezoni mwangu nikaogopa kwa muda mfupi wiki mbili, na zaidi, na leo nimerudia!! Nifanye nini? Nataka niilee nafsi yangu na niikanye kiasi kwamba sitorejea kabisa kitendo hiki kibaya. Mimi hivi sasa nafikiria njia ya kiberiti ili niikanye nafsi yangu. Leo sikuweza kupambana na nafsi yangu yenye kuamrisha maovu... mimi nimeporomoka kwa hili nifanye nini?

Jibu: Yanayotokea kwa mwanadamu miongoni mwa tabia – nzuri au mbaya – yana sababu na utangulizi. Utangulizi huu unatokana na utamaduni, malezi na mazingira yanayozunguka. Na katika hatua za awali katika umri wa mwanadamu wanakuwa ni wazazi wawili, wao ndio wenye jukumu la uangalizi kwa mambo haya matatu. Ama baada ya hatua ya balebhe mwanadamu anakuwa ni masuulu juu ya malezi ya nafsi na kuirekebisha, na kuandaa mazingira sahihi na kuyachagua, na kuongeza maarifa sahihi ambayo yanamsukuma kwenye kheri na wema. Nguvu ya matakwa na kustawisha sifa nzuri haiji bure, bali inahitaji kudhamiria na juhudi kubwa ili kuzipata na kuziimarisha katika nafsi:

“..... إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ.....”

“Hakika Mwenyezi Mungu habadilishi yaliyoko kwa watu mpaka wabadilishe yaliyo katika nafsi zao.”

(Surat ar-Ra’d; 13:11)

Kama ambavyo ada na tabia za kila siku zinaathiri katika moyo na zinafuata tabia maalumu, anasema Mwenyezi Mungu Mtukufu “Hapana bali zimepata kutu nyoyo zao kwa waliyokuwa wanayafanya.”

Amali mbaya zinakuwa ni kizuizi kinachozuia moyo kuathirika na mawaidha na zinatia sumu ya ususuwavu. Hapa hakika ni juu ya mwanadamu kufuatilia nyendo zake na kuzipima kwa kipimo cha wema na uchamungu, na kuiandaa nafsi yake kwa mazingira yenye kusaidia juu ya amali njema, hadi afike katika hatua ya kuchukua kufikiria maasi tukiachilia mbali kuyafanya.

Hakika watu ambao wanazilea nafsi zao katika juhudi na bidii na wanajikurubisha kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu kwa dua na ibada, wanakimbia maasi na wanaona humo kuporomoka ambako hakufai, pamoja na utukufu wa kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu.

Na wakati tunahuisha mazingatio yako kwa kuilea nafsi yako na juhudi yako ili kujinasua na baadhi ya

ada mbaya, tunakukumbusha baadhi ya mambo yenye manufaa katika nyanja hii:

Kwanza: Kukinaika na uwezo wa kubadilisha: Amini kwamba wewe unaweza kubadilisha na kukabiliana na vishawishi vya shetani na kamba zake, kwani Mwenyezi Mungu Mtukufu amempa mwanadamu uwezo wa kupambana, lakini watu wengi wanaubakisha katika hali ya kufichikana.

Pili: Mazingira ya kurekebisha: Kusudia kutengeneza mazingira yanayokushajiisha kwenye kheri na kukuweka mbali na shari, na wala usisubirie mabadiliko yaku-jie kwa kupita masiku bila ya kufanya chochote. Ni juu yako kuchagua marafiki zako kwa uangalifu, na uzoe kuhudhuria vipindi vizuri na majlisi zenye mawaidha yenye manufaa.

Tatu: Kupangilia wakati na kuuzalisha: Ni juu yako kupangilia wakati wako na kuuzalisha katika manufaa yenye faida kwako na jamii yako. Ukijilazimisha na hayo utahisi mabadiliko katika maisha yako na kustawi katika shakhsiya yako ambako kutakuweka mbali na makosa.

Nne: Kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu kwa ibada na dua: Na katika hayo anasema Imamu Ali عليه السلام: “Hakika Mwenyezi Mungu amejaalia ukumbusho kuwa ni utakaso wa nyoyo: Unasikia kwao baada ya

kutumia, na kuona kwao baada ya giza, na unaongoka kwao baada ya ukaidi.”

Ni juu yako kujilazimisha na baadhi ya vipindi vya ibada za mustahabu, na kuhisi huko muda wa kuathirika ili utumie fursa ya kuunasua moyo kutokana na makosa.

Tano: Kuathiri nafsi kwa mawaidha mazuri: Na hiyo ni kwa kusoma hadithi ambazo zinazungumzia juu ya athari za maasi na adhabu zake, na kusikiliza mihadhara ya kimalezi.

NAJARIBU KUILEA NAFSI YANGU BILA YA MAFANIKIO:

Swali: Baada ya miaka ya masomo katika Hauza nimegundua kwamba mimi sikuweza kuilea nafsi yangu. Tangu miaka mingi mimi najaribu kuiadabaisha nafsi yangu na ninailazimisha kwa adhabu wakati wa kufanya vitendo viovu, na dua na kuomba taufikii na msaada kutoka kwa Mwenyezi Mungu, lakini pamoja na yote haya sikuwepata athari wala sijui nifanye nini? Je, mauti si bora baada ya yote haya? Nataraji msaada katika kutatua tatizo langu.

Jibu: Kuilea nafsi na kuizoesha na kuiadabisha kwa tabia njema, na kurekebisha tabia kunahitaji uerevu

wa aina ya kipekee. Kuamiliana na nafsi ni kama vile kuamilina na mtoto mdogo, ukali sana pamoja naye unapelekea matokeo ya kinyume, na kupuuzia kuanampeleka katika hali ya kuzembea na kupoteza.

Na katika upande mwingine, hakika malezi ya kivitendo yanaafikiana na hatua kwa upande mmoja na kuendelea katika upande wa pili, na wala haiwezekani kumaliza malezi asubuhi na jioni. Katika hadithi imekuja: “Hakika dini ni madhubuti, basi ingieni humo taratibu.” Ni juu yako kwenda pamoja na malengo yako katika kuilea nafsi yako hatua kwa hatua. Na kila unapopiga hatua kwenda mbele zingatia kuwa huko ni kufaulu kunaongezewa katika mafanikio yako ambayo unayapata ndani ya mafanikio yako yanayofuata.

Bila shaka, hakika unabeba mazuri mengi ambayo ni wajibu uyaangalie na wala usiangalie nafsi yako katika mabaya tu. Andika unayoyajua kuhusu nafsi yako miongoni mwa mazuri madogo au makubwa, na uliyoyapata miongoni mwa mafanikio katika maisha yako, ili ipatikane picha halisi ndani mwako juu ya nafsi yako, na kisha anza hatua zako thabiti kuelekea kwenye mabadiliko hatua kwa hatua.

Ni makosa mwanadamu kupendelea mauti kuliko uhai, na katika maisha kuna fursa ya ibada na amali

njema kwani “dunia ni chumo la akhera.” Ni juu yako uanze kwa matumaini na kuamini rehema ya Mwenyezi Mungu Mtukufu, na kumtegemea Mwenyezi Mungu Mtukufu “Na mwenye kumtegemea Mwenyezi Mungu basi anamtosheleza. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwenye kufikisha jambo lake. Hakika ameshajaalia kila jambo kiasi chake.”

NAKABILIWA NA UZEMBE KATIKA KUTEKELEZA SWALA:

Swali: Nakabiliwa sana na uzembe katika Swala yangu tangu utotoni kwa sababu ahali zangu walinipuza katika udogo wangu, na nikakua nikiwa nimekwishazoea uzembe huu, hadi mimi nikajifunza mwenyewe Swala kwa wasichana wenzangu na sikujifunza kwa watu wangu.

Mimi nina umri wa miaka 16 na nina azima juu ya kutozembea na kuitekeleza kwa wakati wake, lakini wakati mwingi shetani ananishinda na hivyo siitekelezi, nifanye nini? Maisha yangu hayaendi vizuri kwa sababu ya jambo hili naogopa kufa na mimi nikiwa katika hali hii, nionyeshe njia sahihi.

Jibu: Mwanadamu kufuatilia nyendo zake, na kuihesabu nafsi yake, juhudi yake ya kujinasua na mabaya yake,

ni mambo yenye umuhimu sana, na mwenye kuyamiliki anakuwa amefuata njia ya kuihifadhi nafsi yake kutokana na kutumbukia katika utelezi na kosa, nalo ni ndio jambo linalojukana kwa jina la ‘Unyenyekevu’ ambao unapeleka kwenye uchamungu. Hivyo kuzinduka kwako na azima yako juu ya kujinasua na tatizo ni mwanzo wa njia ya kutatua, na utatuzi una pande mbili, upande wa kinafsi na upande wa kimaarifa. Na katika upande wa maarifa tunaweza kuashiria kwenye umuhimu wa kujua uhalisia wa Swala na falsafa yake na upeo wake:

Upande wa kwanza: Kumshukuru mneemeshaji: Mwenyezi Mungu Mtukufu ametuumba na ameturuzuku na ametudhalilishia ulimwengu na yaliyomo humo, neema hazihesabiki, wala hazina idadi, na mtu anapotafakari humo anahisi aibu mbele ya Mola Wake. Sisi tunaona aibu kwa anayetupa huduma ndogo tunapochelewa kurejesha wema wake na shukrani zake. Na ukarimu huu wa Mwenyezi Mungu unatufunika kwa neema usiku na mchana, basi kwa nini hatutekelezi haki ya shukrani kwa rakaa chache?

Upande wa pili: Utukufu wa kikao: Baadhi wanazungumza kwa ufahari juu ya kukutana kwake na kiongozi au waziri au mfalme, na sisi tunasimama katika Swala mbele ya Mmiliki wa mbingu na ardhi!! Mwenyezi Mun-

gu amekwishatupa utukufu huu mkubwa, na ni juu yetu kuhisi uongofu huu ambao ametupa Mwenyezi Mungu.

Upande wa tatu: Swala ni siri ya mafanikio: Katika maisha haya tunakabiliwa na ugumu na matatizo ambayo yanatuharibia maisha na tunahisi kwa hayo udhaifu, na imekwishafunguliwa milango mbele yetu ya kukutana na nguvu kuu (Mwenyezi Mungu), ili tupate kutoka Kwake msaada na nguvu. Na kuishi katika muda wa kikao hiki tunapokea rehema na baraka za Mwenyezi Mungu ambazo zinatupunguzia uzito wa jukumu la maisha na zinatuhisisha furaha.

Mtu akiamiliana na Swala anapata raha yake humo: “Na huanguka kifudifudi huku wanalia, na inawazidishia unyenyekevu.” Hakika machozi yanatoka kwa furaha, kwa unyenyekevu na hofu na matarajio. Mtu akiamiliana na Swala na akakaribia uhalisi wake hatohitajia dalili na hoja. Na kuhisi utamu wa kukutana na Muumba wa ulimwengu kunafungua mlango wa kheri kwa kupenda Swala na kushikamana nayo, bila ya haja ya kujua thawabu na adhabu.

Na katika upande mwingine, ni juu yako usome athari mbaya za kupuuza Swala, sawa ziwe zile za katika dunia au akhera, ili uyape maudhui uzito na wala usipuuze. Na hapa tunataja hadithi moja tu: Anasema

Abu Baswir kutoka katika wasia wa mwisho wa Imamu Swadiq عليه السلام: Nilikuwepo wakati wa kufariki kwake. Imamu alifungua macho yake akasema: “Nikusanyieni Ahlul-bait wangu.” Na walipokusanyika mbele yake akasema: “Hakika uombezi wetu hautampata mwenye kudharau Swala yake.”

NATAKA TOBA:

Swali: Mimi ni msichana, ni muda sasa nilikuwa nafanya mambo yaliyoharamishwa, na sasa hivi nimerejea kwa Mola Wangu na nimetubia, na nimeacha mambo haya, lakini mpaka sasa nahisi mimi bado ni mwenye dhambi na kwamba Mwenyezi Mungu hatonisamehe vyovyote nitakavyoomba maghifira na kusoma dua, kusoma Qur’ani na kumuomba Mola Wangu usiku na mchana. Amali zote hizi ninazifanya lakini mimi nahisi kwamba Mola Wangu hatonisamehe mimi, na hakika mimi ni mwenye dhambi, nataka uniongoze katika njia ya sawa. Nataka amali itakayoniokoa na dhambi hii ambayo nimeifanya. Nataka nipate matumaini kwamba Mwenyezi Mungu atanisamehe.

Jibu: Kwanza tunakupongeza juu ya uamuzi wako wa kutubia na kuelekea kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu na kufunga kurasa zilizopita, na tunakuombea taufiki, kheri na mafanikio kwa Mwenyezi Mungu.

MTAZAMO MZURI:

Kutoka kwa Muawiya bin Wahab amesema: Nimem-sikia Abu Abdillahi عليه السلام, anasema:

“Anapotubia mja toba ya kweli Mwenyezi Mun-gu anampenda na anamstiri duniani na akhera.” Ni-kasema ni namna gani anamstiri? Akasema: “Anam-sahaulisha malaika wake waliyoyaandika juu yake katika dhambi, na anavipa wahyi viungo vyake visitiri dhambi zake, na anaipa wahyi sehemu ya ardhi isitiri aliyokuwa anayafanya juu yake miongoni mwa mad-hambi. Atakutana na Mwenyezi Mungu wakati kuki-wa hakuna kitu kinachoshuhudia juu yake chochote katika madhambi.”

Hii ni sura moja kati ya sura za rehema ya Mwe-nyezi Mungu kwa waja Wake. Na katika Qur’ani kuna jambo la ajabu zaidi; anasema Mwenyezi Mtukufu:

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٥﴾

“Isipokuwa atakayetubia na akatenda matendo mema, basi hao Mwenyezi Mungu atayabadilisha maovu yao yawe mema. Na Mwenyezi Mungu ni Mwenye kusame-he, Mwenye kurehemu. (Surat al-Furqan 25:70).”

Mwenyezi Mungu kwa rehema yake na fadhila zake juu ya waja wake anabadilisha maovu kuwa mema, inapokatikana toba ya kweli na ikafuatiliwa na amali njema. Aya na riwaya zinatia mkazo juu ya rehema ya Mwenyezi Mungu Mtukufu na zinamlingania mwanadamu kuwahi kutubia na kuacha kukata tamaa:

﴿ قُلْ يَبْعَادَى الَّذِينَ اسْتَفْؤُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴾

Sema: Enyi waja Wangu waliozifanyia israfu nafsi zao! Msikate tamaa na rehema ya Mwenyezi Mungu. Hakika Mwenyezi Mungu husamehe dhambi zote. Hakika Yeye ni Mwingi wa maghufira, Mwenye kurehemu.”

(Surat az-Zumar; 39:53)

Na anasema Imamu Ali عليه السلام kumwambia mtu aliyepatwa na hali ya kukata tamaa kwa sababu ya madhambi yake: “Ewe mtu! Kukata tamaa kwako juu ya rehema ya Mwenyezi Mungu ni dhambi kubwa zaidi kuliko dhambi zako.”

Hivyo ni juu yako utumie hali ya kujuta kwako na kuibadilisha kuwa ni hali ya nguvu nzuri inayokusuku ma kufanya amali na shughuli na kujituma katika njia zote za kheri.

Na hapa nakuusia mambo muhimu:

1. Kujenga shakhsiya yako kwa juhudi na jitihada na mpangilio, kiasi kwamba ujiwekee malengo maalumu, ujitahidi kuyatekeleza na kulazimiana na ratiba ya kuboresha uwezo wako na vipaji vyako.
2. Kujielimisha kupitia kusoma na kujisomea na kusikiliza mihadhara yenye manufaa.
3. Kuwafanyia wema wazazi wawili na kujali familia na kuwahudumia “Hakika rehema ya Mwenyezi Mungu iko karibu na watu wema.”
4. Ushiriki katika mambo ya kijamii katika yale yanayokufaa, kiasi kwamba uchangie katika kuwaelimisha wasichana kupitia vikundi na kusambaza utamaduni wa uelewa katika jamii.

Na mwisho tunakwambia: Kuwa na nguvu na wala usinyenyekee kwenye kibano chochote kitakachoku-tokea katika mustakabali, na kata kabisa mawasiliano yako na yaliyopita.

VIPI NITAJINASUA NA DHAMBI?

Swali: Mimi ni kijana, umri wangu ni miaka 18, namshukuru Mwenyezi Mungu ninaswali Swala ya usiku lakini nina matatizo mawili:

1. Nina uhusiano na binti mdogo kwangu kwa miaka miwili ananipenda kwa ajili ya Mwenyezi Mungu, na ninampenda na nawasiliana naye kwa ujumbe mfupi (sms), na wakati mwingine tunavuka mpa-ka katika maneno, yaani tunabadilishana manano ya mapenzi. Na nimejaribu kumwacha sikuweza, na yeye vilevile hakuweza.
2. Tatizo la pili nisamehe Sheikh kwa maneno haya, mimi naangalia picha zisizofaa. Naomba unipe faida.

Jibu: Jawabu la kwanza: Uislamu unaratibu uhusiano wa jinsia mbili na kuweka utaratibu na kanuni za kuchunga maslahi ya mtu binafsi na jamii, na unapoharamisha uhusiano baina ya kijana wa kiume na msichana bila ya ndoa ya kisharia. Hiyo ni kwa ajili ya kulinda usafi wa hisia na utakasifu wake na kuepukana na upu-uzi, hayafunguliwi ila ndani ya mafungamano ya ndoa yenye kuheshimika, na katika msingi huu haijuzu uhu-siano unaoitwa mapenzi na kubadilishana hisia bila ya mafungamano ya kisharia.

Hakika kuendelea kwako katika uhusiano huu na msichana kunawachumia madhambi na kunakupele-keeni katika adhabu ya kidunia na akhera. Na mion-goni mwa athari mbaya ya mfano wa uhusiano huu ni ugumu wa moyo na kuchafuka kwake.

Ni juu yako kuzinduka kwa hatari ya jambo hili na kusafisha moyo wako kutokana na maasi, kujinasua na hali uliyomo humo, ukiongezea kwamba wewe kwa kitendo chako hiki unamkokota huyu binti kwenye kosa na unamfanya aingie kwenye kosa na kuliendea, nalo ni jambo linalomharibu mtu binafsi na jamii. Hakika msimamo unahitajia nguvu ya kinafsi kutoka kwako na msimamo wa ushujaa, ili urejeshe hesabu zako na kutengeneza maisha yako kwa njia iliyo wazi, na usidharau humo hukumu za sharia.

Ni sahihi kwamba msimamo ni mgumu kwako, lakini haya ndio ambayo yanapaswa kwako kuyawahi, na utakuta matokeo ya hayo inshaallah. Mwenyezi Mungu Mtukufu anasema: “Na mwenye kumcha Mwenyezi Mungu anamjaalia pa kutokea.” Na anasema katika Aya nyingine: “Na mwenye kumcha Mwenyezi Mungu anamjaalia wepesi katika jambo lake.” Uchamungu unapatikana kwa kanuni za kisharia ambazo zinatengeneza uhusiano baina ya mwanaume na mwanamke, na kushikamana na hayo kunamfanya mwanadamu ni mahala pa huruma ya Mwenyezi Mungu na taufiki yake.

Na kwa kuwa wewe uko katika umri wa miaka 18 ni lazima usubiri na uvumilie ili uwe tayari kwa hatua ya kuposa na kuoa. Na ukiweza kuzungumza na mza-

zi wako kuhusu tatizo lako katika upande huu kiasi kwamba utakwenda kumposa binti baada ya mwaka au miaka miwili, hilo ni bora na lina maslahi zaidi.

JAWABU LA PILI:

Mwanadamu anavutiwa na aina mbili za uchamungu: Nguvu za kiakili, imani na fadhila. Na nguvu za mata-manio, kupotoka na wasiwasi wa shetani, na kila inapokuwa na nguvu zaidi moja ya nguvu hizi mbili inaweza kumvutia mwadamu upande wake.

Hapa yanakuja matakwa ya mwanadamu na azma yake na kujiamini kwake katika nafsi yake, yaani pande mbili ili aziimarisha kwa sababu za kufaulu na kunusurika. Ni juu yako uimarisha matakwa yako na uzipe nguvu pande za kheri kwako. Na hutoweza kufanya hivyo ila kwa maamuzi na azma, na kuhisi hatari ambayo wewe umo humo, kwa sababu wewe uko katika mwanzo wa ujana wako na mwanzo wa kuanzisha maisha yako na kujenga shakhsia yako. Na katika nyanja hii tunakusihia kwa mambo yafuatayo:

1. Kuhudhurisha utukufu wa Mwenyezi Mungu Mtukufu na kukumbuka neema Zake na kuihisisha nafsi ubaya wa kumuasi Mwenye kuneemesha na Mwenye kufadhilisha.

2. Kuimarisha matakwa na kunyanyua kiwango cha kujiamini, ili uweze kukabiliana na matamanio mabaya.
3. Kujiweka mbali na mazingira ya matamanio na kuacha marafiki ambao wanaelemea katika mambo mabaya.
4. Kujikurubisha katika mazingira mema na kuchagua marafiki wema.
5. Kunyanyua kiwango cha uelewa kupitia kusoma vitabu na kusikiliza mihadhara.

Na katika upande wa pili, ni juu yako kudhamiria kuacha dhambi na kuwahi kuomba maghufira na kutubia na kusoma Qur'ani. Na imepokewa katika hayo dua nzuri zenye kuathiri, uzisome na uende mbio kwa ajili ya kunufaika nazo katika kuleta toba na unyenyekevu.

NAKABILIWA NA USAHAULIFU:

Swali: Mimi ni kijana wa miaka 26 lakini ni mwingi wa kusahau kiasi kwamba marafiki zangu wananiambia jambo na baada ya dakika tano ninakuwa nimesahu!! Nini utatuzi? Mwenyezi Mungu akulipe kheri.

Jibu: Anayoyapitia mwanadamu miongoni mwa hali za kusahau au kughafilika kuna sababu zake, ni juu yako

kujua yanayoshughulisha fikira yako na kupangilia kwa namna nzuri, kiasi kwamba unanza kupangilia kazi zako na shughuli zako. Na katika upande mwingine unaweza kuimarisha kumbukumbu yako kwa kupata msaada kwa mambo yafuatayo:

1. Kuieleza dhati yako mambo mazuri: Anza mazungumzo mazuri yenye matumaini pamoja na nafsi yako na wala usizungumze juu ya hali ya kusahau pamoja na yeyote katika marafiki zako, bali mweleze anayejua hali yako kwamba wewe uko katika hali bora zaidi kuliko ilivyokuwa mwanzo.
2. **Mazoezi:** Fanya mazoezi ya kumbukumbu yako kwa baadhi ya mazoezi ya kukumbuka. Kumbukumbu yako unaweza kuistawisha na kuiboresha. Kila usiku kabla ya kulala unaweza kufanya kazi ya kukumbuka matukio ambayo yametokea katika siku yako na hiyo ni kuchangamsha kazi ya kumbukumbu.
3. Kununua vitabu maalumu: Kuna baadhi ya vitabu mahususi katika kustawisha kumbukumbu na unaweza kuvipata kwa urahisi kwenye maktaba.
4. Kujali afya na chakula: Aina ya chakula anachokila mwanadamu kina athari katika kumbukumbu.

Ni juu yako kuchagua vyakula vinavyofaa, hivyo usizidishe kula jibini, na ukiila basi ichanganye na nazi ambayo ina virutubisho vya dharura kwa ajili ya kazi ya ubongo.

TOBA KUTOKANA NA KUWASILIANA (KWENYE MITANDAO):

Swali: Mimi ni binti na ni mwingi wa kuchati sana, na nimejuana na vijana na ninazungumza nao juu ya mapenzi na mambo yake. Na sasa hivi nahisi mimi ni mwenye dhambi na nataka kutubia. Nifanye nini? Naomba unionyeshe njia sahihi, kwani nataka Mwenyezi Mungu anisamehe, nifanye nini?

Jibu: Katika maudhui ya toba kuna pande mbili muhimu sana:

Upande wa kwanza: Kuomba msamaha na kufanya toba kwa Mwenyezi Mungu. Na mwanzo wa kuomba maghufira ni kuhisi kujuta juu ya dhambi na kupenda kutubia, hayo mawili ni maandalizi ya mabadiliko na ufunguo wa kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu.

Ni juu yako kuzidisha kuomba maghufira na kutaka toba, anasema Mwenyezi Mungu Mtukufu: **“Naye Ndiye anayepokea toba kwa waja Wake, na anasamehe**

makosa. Na anayajua mnayoyatenda.” (Surat ash-Shura 42:25) Na katika hadithi: “Mwenye kutubia kutokana na dhambi ni kama asiye na dhambi.”

Na kutoka kwa Imamu Ali عليه السلام: “Toba inatwaharisha moyo na kusafisha madhambi.” Na kutoka kwake عليه السلام: “Mwenye kupewa toba hanyimwi kukubaliwa, na mwenye kupewa kuomba maghufira hanyimwi msamaha.”

Upande wa pili: Kujenga shakhsia kukabiliana na vishawishi na matamano.

Ni juu yako kutumia fursa hii kwa kupangilia kwa makini ili kujenga shakhsia yako juu ya msimamo na wema na kutumia wakati katika mafanikio yenye faida kwako na kwa jamii.

Hakika kujenga shakhsia ya kiimani yenye nguvu kunamfanya mwanadamu awe ni mwenye kuhifadhika kutokana na kutumbukia katika maovu na kumhisisha kuheshimu dhati na kutokubali vitendo ambavyo vinasusha hadhi ya mwanadamu.

Na katika nyanja hii tunakusihi mambo yafuatayo:

Kwanza: Kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu: Mwenyezi Mungu Mtukufu ndio chimbuko la nguvu na ndio Mwenye rehema pana, na kujikurubisha Kwake kuna-

safisha moyo wa mwanadamu kutokana na uchafu na makosa, na kumfanya kuwa na nguvu katika kukabili-ana na matamaniao.

Pili: Kuratibu wakati na kuuzalisha: Ni juu yako kura-tibu wakati wako na kuuzalisha katika kustawisha dhati yako na kustawisha nguvu na vipaji ambavyo amekupa Mwenyezi Mungu.

Tatu: Kuongeza maarifa: Maarifa yana umuhimu mkubwa katika kujenga shakhsia na kuathirika katika tabia. Na kunapatikana vitabu vya maarifa, elimu ma-kini na mihadhara katika intaneti. Unaweza kuitafuta na kufaidika kwayo kwa urahisi.

Nne: Kuhudumia jamii: Hakika kuhudumia jamii na kusaidia wengine kunafungua kwa mwanadamu milan-go ya kheri na kumfanya apate rehema za Mwenyezi Mungu. Na katika riwaya kutoka kwa Imamu Ali عليه السلام: “Miongoni mwa kafara ya madhambi makubwa ni ku-wasaidia wenye shida na kuwasaidia wenye matatizo.”

WASIWASI UTANIUWA:

Swali: Mimi nahitaji sana dua zenu na kuomba msaada wa maarifa kutoka kwenu. Mimi nimepata mtihani wa maradhi ya wasiwasi, mara nyingi zinanjia fikira

mchanganyiko siwezi kujinasua nazo hadi zimeniathiri sana. Mimi daima ninahisi katika Mwezi wa Ramadhanani Mtukufu kwamba nitafungua na zinanijia fikira zinanihimiza juu ya hilo pamoja na kujaribu kuziondoa bila ya mafanikio, jambo ambalo limenifanya kurudia Saumu ya mwezi wa Ramadhanani mara mbili. Na sasa hivi naona kwamba mambo hayo yanaongezeka na yanahamia katika fikira nyingine kubwa zaidi pamoja na umakini wangu katika Swala na Saumu na dini kwa ujumla. Sijui kwa nini yanatokea kwangu yote haya, naomba unisaidie mimi nakaribia kufa.

Jibu: Wasiwasi – aghlabu - unaanza kwa kutaka kufanikisha kazi na kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu kwa njia bora zaidi na iliyo nzuri zaidi. Na kutokana na kupita kiasi katika kutekeleza na kusitasita katika kukinaika kwa mafanikio, shetani anatumia hali hii, na kumhisisha mwanadamu udhaifu, na hali inaendelea vivyo hivyo, kama haitadhibitiwa tangu mwanzo wake.

Hakika mwanadamu kuitambua hali yake na kutambua kosa lake ni mwanzo mzuri wa kutatua na kujinasua na tatizo, na wewe alhamdulillah ni msichana muumini na unajua kwamba wasiwasi unatokana na shetani naye anafanya juhudi kukuweka mbali na dini

na kukutumbukiza katika kumwasi Mwenyezi Mungu kwa njia hii.

Hakika kukubali kwako wasiswasi kunakuweka mbali na utii ambao unakusaidia kupata na kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu, hivyo ni wajibu wako leo na kuendelea usihangaishwe na fikira hizi. Ukiazimia kupambana na wasiwasi kwa nguvu na kwa ushujaa utaona tatizo linaondoka kwako kwa urahisi. Na uzoefu umethibitisha kwamba wengi kati ya wenye wasiswasi walishinda matatizo yao kwa kuimarisha matakwa na azma.

Na katika upande mwingine, hakika tatizo la wasiwasi linafungamana na pande tatu katika shahsia ya mwanadamu:

- Upande wa kwanza: Nguvu ya utu na matakwa.
- Upande wa pili: Upeo mpana wa kufikiri na matarajio.
- Upande wa tatu: Ratiba ya kila siku.

Katika upande wa kwanza inawezeka kwa mwanadamu kustawisha nguvu ya shahsia yake na matakwa yake, kwani ni kama misuli ya mwili inavyostawi kwa mazoezi. Watu wa michezo wanakuza uwezo wao

kwa kunyanyua vyuma kwa kuongeza hatua kwa hatua, na vivyo hivyo kwa anayetaka kuimarisha shakhisia yake na matakwa yake. Simama mbele ya kioo na iambie nafsi yako kabla ya kuanza Swala, na mtegemee Mwenyezi Mungu, na andika kwa ajili ya nafsi yako mafanikio, kisha fuatilizia kwa mafanikio mengine na vivyo hivyo kila unapopata mafanikio unajihisi nguvu.

Na katika upande wa pili fikiria katika uhalisia wa mwanadamu na aliyopewa na Mwenyezi Mungu miongoni mwa hadhi na utukufu, na akamfanya kuwa ni khalifa Wake katika ardhi kwa ajili ya kuiendeleza na kuirekebisha, na kisha utakuta kwamba wewe ni mkubwa mara dufu katika mambo makubwa na madogo.

Upande wa tatu: Ijaze ratiba yako ya kila siku kwa kazi na mafanikio ambayo yanakuletea manufaa, na inakuhisisha kujiamini, na utaona kwamba fikira yako na kujishughulisha kwako na mas'ala ambayo unayazungumzia juu yako ni makubwa zaidi kuliko uhalisia.

Hakika kuzama katika kufikiria maudhui moja kunayapa umbo kubwa kuliko uhalisia wake, na kwa hiyo na kusihi kusahau maudhui na kujishughulisha na ratiba na miradi unayoongeza humo nguvu yako. Na Mwenyezi Mungu amekwishampa mwanadamu matakwa ya

kuubadilisha ulimwengu mzima, hivyo usinyenyekee kwenye wasiwasi.

Hakika utatuzi uko mikononi mwako na ni juu yako uamue kupuuza yanayokukabili miongoni mwa shaka. Mwisho kuwa na matumaini kwamba amali zako ni sahihi na hivyo usirudie Saumu au Swala.

Na unapoelekea kwenye ibada au kusoma Qur'ani, kuwa ni mwenye kudhamiria kutorejea vyovyote itakavyotokea, na ukipata ugumu fulani basi pambana hadi iongezeke nguvu ya kinga kwako. Na kila utakapopambana zaidi utapata mafanikio, na vivyo hivyo utaona kwamba wasiwasi huu unaondoka kidogo kidogo hadi hakitobakia kitu chochote miongoni mwa wasiwasi huo.

KUFIKIRIA, JE KUNAWAJIBISHA KUOGA?

Swali: Je, kufikiria ngono kunawajibisha kuoga? Mimi ni msichana mwenye miaka 29 ambaye ninakabiliwa na tatizo: Akili yangu inashughulika na hali ya kufikiria katika mambo haya. Hususan ninapolala akili yangu inawaza sana nifanye nini? Je unaweza kunifafanulia kwa kirefu? Napenda kuolewa lakini bahati yangu bado haijafika hadi sasa. Naomba dua zenu, na kama kuna njia ya kuniozesha.

Jibu: Fikira inajiri ndani ya wigo na nyanja mbalimbali miongoni mwazo: Ni kupanga, kukumbuka, kusawazisha, kulinganisha na kadhalika. Na moja ya kazi hizi: ni kuwaza au kuota. Na matakwa yanadhhibiti katika kuchagua na kuendesha kazi hizi mbalimbali. Hayatokei bila ya matakwa ya mwanadamu. Kwa hakika watu wanato-fautiana katika uwezo wa kudhibiti mawimbi ya fikira mbalimbali, na baadhi wanaweza kufanya makusudi kuzama katika fikira ili kushibisha raghba zao katika jambo fulani. Lakini hayo yanaweza kuwatumbukiza katika yanayofanana na kudumu katika hilo.

Jibu la swali: Kufikiria tu juu ya ngono hakuwajibishi kuoga. Lakini sisi tunakusihi kujiepusha na hayo, na katika muda wa kulala unaweza kusikiliza Qur’ani au muhadhara wa kidini au wa kuelimisha. Kama ambavyo tunakulingania kufikiria kwa makini katika kuendesha nafsi yako na kupanga malengo yako katika maisha, na yaliyo muhimu zaidi ni: Kujenga shakhsia, kuimarisha mafungamano na Mwenyezi Mungu Mtukufu ili upate mafanikio katika maisha. Ama kuhusu mas’ala ya kuolewa hakika ni haja ya kawaida ambayo mwanadamu anakwenda mbio ili kuifanikisha, lakini ni wajibu jambo hili lisizuie baina yako na ya kuibua vipaji vyako na kushughulika na maisha kwa matarajio na kujituma.

Ni juu yako kufanya juhudi kwa njia zinazofaa kwa ajili ya kuolewa na wakati huohuo endeleza vipaji vyako katika nyanja za utamaduni wa kijamii ambao unaleta kheri na baraka kwako na kwa jamii. Na huenda kwa kuihudumia jamii kutakuwa ni ufunguo wa kheri kwa ambayo unayatarajia.

VIPI NITAHISI RAHA NA FURAHA:

Swali: Kwa muda mrefu sasa mimi nahisi kutokuwa na raha na kuna jambo fulani linalonihuzunisha daima, sijui ni kitu gani, nahisi masikitiko katika moyo wangu, ni-fanye nini? Pamoja na kujua kwamba kila siku nasoma Qur’ani tukufu na dua za Nabii na ninasimamisha Swala.

Jibu: Katika yanayomhisisha mwanadamu raha na furaha ni kazi na mafanikio na kuwasaidia wengine. Ni juu yako kuainisha lengo na ufanye jitihada ya kulifanikisha, na kupanga hatua za kivitendo na kujaalia kuwa ni lengo lako kuu katika kazi zako zinazokukurubisha kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu. Tunakupa mifano katika ambayo unaweza kuyaweka ndani ya ratiba yako ya kivitendo:

1. Kujali familia, kuwajulia hali na kuingiza furaha kwao.

2. Kuwasaidia mafakiri na wenye kuhitaji hata kwa kichache.
3. Kusambaza utamaduni sahihi, na kulingania kheri kupitia kushiriki katika ratiba mbalimbali zinazofaa kwako au kupitia vilabu (makundi).

Anasema Imamu Ali عليه السلام: “Waamrishe jamaa zako waende kuchuma mema na waende mbio kukidhi haja za ambaye amelala. Naapa kwa ambaye usikivu Wake umezienea sauti, hakuna yeyote atakayeingiza furaha katika moyo ila Mwenyezi Mungu ataumba kutokana na furaha hiyo upole. Linapomfikia tatizo linaondoka kama vile maji katika maporomoko yake, hadi linafukuzika kwake kama vile ngamia anavyomfukuza mgeni.”

Katika jamii kuna ambaye anahitajia msaada au kusaidiwa kimaanawi, na Mwenyezi Mungu amejaalia kuwasaidia wengine na kusimama pamoja nao kuwa ni dhamana na ni sababu ya kuondoa mabaya na kupata mafanikio katika dunia na akhera.

NAKABILIWA NA DHARAU KUTOKA KWENYE FAMILIA YANGU:

Swali: Mimi ni msichana, ninasoma nje mbali na familia yangu. ninahitaji rai na fikira. Mimi nakabiliwa

na dharau kutoka kwao, na hususan wazazi wangu, hadi mimi nimesimama kwa muda kuwasiliana nao na wala hawadiriki kufanya mawasiliano na mimi!

Nimeishi katika pengo la kihisia, jambo ambalo limenifanya nichelewe katika masomo yangu. Na miongoni mwa sababu za kufeli kwangu ni kupuuzia kujisomea na nikaingia katika ulimwengu wa intaneti na kuchati, na nimejuana na kijana katika moja ya vilabu vya utamaduni lakini sijui ni kipi kilinivutia kwake. Pengine ni uzuri wa tabia yake, na vilevile amevutika kwangu. Tatizo mimi nimejifunza kutozungumza na kijana ajinabi kwangu.

Jibu: Katika hali ya matatizo mtu anaweza kukosa uwezo wa kudhibiti matakwa yake binafsi na akaacha matukio na misimamo imwendeshe kulingana na mawimbi yake, nalo ni jambo hatari sana katika mazingira haya. Hakika kujisalimisha katika hali hii na kutokabilina nayo kunafanya matatizo yarundikane na kujizatiti katika nafsi ya mwanadamu. Hivyo sisi wakati ambao tunaheshimu ambayo unayapitia miongoni mwa mazingira na hisia, tunakulingania kukabiliana na msimamo kwa kujiamini na nguvu ya matakwa.

Na sisi tuna yakini na uwezo wako juu ya hilo. Mwanadamu ana hazina ya nguvu na uwezo unaomu-

wezesha kukabiliana na matatizo, na kisha kuinua uwezo wake wa kimaanawi na kumpatia ujuzi na uelewa katika matakwa ya dhati yake. Na kwa ibara fupi: Mwanadamu mbele ya tatizo ama adhoofike na kuzidi matatizo yake au kuamsha nguvu yake iliyofichikana na kuzidi kuwa na nguvu.

Wewe mbele ya tatizo la hisia ambalo linaonekana katika dharau ya familia umeingiza nafsi yako katika tatizo lingine, nalo ni kufanya uhusiano pamoja na mtu asiyejulikana, nao ni uhusiano unaopelekea kwenye matokeo yasiyojulikana. Baada ya ufafanuzi huu tunakukumbusha baadhi ya fikira ambazo zitakusaidia kukabiliana na msimamo:

Kwanza: Imarisha uhusiano wako na mzazi wako na mfungulie moyo wako na jaalia hilo ni kulipa miaka ya taabu aliyoipata katika malezi yako, kwani haki ya wazazi wawili inakuja katika daraja la pili baada ya haki ya Mwenyezi Mungu. Na kwa hilo utachuma radhi za Mwenyezi Mungu Mtukufu, na huo utakuwa ni ufun-guo miongoni mwa funguo za rehema kwako.

Pili: Ikiwa mzazi wako ameghafilika na umuhimu wa huruma katika maisha ya binti, inaweza kuwa hilo lina sababu nyingi, tunamuomba kwa Mwenyezi Mungu azinduke katika hilo. Na kwa upande wako, jaribu kuu-

vuta moyo wake na jitolee kumjulia hali hata kama ita-tokea kwake mapungufu dhidi yako, kwa sababu yeye ni mzazi wako na mzazi ana sifa ya kipekee katika sharia ya Kiislamu, ambapo Mwenyezi Mungu anasema:

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَيَالِ الَّذِينَ إِحْسَنَّا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَمًّا وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿١٧٤﴾ وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيْتَنِي صَغِيرًا ﴿١٧٥﴾﴾

“Na Mola wako amepitisha kuwa msimwabudu yoyote ila Yeye tu na kuwatendea wema wazazi wawili. Mmoja wao akifikia uzee naye yuko kwako au wote wawili, basi usiwaambie Ah! Wala usiwakemee. Na sema nao kwa msemu wa heshima. Na uwainamishie bawa la unyenyekevu kwa kuwaonea huruma na useme: Mola wangu! Warehemu kama walivyonilea utotoni.”

(Surat Bani Israil; 17:23-24).

وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَنَا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفَضَّلَهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ أَسْكُرَ لِي
وَلَوْلَدَيْكَ إِلَىٰ الْمَصِيرِ ﴿١٧٥﴾

“Na tumemuusia mtu kwa wazazi wake, mama yake amebeba mimba yake kwa udhaifu juu ya udhifu na kumwachisha ziwa (kunyonya) kwa miaka miwili, kwamba unishukuru Mimi na wazazi wako; marudio ni kwangu.” (Surat Luqman; 31:14)

وَأَنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا ۗ وَصَاحِبَتُهُمَا فِي
الدُّنْيَا مَعْرُوفًا ۗ وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنْابَ إِلَيَّ ۗ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

“Na kama wakikushikilia kunishirikisha Mimi na yale ambayo huna ilimu nayo basi usiwatii, na kaa nao kwa wema duniani, na fuata njia ya yule anayerejea Kwangu; kisha hakika marejeo yenu ni Kwangu Mimi, Nami nitawaambia mliyokuwa mkiyatenda.”

(Surat Luqman; 31:15)

Tatu: Badilisha uhusiano wako na huyu kijana kwa uhusiano mwingine na msichana unayemwamini, kiasi kwamba mtashajiishana ninyi kwa ninyi kwa juhudi na bidii katika masomo na kubadilishana nasaha na fikira zenye manufaa.

Nne: Wasiliana na ndugu yako na mzingatie kuwa ni moja ya majukumu yako, kiasi kwamba utanyanyua maanawiya yake kumshajiisha juu ya bidii na juhudi na kuendelea na masomo na kupata kazi inayofaa.

Tano: Amua kupata alama za juu katika masomo yako, na uamiliane na maisha kwa matarajio, na upate mafanikio ambayo yatakufanya uhisi uzuri wa maisha. Na omba msaada kwa Mwenyezi Mungu daima na mtegemee Mwenyezi Mungu na kithirisha dua na kusoma Qur’ani tukufu, utaongeza nguvu na azma juu ya kukabiliana na misimamo ya maisha na matatizo yake.

NAKABILIWA NA WASIWASI KATIKA TWAHARA:

Swali: Mimi ni mwanamke niliyeolewa tangu miaka mingi na mimi nakabiliwa na wasiwasi katika twahara, hadi mzazi wangu alikuwa ananisihi na wakati mwingine nanufaika kutoka kwake.

Mimi sijui ni kwa nini ninafanya hivyo, na kwa nini nachukua muda mrefu msalani. Najaribu kusema Audhubillahi kabla ya kuingia na ninasoma dua kwa wingi kwa ajili ya nafsi yangu. Naathirika kwa sababu hakuna anayenijua. Nifanye nini, naomba unisaidie!

Jibu: Kuondokana na wasiwasi ni kwepesi na rahisi sana lakini inahitaji azma na kuamua. Ni juu yako uweke katika mazingatio yako hatua mbili muhimu:

Kwanza: Kuainisha hali: Nayo ipo kwako. Wewe unajua uhalisi wa hali yako, kama ambavyo unajua kwamba wasiwasi haufichui jambo halisi, ni mawazo yasiyo na msingi wala usahihi. Mfano unapokwenda kujitwaharisha unadhani kwamba hujajitwaharisha na kwa uhakika umeshajitwaharisha. Na kinachotokea kwako miongoni mwa shaka ni dhana na haina msingi wowote. Ukijua ukweli huu utatuzi ni rahisi kwako, nao uko katika hatua ya pili.

Pili: Kutokukubali: Ni juu yako kuanzia sasa na kuendelea upuuze sababu za wasiwasi na shaka na ujengee juu ya usahihi wa twahara. Na hii inahitajia nguvu na azma. Vyovyote itakavyokujia katika akili yako miongoni mwa fikira kuhusu kutokukamilisha twahara au joshu au kinginecho, usizingatie hilo, na amini usahihi wa kazi yako. Mwenyezi Mungu Mtukufu anataka wepesi kwa watu na wala hataki uzito kwao:

“.....^ث يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمْ الْعُسْرَ.....”

“.....Mwenyezi Mungu anawatakia wepesi wala hawatakii uzito.....” (Surat al-Baqara; 2:185).

Na mtegemee Mwenyezi Mungu, na anza kutokuitikia wasiwasi na utakuta kwamba wewe ume-pata mafanikio yanayofuatiwa na mafanikio mengine, ambayo yanaimarisha kujiamini kwako na kukuhi-sha matumaini na raha ya kinafsi. Na wala usiitakidi kwamba umekosea katika kitendo chako au umeacha wajibu wa kisharia bali kuwa na uhakika, na kutokuitikia ndio anayoyataka Mwenyezi Mungu kwako. Na kwa ziada ya kutibu wasiwasi unaweza kusoma kitabu (*kaifa taqiharuru al-wasiwaasi*) vipi utashinda wasi-wasi.

KUCHOMBEZANA WAKATI WA UCHUMBA:

Swali: Mimi niko katika kipindi cha uchumba na sina kati ya jamaa zangu au marafiki zangu ambaye naweza kumshauri na kumuuliza kuhusu muda huu katika maisha yangu, lakini naamiliana na mchumba wangu kwa heshima, kuelekezana, ukunjufu na kusameheana. Tati- zo langu ni kwamba nimemfungulia hisia zangu sana hadi nimehisi kwamba yeye amenizingatia mimi kuwa niko wazi sana nikaogopa msimamo wake. Mimi sija- vuka mpaka wangu, nifanye nini?

Mimi na mchumba wangu daima tunawasiliana kila siku kwa ujumbe mfupi au zaidi. Na kuna wakati tuli- chukua muda mrefu lakini mimi nimeamua nipunguze kuwasiliana naye, je niache au nipunguze? Na kwa kuz- ingatia kwamba amezoea meseji zangu na daima anani- tumia salio na tunapongea kwa simu huwa anasema usikate, nifanye nini?

Jibu: Muda baada ya kutimiza ndoa ya kisharia ni ka- tika muda bora sana ambao wanaishi humo wanandoa wawili, na humo wanajuana na wanastawisha mapenzi na uhusiano wa kihisia baina yao, kama wanavyoanzi- sha ushirikiano wao wa kifamilia kwa kufahamiana na kujitolea, na wanapanga humo baadhi ya malengo yao ili wasaidiane katika kuyatimiza. Na kwa kuwa maz-

ingira ya uchumba na mahitaji yake mapya kwenu ni jambo la kawaida muhitajie muda wa kuzoeana nayo, kama ambavyo mnahitaji umahiri na msaada ili kufaulu, na tunaeleza hapa baadhi yake:

KWANZA: MAZUNGUMZO NA MAONGEZI YA SIMU:

Mwanzo jaribu kujua maudhui anayopendelea na aliyo na raghba nayo ili uzungumze naye katika nyanja anazozipenda.

- Mweleze kuhusu nafsi yako na matarajio yako na fikira zako na malengo yako maalumu.
- Tilia mkazo katika nyanja nzuri ambazo anazimiliki na mzungumzie juu yake, na kuvutiwa kwako naye.
- Mwelezee baadhi ya habari za kijamii na ulizosisoma katika intaneti.
- Ingia naye katika mjadala kuhusu namna gani mwanadamu anachangia katika kuhudumia jamii yake.

Na vivyo hivyo unaweza kuendelea kufungua maudhui mbalimbali za kibinafsi au za kijamii.

Pili: Ujumbe mfupi wa simu: Unaweza kuwa na aina nyingi za ujumbe katika simu, za kubainisha hisia zako na ibara za kutia shauku, na miongoni mwa maneno ya hekima na mawaidha. Na kwa hiyo sisi hatukushauri kupunguza bali kuboresha na kufaidika nazo katika nyanja za kuelimisha.

Tatu: Mazingira ya kukutana: Wakati wa kukutana na mchumba wako ujali sana kujipamba kwa ajili yake na kukutana naye kwa uso mkunjufu na kuzingatia ugeni wake. Kama ambavyo tunakusihi kusoma baadhi ya vitabu vya maarifa na dini kuhusu muda wa uchumba na kunufaika na fikira za kivitendo.

NIMEMUASI MOLA WANGU, NI NAMNA GANI NITATUBIA?

Swali: Mimi ni msichana ambaye umenipita muda wa kuolewa. Hajaja yeyote kunichumbia, na kwa sababu ya udhaifu yamenipata makosa na nimefuata njia ya kimakosa. Mimi nahisi kuitesa dhamira yangu, na kuhisi dhambi kunaniuwa. Mimi najua kwamba mimi nimefanya dhambi kubwa lakini sijui namna gani nitajinasua nayo, kuhisi kwangu dhambi kunaniuwa. Mimi nimetoka katika familia kubwa! Hivi sasa nafunga ili nijinasue na raghba ya kuolewa, nisaidie namna gani nitatubia?

Kila ninapojaribu kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu dhambi inanitia uzito, mimi naogopa kufikia katika hatua ya kukata tamaa! Na mimi najua kwamba kukata tamaa na rehema ya Mwenyezi Mungu ni haramu, lakini mimi nimechoka, udhaifu wangu ni mkubwa.

Nipe nyuradi au aya nizikariri pamoja na kwamba mimi nimechoka tangu umri wangu ulipokuwa mdogo kwani nimekuwa nikisoma nyuradi hizi na aya, na maneno yangu haya sio katika mlango wa kukata tamaa lakini mimi nimechoka.

Kutokuolewa kwangu kumenifanya nimwasi Mwenyezi Mungu!!! Nisaidie ni namna gani nitatubia?

Jibu: Tabia ya maisha na falsafa yake imesimama juu ya mtihani na kujaribiwa imani:

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٨٢﴾

“Ambaye ameumba mauti na uhai ili awajaribu ni nani miongoni mwenu mwenye vitendo vizuri zaidi. Na Yeye ni Mwenye nguvu, Mwingi wa maghufira.”

(Surat al-Mulk; 29:2).

Mwanadamu akijua ukweli na akaamiliana na maisha kwa msingi huu inawezekana kupanga kwa ajili ya ufanisi na kuvuka vikwazo, na kuvuka mtihani kwa kufaulu katika dunia na kufaulu katika akhera.

Na miongoni mwa mitihani mikubwa katika maisha ya dunia ni matamanio ya kuvutika katika jinsia nyingine, na kutokana na mtihani huu Mwenyezi Mungu anapima imani ya mja, amempa uwezo juu ya kusubiri na kuvumilia na amemuweka mbele ya mtihani ili athibitisha uwezo wake.

NAFASI YA TOBA IKO WAZI:

Na Mwenyezi Mungu kwa kujua kwamba kuna uwezekano wa mwanadamu kutumbukia katika kosa amefungulia mlango wa toba, bali amejaalia hayo ni katika sababu za upendo Wake na msamaha Wake.

”..... إِنَّ اللَّهَ مُخِبُّ الْقَوَائِمِ وَخُبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾“

“Hakika Mwenyezi Mungu huwapenda wanaotubia na huwapenda wanaojitwahirisha.”

(Surat al-Baqara; 2:222).

﴿٢٠٨﴾ وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ

“Hakika Mimi ni Mwingi wa maghufira kwa anayetubia na akaamini na akatenda mema tena akaongoka.”

(Surat Twaha; 20:82).

Yaliyotokea kwako bila shaka ni kosa kubwa, lakini njia iko wazi mbele yako ya kutubia na kurejea kwa

Mwenyezi Mungu, hivyo kuwa ni mwenye nguvu na kata uhusiano wako na huyu mtu kwa hali zake zote. Toba ya kweli inapatika katika:

1. Kujuta kwa yaliyopita.
2. Azma ya kutorejea kwenye dhambi.
3. Kukithirisha dua na kuomba maghufira.
4. Kuwa mbali na yanayopelekea kwenye maasi.

Amali njema:

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ أَلَمِئَاتٍ ذَلِكَ ذِكْرِي
لِلذَّاكِرِينَ

“Na simamisha Swala katika sehemu mbili za mchana na nyakati za usiku zilizo karibu na mchana. Hakika mema huondoa maovu. Hiyo ni ukumbusho kwa wa-naokumbuka.” (Surat Hud; 11:114).

NGUVU ILIYOJIFICHA:

Huenda inakuingia shaka kwamba wewe umemganda huyu mtu na huwezi kujinasua kwake, na dhana hii sio sahihi. Wewe unaweza kumwacha na kurejea kwa Mwenyezi Mungu kwa kuangalia baadhi ya mambo:

Kwanza: Uhusiano mzuri pamoja na Mwenyezi Mungu: Kwa hakika wewe ni mwanadamu muumini na unatambuliza uhusiano wako na Mwenyezi Mungu juu ya raghba zako zote. Mwanadamu anapoweka mbele yake malengo yake katika mwanzo wa orodha bila ya ushindani basi Mwenyezi Mungu Mtukufu ndiye Muumba na Mwenye kuruzuku na Mtawala, na katika kupata radhi Zake furaha inadumu mamilioni ya miaka katika akhera, hivyo hailinganishwi na matamanio au muda mchache wa furaha yenye kupita.

Pili: Nguvu ya matakwa: Mwenyezi Mungu amekwishakupa nguvu ndani mwako inayokuwezesha kuvuka tatizo, bali inakuwezesha kubadilisha ulimwengu, lakini watu wengi wanabakisha uwezo wao katika hali ya kificho na wala hawagundui nafsi zao. Na lau ukisoma sira ya watukufu na wenye kufaulu ungejua nguvu ya mwanadamu iliyojificha ambayo lau mwenye nayo akiigundua ungefunguka mbele yake upeo wa dunia.

Tatu: Kuzalisha: Ukianza kuzalisha nguvu zako na vipaji vyako utajua nafsi yako zaidi na zaidi, na utaona kwamba tatizo la kuchelewa kuolewa ni suala lenye kupita, na kwamba kuolewa ni sehemu tu kati ya sehemu nyingi za maisha. Na wangapi kati ya wasichana tumewaona katika jamii yetu na jamii zingine wamebadilisha kasoro ya

kuchelewa kuolewa kuwa ni chanzo kizuri katika maisha yao, wakawa ni mabibi watendaji, wajuzi na wamiliki wa taasisi za kheri za kijamii na za kiutamaduni!

NNE: KATI YA NYURADI NA KUJENGA SHAKHSIA:

Nyuradi zitakuwa ni sababu zenye kukusaidia wewe na zinazoleta matumaini na ridhaa, na zinakuhisisha kutegemea nguvu kuu, pale unapoimimina kwenye chombo cha jengo shakhsia yenye nguvu. Kwa sababu nyuradi peke yake hazileti manufaa ikiwa hazikuambatana na amali na harakati “mwenye kulingania bila ya kutenda ni kama mwenye kurusha mshale bila ya upinde.”

Ni juu yako uelekee katika kujenga shakhsia yako juu ya juhudi, kusubiri, kupangilia na kuistawisha, kuwa mwenye nguvu mbele ya jaribio lolote la wenye nyoyo zenye maradhi. Na sisi tunapoweka mbele yako nukta hizi muhimu tunona kwamba ni utatuzi ambao utakufanya uwe na nguvu juu ya kukabiliana na tatizo kwa muda mrefu na sio kwa muda mfupi.

NAOGOPA MAUTI NA NINAHISI KUZEMBEA MBELE YA MWENYEZI MUNGU:

Swali: Mimi ni mwanamke niliyeolewa na nina wato to alhamdulillahi. Katika kipindi cha mwisho alifariki

kaka yangu kwa ajali ya gari, na baada yake nilihisi huzuni sana, na nahisi kwamba mimi nitakufa ghafla mfano wa alivyofariki ndugu yangu. Na hisia hii imenifanya nikate tamaa na maisha kiasi kwamba watu wangu wanakereka na njia yangu ya maisha. Muda uliopita sikuwa ni mwenye kushikamana na dini sana kiasi kwamba baada ya kufariki ndugu yangu nilisoma kitabu na nikajua kwamba udhu wangu ulikuwa ni wa kimakosa na inaniwajibikia kurejea Swala zangu zote zilizopita. Na hili ni kati ya yanayonizidishia huzuni nayo ni dini ya Mola Wangu. Mimi naswali katika kila swala moja swala nyingine ya ziada na kisha nina-soma dua. Je, maisha yangu ni sahihi au nimezembea katika upande wa dini kwa sababu ni muhimu sana kwangu, kwa sababu ni mustakabali wangu halisi. Naomba muongozo ili nisipotee. Hakika mimi nahisi naangamiza nafsi yangu kwa sababu ya yaliyopita, kwa sababu mimi sikuwa ni mwenye kuzingatia dini lakini nimeielekea kwa nguvu sana kiasi cha kupata kichaa, siwezi kucheza na watoto wangu wala kukaa na mume wangu, nifanye nini?

Jibu: Mwanadamu anachagua njia sahihi katika maisha yake na anapanga mwenendo wake kupitia kurejea aya za Qur’ani tukufu na maelekezo ya Sunna tukufu, ukiongezea kutumia akili na mantiki, na kwa hiyo

anajihakikishia usalama wa njia ambayo ameichagua na mwenendo ambao anapita juu yake.

Na tunaporejea kwenye aya za Qur’ani tukufu na hadithi tukufu tunazikuta zinamwelekeza mwanadamu kuwa na matumaini na kujisalimisha kwenye Qadhwa na Qadar, mauamala mzuri na bashasha: “Muumini bashasha yake ipo usoni na huzuni yake ipo moyoni.”

Ni wajibu wako kubadilisha njia ya maisha yako na kuwa na matumaini ya kheri, na kuwa ni chanzo cha furaha na kitulizo kwa mume wako na watoto wako. Katika hayo kuna radhi za Mwenyezi Mungu Mtukufu. Na katika hadithi imekuja: “Amali zinazopendeza zaidi kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu ni kuingiza furaha kwa muumini.”

Ama kuhusiana na kurudia Swala kwa sababu ya kasoro ya udhu ni juu yako kuwa na uhakika wa mas’ala ili ujue taklifu yako, na pamoja na kurafadhisha wajibu wa kurudia Swala sio wajibu wako kufuatiliza kila siku bali kulingana na inavyokuwia wepesi.

Kama ambavyo ni wajibu wako kuamini rehema za Mwenyezi Mungu Mtukufu, kwani Yeye ni Mwenye huruma mno na Mbora wa wenye kusamehe, na miongoni mwa rehema na fadhila Zake ni kubadili maovu ya wenye kutubia na kuwa mema

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾

“Isipokuwa atakayetubia na akatenda matendo mema, basi hao Mwenyezi Mungu atayabadilisha maovu yao yawe mema. Na Mwenyezi Mungu ni Mwenye kusamehe, Mwenye kurehemu.” (Surat al-Furqan; 25:70).

Na katika upana wa rehema ya Mwenyezi Mungu Mtukufu ni kwamba amewaamuru malaika wake kuwaombea maghufira waumini; anasema (swt):

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ
ءَامَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ
عَذَابَ الْحَجِيمِ ﴿٧١﴾

“Wale wanaobeba Arshi, na wanaoizunguka, wanamsabihi kwa kumhimidi Mola Wao, na wanamwamini na wanawaombea msamaha walioamini. Mola Wetu! Umekienea kila kitu kwa rehema na ujuzi. Basi wasamehe ambao wametubu na wakaifuata Njia Yako, na waepushe na adhabu ya Jahannamu.” (Surat al-Mu’min (al-Ghafir); 40:7).

NATAKA KUREJEA KWA MOLA WANGU HALI YA KUTUBIA:

Swali: Mimi ni binti ambaye nimejuana na mtu katika intaneti miezi kadhaa, na nimekuwa naongea naye kati-

ka simu. Amekuwa anashughulisha fikra zangu usiku na mchana. Nilikuwa mkweli kwake katika maneno yangu yote, na leo kwa mshangao nimejua kwamba ameo naye kwa hakika hakuniambia hilo. Nimegongana na nafsi yangu, nimekuwa duni kwa sababu nimegundua kwamba yeye kwangu mimi ni muongo.

Mimi sasa hivi sitaki isipokuwa kukata uhusiano wangu naye. Nataka kurejea kwa Mola Wangu hali ya kutubia kutokana na maasi ambayo nimeyafanya. Sitaki kuongea na kijana yeyote katika maisha yangu baada ya leo. Na nataka wakati huo huo nguvu ya imani itakayoniimarisha na kuniweka mbali na haya madhambi. Sijui niseme nini, lakini mimi ni kama mtu aliyeghariki katika bahari, nataka nipate nasaha kwa mtu anayejua kuliko mimi na mkubwa kuliko mimi. Nataka kurejea kwa Mola Wangu, na kuishi maisha ya imani.

Mimi nipo ugenini kwa ajili ya masomo na wakati mwingine nahisi pengo kwa ajili ya hilo, nimejuana na kijana huyu lakini mimi nilikuwa na makosa nataka nasaha.

Jibu: Ili mwanadamu apate mafanikio katika maisha yake anahitaji mambo mawili ya msingi:

1. Mtazamo sahihi na ulio wazi.
2. Matakwa yenye nguvu.

Na uzoefu umekufichulia sehemu ya picha ya maisha na uhalisia wake, na ili uwe ni sehemu ya mtazamo ni lazima kwako kuufuata na kupita juu yake. Kama ambavyo uzoefu umekuongezea msukumo wenye kuhifadhi ustawi wa matakwa yako na kujenga shakhisia yako, na kwa kurejea kwenye maelekezo ya kidini na hukumu za kisharia, mwanadamu anazidi kuwa na elimu na maarifa yanayomsaidia kutengeneza mtazamo na kusaidia matakwa.

UTATUZI NA KUVUKA MSIMAMO KWA USALAMA:

Umeanza kutatua kwa kukiri makosa na kujuta kwa yaliyopita, nao ni ushujaa ambao wewe unapaswa kushukuriwa, kama ambavyo wewe umeainisha lengo kwa raghba yako katika kuongeza imani na kuwa mbali na makosa, na kwa hilo tunakupongeza na tunakuombea taufiki na unyoofu kwa Mwenyezi Mungu. Na tunakuusia baadhi ya fikira na ratiba ya kivitendo ambavyo vitakusaidia kufikia malengo yako:

Kwanza: Iamini nafsi yako: Ni wajibu wako uhakikishe kwamba wewe unaweza kufaulu na kushinda misimamo ya maisha na katika masomo yako. Ni juu yako kuiambia nafsi yako mazungumzo ya kujiamini.

Mwenyezi Mungu ameshakupa uwezo na vipaji vina-
vyohitaji kutumiwa na kuimarishwa, na kila unapopata
mafanikio kunaimarika kwako kukinai na kujiamini.

Pili: Kuimarisha uhusiano wako na Mwenyezi Mungu:
Mafungamano na Mwenyezi Mungu Mtukufu yanamu-
ongezea mwanadamu uwezo wa kupambana, na ni juu
yako kushikamana na ratiba ya kila siku inayojumuisha
kusoma Qur’ani tukufu, swala za suna, dua na nyuradi.

Tatu: Kuamua kupata mafanikio ya juu kimasomo:
Mwanadamu anapoainisha malengo na akafanya jitihada
katika kuyafikia, huwa anashughulika nayo na kua-
cha yasiyokuwa hayo miongoni mwa mambo ya upuuzi
na madogo.

Ni juu yako uafikiane na nafsi yako kwa ajili ya ku-
pata alama za juu katika masomo yako, hususan na vile
wewe uko ugenini kama ulivyosema, na utakuta kwako
furaha na utamu unaokushajiisha kuendelea kuwa juu
kwa idhini ya Mwenyezi Mungu.

Nne: Kuzidisha mawasiliano na jamaa: Ni juu yako ku-
wasiliana na jamaa zako mara kwa mara, kiasi kwamba
utapata kwa mawasiliano haya hamasa, juhudi na jiti-
hada. Wape habari kuhusu alama zako na hamasa yako
ya kupata alama za juu, na namna gani unatumia wakati
wako wa faragha katika kazi zenye manufaa.

Tano: Mkakati wa wakati wa faragha: Chagua mradi wa kufanya katika wakati wa faragha, kiasi kwamba kutarundikana mafanikio humo kidogo kidogo ili mafanikio yakamilike na kuwa ni sehemu ya hazina yako katika mafanikio.

NAMNA GANI NITAJINASUA NA FIKRA ZA KUTAWALIWA:

Swali: Mimi ni mwanafunzi wa chuo kikuu ninayekabiliwa na wasiwasi wa kuamiliana na fikira za kulazimisha au za ubabe, na hiyo imeanza tangu nilipokuwa mdogo. Na fikira wakati mwingine zilikuwa za kijamii na wakati mwingine za kisiasa, na wakati mwingine ni za kijinsia. Fikira zote hizi zilikuwa zinanizonga sana. Ama sasa hivi mimi nakabiliwa na maradhi katika fikira zangu za kidini, na hususan nikiwa katika Swala nawa za maneno mabaya na machafu siwezi hata kuyasema.

Na mimi ndani ya nafsi yangu najua kwamba fikira hizi ni za makosa na sio sahihi, na hii inanihisisha kutezwa nguvu na masikitiko na taabu, kwa sababu mimi siwezi kuzisimamisha. Na mimi najua tiba nyingi iko mikononi mwa mgonjwa, lakini mimi nimejaribu sana kumaliza fikira hizi bila mafanikio. Unaniusia nini ili nifurahie maisha yangu ya kawaida bila ya wasiwasi?

Jibu: Kuainisha utatuzi kwa namna sahihi ni nusu ya njia ya utatuzi, na wewe barua yako tukufu imeainisha tatizo na umelielezea kwa namna inayosaidia utatuzi kwa idhini ya Mwenyezi Mungu Mtukufu.

Wasiwasi wa kutezwa nguvu hutokana na mawazo na fikira, na hisia za kimakosa zinakuja katika akili ya mtu na kumhisisha dhiki na uchungu, ambapo huwa haziamini.

Na katika ibara ya mwisho ‘haziamini’ ni mwanzo wa utatuzi. Umekwishataja katika barua yako ambapo umesema: “Na mimi ndani ya nafsi yangu najua kwamba fikira hizi ni za makosa na sio sahihi.” Hivyo wewe huamini yanayotokea katika akili yako kwa njia ya kutezwa nguvu, jambo ambalo linamaanisha kwamba wewe unabeba katika moyo wako imani na kutoridhia maneno machafu au ya makosa.

Ni juu yako kuwa na matumaini juu ya usalama wa moyo wako kutokana na ibara ambazo zinakujia katika akili yako bila ya kukusudia, na Mwenyezi Mungu anajua uhalisia wa imani yako. Zinapokuja katika akili yako fikira hizi usizipe umuhimu wowote, wala usizingatie kuwa ni sehemu ya shakhsia yako, bali amiliana nazo kwamba ni wasiwasi wa shetani. Jikinge kwa Mwenyezi Mungu kutokana na shetani na mshukuru

Mwenyezi Mungu juu ya imani na wala usiathirike na fikira hizi kabisa.

Ukikariri msimamo wako kwa nguvu na juhudi utakuta kwamba wewe unazidi kuwa na nguvu katika kupambana, bali utatabasamu kila zitakapokushambulia fikira hizi, na utaongea nazo kwa nguvu yako ya ndani kwa mapambano makali na kuzifanya zirejee nyuma.

Hitimisho: Amiliana na kila yanayokujia katika akili yako miongoni mwa wasiwasi kwa kutoujali wala kutoathirika nao kabisa, na kuwa na matumaini kwamba haukudhuru na wala haukubebeshi jukumu lolote la kisharia kwani hiyo sio sehemu yako.

MAMBO YA KIJAMII

1. Vitendo vya vijana vya kimakosa.
2. Mshikamano wenye mpasuko.
3. Michezo katika vilabu.
4. Uombezi katika kisasi.
5. Kuzidisha katika mahari.
6. Anatishia kusambaza sauti yangu.

7. Istikhara katika kutengua uchumba.
8. Kukata uhusiano na mtu aliyeoa.
9. Mume wangu yuko chini ya kiwango changu kijamii.
10. Ulazima wa kushughulika na kutatua matatizo ya kijamii.
11. Baina ya kufariki baba yangu na hafla ya maulidi.
12. Ndoa imechelewa kwa sababu ya istikhara.
13. Kutengua uchumba bila ya sababu.
14. Wanawake wananisema bila ya sababu.
15. Je, niwasiliane na ambaye hanipendi?
16. Kusimamia msikiti na ratiba ya kidini.
17. Talaka kwa ajili ya kujali wanangu.
18. Jamaa yangu anafanya uhusiano muovu.
19. Heshima katika muda wa uchumba.

VITENDO VYA VIJANA VYA KIMAKOSA:

Swali: Baadhi ya vijana kwa masikitiko wametumia nukta ya kujuzu kujichora kwa maslahi yao, na wanajichora katika miili yao. Vijana wanashindana kujichora katika viungo vyote vya miili yao na hiyo ni chini ya

kinachoitwa kujuzu kujichora na kwamba hakuzuii joshu au swala.

Nauliza sio kwa kupinga hukumu bali ni kwa ajili ya ufafanuzi tu. Vipi tutaamiliana na vijana hawa? Hususan kwa anayesema kwamba nyinyi mnaharamisha aliyoyahalalisha Mwenyezi Mungu?

Jibu: Muonekano mbaya wa kijamii mara nyingi unaa-shiria tatizo fulani, na utatuzi bora ni ambao unakwenda mbio kumaliza mzizi wa tatizo na si baadhi yake. Wanayoyafanya vijana miongoni mwa mienendo ya kimakosa yanafichua uwepo wa pengo la kiutamaduni au la kimalezi linalohitajia ratiba ya tiba kamili.

Makabiliano ya kimaneno au ya ukosoaji wa moja kwa moja hayaleti manufaa, bali ni lazima kutengeneza ratiba ambayo itazalisha nguvu ya vijana na kuwahisisha maadili yao na kunyanyua kiwango cha kuheshimu dhati zao. Hakika kunyanyua kiwango cha kuheshimu dhati kwa vijana kunawafanya waondokane na mienendo mingi ya kimakosa kwa namna ya otomatiki, nalo ndilo jambo tunalolingania. Hivyo ni juu yenu kujitolea kutengeneza ratiba za kivitendo ambazo zitastawisha nguvu za vijana na kuwashajiisha katika vitendo vya kheri na kuwahamisha baada ya hapo kwenda kwenye ratiba ya utamaduni wa kifikiria.

MSHIKAMANO WENYE MPASUKO:

Swali: Naona ndugu zangu vijana wana matakwa ya kushikamana na dini, lakini sio mshikamano wenye nguvu ambao unawafanya waone njia ya Ahlul-Bayt عليه السلام kwa namna iliyo wazi, lakini nauita ni mshikamano wenye mpasuko na wenye ufa. Unadhani namna gani tutatibu kwa vijana matakwa dhaifu ili tuweze kujenga kizazi chenye kushikamana kisichotikiswa na batili za wamagharibi?

Jambo la pili: Naomba mtufafanulie maneno haya ya Imamu Ali عليه السلام: “Siridhii muumini kuwa na ada inay-omdhalilisha.”

Jibu: Mara nyingi wanaelekea wenye kujali malezi ya vijana kwenye pande za kuelimisha na maarifa, nayo ni mambo muhimu bila shaka, lakini hayatoshi kujenga shakhsia makini inayoweza kukabiliana na mahitaji ya maisha.

Hakika vijana leo wanakabiliana na changamoto ambazo zinahitaji aina maalumu ya malezi. Haiwezekani kutosheka na masomo ya utamaduni na maalumati ya kidini, bali ni lazima kuwa na malezi ya kivitendo ambayo yananoa shakhsia zao na kuwafanya ni wenye kuweza kubeba jukumu la mtu na jamii.

Na hivyo tunapendekeza familia na taasisi za malezi ziende mbio kuvumbua ratiba za kivitendo, ambazo zinawabebasha vijana jukumu la kutekeleza, kiasi kwamba kijana awe anahisi uwepo wake na anagundua uwezo wake na kisha anafikia kwenye kuiheshimu dhati, na anahisi falsafa ya uwepo wake katika maisha, na kwamba yeye ni khalifa wa Mwenyezi Mungu katika ardhi. Hakika kijana kufikia kwenye hatua ya kuheshimu dhati kunanyua kiwango cha matarajio kwake, na kumfanya kupinga vitendo viovu vyenye kushusha hadhi.

Ama kuhusu maneno ya Imamu Ali عليه السلام: “Siridhii muumini kuwa na ada inayomdhalilisha.” Ni kwamba Imamu haridihii muumini kuwa na baadhi ya vitendo ambavyo vinashusha hadhi yake au heshima yake katika jamii, na kumuweka katika hali ya udhalili.

MICHEZO KATIKA VILABU:

Swali: Sote tunajua kwamba katika vilabu, humo wanachanganyika vijana wa kiume na wa kike, swali: Nini hukumu ya kucheza pamoja na wasichana katika sehemu za vilabu? Kwa sababu mimi ninacheza nao lakini nimehisi kwamba ni hali ya kimakosa kabisa, kutokana na yale ambayo vijana wakati mwingine wanakwenda nayo na kuzama ndani sana katika michezo!!

Jibu: Uhusiano baina ya mvulana na msichana una mpaka na vidhibiti katika sharia ya Kiislamu ambavyo ni lazima kuvichunga na kukomea hapo, kwa kulinda usalama wa mtu binafsi na jamii. Na ambayo yanatokea katika vilabu miongoni mwa njia za mawasiliano baina ya mvulana na msichana, sawa yawe ya moja kwa moja au yasiyokuwa ya moja kwa moja, yana athari mbaya katika hisia za pande mbili. Katika mchezo yanatengenezwa mazingira ya hadaa, na kujisikia raha na kiburudisho, na hapo inageuka na kwenda katika kitendo kilichoharamishwa, kama ambavyo kinapelekea katika ambayo hayana mwisho mwema.

Visa na matukio katika nyanja hii ni vingi na ni maarufu, na aghlabu muhanga wake ni wasichana. Ni juu yako kujihadhari na mambo haya na uishughulishie nafsi yako na yenye manufaa na faida kwako na jamii. Na sisi tunakusihii kutengeneza mkusanyiko wa wasichana kwa ajili ya kustawisha vipaji vyao katika nyanja za utamaduni, kidini na fasihi na mengineyo.

UOMBEZI KATIKA KISASI:

Swali: Nini rai yenu katika kumtetea muuwaji katika kosa la kuuwa kwa kukusudia, na je kuna sababu zinazopelekea shakhsia ya kijamii au kidini kuingilia kati?

Jibu: Asili ya uombezi kwa ajili ya kumnusuru mtu kutokana na kuuliwa, ni jambo jema kisharia na kiakili, na haiingii katika kanuni hiyo ikiwa anayestahili kisasi ni mtenda kosa. Na yanayopelekea shakhsia ya kijamii au ya kidini kuingilia kati lazima kwanza yawe ni kwa ajili ya kupata thawabu kutoka kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu kama anavyosema: “Mwenye kuomba uombezi mzuri anafungu humu.”

Kisha hakika familia inayostahili kisasi ni sehemu ya jamii, na inakuwa katika sehemu inayohitajia sana mtu anayeamiliana nayo kwa huruma katika mtihamu wao na matatizo yao. Na hisia za wanafamilia kupuu-zwa na wanajamii na kuto toa ushirikiano kwao kuna athari mbaya pia, kwa hiyo inapasa kuitikia ombi lao. Kwa upande mwingine hakika kufaulu kuingilia kati sio jambo lenye uhakika, lakini wao watahisi kwamba kuna anayefanya juhudi na kushirikiana nao.

Ama mas’ala ya ulazima wa kuonya na kwamba uombezi unashajiisha kuenea makosa, hilo linaweza kuwa sahihi kama uombezi utakuwa ni kwa mzoefu wa kutenda makosa, kama ambavyo sio kila uombezi unafaulu kama tulivyoona. Kuna mawalii wa kisasi wanaong’ang’ania kisasi, nayo ni haki yao kisharia. Na katika upande mwingine hakika kusubiria hukumu

kisha kusubiria utekelezaji wake, hilo peke yake sio adhabu ndogo, kisha taabu ambayo wanaipata familia nayo ni juhudi ya uombezi na kukusanya kiasi cha mali, hiyo pia ni adhabu inayoumiza.

KUZIDISHA MAHARI:

Swali: Mimi niko katika ndoa, na mzazi wa bibi harusi anataka mahari ya mwisho yawe ni paundi laki moja, pamoja na kujua kwamba yeye ni mtalaka na hana watoto. Na kwa kujua pia kwamba mimi nimefanya maandalizi ya nyumba ya jumla na kila kitu kimo humo, na wao hawakutoa kitu chochote. Je, wanayoyataka ni sahihi au wamezidisha humo? Pamoja na kujua kwamba mimi ni kijana naanza maisha na sina kitu!! Na je, haya anayaridhia Mwenyezi Mungu?

Jibu: Uislamu unalingania kurahisisha mambo ya ndoa na kuyafanya yawe mepesi, kama ilivyo katika hadithi: “Wanawake bora katika umma wangu ni wazuri wa uso na wachache wao wa mahari.” Na sisi tunawalingania wazazi kutozidisha sana katika mahari ili vijana waweze kukamilisha nusu ya dini yao na wafurahie katika maisha yao, na katika hilo kuna mafanikio kwa mke pia.

Na katika mas’ala yako haya, tunaona inafaa kumkainisha binti ili azungumze na mzazi wake ili kupun-

guza kiwango hiki, au uombe kwa mtu mwingine, aliye karibu anayeweza kumwathiri kwa hekima na njia ya utulivu.

ANATISHIA KUSAMBAZA PICHA YANGU:

Swali: Mimi ni binti ambaye nimejuana na kijana katika facebook na baada ya muda nilimpa email yangu na akataka kunioa lakini kwa sharti aone picha yangu, na mimi nikasita lakini baada ya kung'ang'ania niliafiiki. Na aliponiona baada ya siku mbili akasema sahau maudhui, mimi sitaki kukuoia na nitasambaza picha yako! Na mimi hivi sasa nimeshikwa na tahayari nita-fanyaje?

Jibu: Mara nyingi ni hali ambayo wanakutana nayo wasichana kwa udanyanyifu na kupotoshwa, jambo ambalo linamaanisha ulazima wa kushughulika na kufanya kazi ya kusambaza uelewa na elimu. Na ambayo umetumbukia humo miongoni mwa makosa ni wajibu yakuongoze kwenye kheri, na mara nyingi inaanza na toba na kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu Mtukufu. Na kujenga shakhsia yako kwa umakini na uvumilivu na kisha kuanza kazi ya kijamii ya kuelimisha na kuelewisha wasichana na kushiriki katika ratiba ya utamaduni wenye manufaa.

Ama kuhusu kitisho chake cha kusambaza picha yako wala usihofu kwa hili abadani, na wala usiogope kitisho chochote atakachokitoa. Mtumie barua ya nasa-ha na maelekezo na wala usisubiri jibu lake na wala usi-wasiliane naye kabisa, bali wewe fungua email mpya na achana na email yako ya awali, kiasi kwamba utakata uhusiano wako naye kabisa. Wala usiikumbushe nafsi yako kuierejea email yako ya mwanzo au njia yoyote nyingine inayokufunganisha naye.

Na akijaribu kukukera piga simu katika kitengo cha kuamrisha mema, hakika wao watachukua hatua zinazofaa, bila ya kumjulisha yeyote hata jamaa zako. Na huenda utasoma katika jarida na gazeti habari kuhusu jukumu la kitengo katika kukabiliana na hali za kukera za wanawake.

Na tambua kwamba uhusiano wako na Mwenyezi Mungu ni wajibu uwe ni kipaumbele katika mazingatio yako na fikira yako. Ukifaulu katika hilo na Mwenyezi Mungu akupe taufiki katika kheri na mafanikio, utaku-wa umeandikiwa mafanikio. Anasema Mwenyezi Mun-gu Mtukufu: “Na mwenye kumcha Mweneyzi Mungu anamjaalia faraja” na mwenye kumcha Mweneyzi Mun-gu anamjaalia wepesi katika jambo lake. “Na mwenye kumcha Mwenyezi Mungu anamsamehe makosa yake na anampa malipo makubwa.”

Ni juu yako kushikamana na uchamungu na amali njema, kusoma Qur'ani tukufu na dua na utaona kwamba Mwenyezi Mungu atakuwa ni msaada wako. Ambaye yuko pamoja na Mwenyezi Mungu basi Mwenyezi Mungu atakuwa pamoja naye.

ISTIKHARA KATIKA KUVUNJA UCHUMBA:

Swali: Mimi ni binti niliyepo masomoni, mwenye kujali hijabu ya mwanamke wa Kiislamu kikamilifu bila ya pambo au kujiachia, lakini mchumba wangu ananiamuru kufunika uso!! Na mimi ninahisi kutofautina na njia ya fikira zake. Siwezi kumkubali kama mume, na yote yanayotokea kwake yananifanya nitake kuvunja uchumba hata kama nikijaribu kuendana na hayo!

Na kinachonizuia kuvunja uchumba ni jamaa zangu. Naomba unipe jibu na nasaha kwani mimi nina tahayari sana! Je inajuzu kwangu kufanya istikhara katika kuvunja uchumba?

Jibu: Kutofautiana katika namna ya kufikiria ni jambo la kawaida. Haiwezekani watu wawili kuafikiana katika kila kitu, wala wanandoa wawili hawaondolewi katika kanuni hii. Kila mtu mwanzo wake na mawazo yake ya kiutamaduni na malezi ndio ambayo yanalisha

fikira zake, na kwa msingi huu sio sharti katika kuoa au kustawi mapenzi baina ya wanandoa wawili kuafikiana rai na fikira.

Baada ya utangulizi huu inapasa kuweka mas'ala ya kutofautiana pamoja na mchumba wako kuhusu mas'ala ya hijabu katika mpaka wake, na wala usiyape ukubwa zaidi kuliko umbo lake.

Jaribu kufikia pamoja naye kwenye maafikiano kwa namna ya utulivu na wala usijaalie maamuzi ya kuvunja uchumba ndio utatuzi. Tafuta mazuri ambayo anayabeba mchumba wako na fikiria kwa kina ili usifanye haraka katika kuchukua maamuzi ambayo utayajutia baadae. Masa'ala haya yanahitajia kufikiria kwa utulivu na kuitazama maudhui katika pande zote. Na utatuzi hauko katika istikhara, bali upo katika kufikiria na kupata ushauri.

Katika upande mwingine, hakika kumjua kwako mchumba wako kwa muda mfupi huwezi kukutegemea katika kuainisha kiwango cha uwezo wa kuafikiana katika mustakabali. Ni makosa kufanya haraka kuhukumu upande mwingine, na kuchukua msimamo wa kinafsi. Ni wajibu kuangalia mazuri na sifa zingine pia.

KUKATA UHUSIANO NA MWANAUME ALIYEOA:

Swali: Mwanzo wangu ilikuwa ni sababu ya ubarobaro katika hatua ya sekondari. Niliingia katika mazungumzo na kijana kama kaka yangu na wala si vinginevyo. Mwanzoni mwa jambo langu nilikuwa najiliwaza na kumshitakia matatizo yangu kwa sababu sikuwa napata anayenisikiliza. Kila mmoja wetu hakuvuka mpaka, bali ni majadiliano katika maudhui ya kawaida. Kwa mfano alikuwa ananipa nasaha katika mambo ya kidunia kama vile masomo kama dada yake tu.

Alioa na baada ya muda katika ndoa yake aliamua kumweleza wazi mke wake kwa sababu alishuku kuwepo jambo. Cha muhimu alimweleza wazi na jibu lake lilikuwa ni kwamba yeye pia atakuwa ni dada yangu, lakini baada ya muda yalianza matatizo kati yake na mume wake, na hadi akafikiri kwa namna mbaya Mimi nilimsihi kwamba asifikiri kwa njia hii. Nikaomba nikate uhusiano wangu na mume wake, lakini yeye anataka niendeleo kuwa na uhusiano naye kama dada. Nini utatuzi wa hili?

Jibu: Mtu anaposimama kwa tahayuri katika mas'ala yenye kutia shaka ambayo anatafuta mahala pa kutokea, hakika ni juu yake kuomba muongozo kwa akili

yake kabla ya hisia yake, na kurejea kwenye maelekezo ya Qur’ani tukufu na hadithi tukufu. Na kupitia hayo, anafikia kwenye yaliyo sawa na kuwa mbali na matatizo yanayohofiwa kutokea. Na kama angetuomba msaada kwa rai ya akili na sharia katika mas’ala ya uhusiano baina ya jinsia mbili tungekuta wazi kabisa kwamba hauepukani na mkanganyiko.

Na acha tuweke nukta katika herufi katika mas’ala yako pamoja na huyu mwanaume. Ni kwamba umeanza kujuana naye kwa bahati bila dosari, lakini polepole ukaboreka na kwenda katika uhusiano wa moyo, ambapo imepelekea katika matokeo mabaya juu yako na kwa mke wake. Na haya yanatia mkazo usahihi wa chanzo cha msingi ambacho sharia inalingania kushikamana nacho.

Hakika kuendelea kibahati katika mahusiano baina ya jinsia mbili haiwezekani kubakia katika mpaka wake wa kwanza. Tabia ya nafsi ya kibinadamu inavutika kwenye jinsia nyingine, jambo ambalo linalingania kwa namna makini ulazima wa kujihadhari na kuwa mbali na uhusiano huu haramu kwa kisingizio chochote. Na umekwishaona matokeo ya hayo kwa namna iliyo wazi.

Na baada ya utangulizi huu tunaona ulazima wa kumaliza uhusiano huu kwa hekima na kwa njia bora.

Kwa namna ambayo utabakisha uhusiano wa mume na mke wake katika hali nzuri zaidi. Na kwa hiyo tunapendekeza kwako yafuatayo:

Kwanza: Ni juu yako uikinaishe nafsi yako kwamba yaliyotokea baina yenu katika kuendeleza uhusiano ni kosa ambalo haisihi kuendelea nalo, na umuombe msamaha Mwenyezi Mungu, na kuazimia azma inayohakikisha kumaliza uhusiano huu.

Pili: Ni juu yako kumwambia huyu mwanaume kwamba wewe umeomba ushauri wa kisharia kuhusu uhusiano huu, na limekujia jibu kutojuzu kuendelea humo, na kwamba wewe umeazimia kushikamana na rai ya kisharia, kwa kutanguliza ridhaa ya Mwenyezi Mungu Mtukufu katika raghba yako na kuelemea kwako kinafsi.

Bila shaka hakika kushikamana na sharia ni katika usadikishaji wa wazi wa uchamungu, nao ni ufunguo wa rehema za Mwenyezi Mungu katika dunia na akhera. Mwenyezi Mungu anasema: “Na mwenye kumcha Mwenyezi Mungu anamjaalia mahala pa kutokea, na anamruzuku bila ya yeye kujua na mwenye kumtegemea Mwenyezi Mungu hakika Mwenyezi Mungu atamfikishia jambo lake na ameshajaalia kila jambo makadirio yake.” “Na mwenye kumcha Mwe-

nyezi Mungu anamjaalia wepesi katika jambo lake.”
“Na mwenye kumcha Mwenyezi Mungu anamsamehe makosa yake na anampa malipo makubwa.”

Ni juu yako upambane na raghba zako, na hakiki-sha katika hilo kuna ridhaa ya Mwenyezi Mungu na rehema zake, na wala usifikirie sana katika msimamo wa upande mwingine, kwa sababu wewe unashikamana na nafsi yako.

Tatu: Badilisha email yako na namba ya simu yako na achana na njia zozote zinazomuwezesha kuwasiliana na wewe.

MUME WANGU YUKO CHINI YA KIWANGO CHANGU KIJAMII:

Swali: Tatizo langu ni kwamba nimeolewa na mwanume mchache wa mali na jaha kuliko mimi, na jambo hili halikubaliki katika hali yetu ya kifamilia. Ndio, ni msomi, lakini yeye anafanya kazi ndogo na anaendelea na masomo katika chuo kikuu.

Nashuhudia kwa Mwenyezi Mungu ni mtu wa dini sana, lakini tofauti ya kijamii imeanza kuathiri juu yangu. Naogopa jamaa zangu kujua au yeyote kujua kazi yake. Je talaka katika hali hii ni haramu kama nikiomba

kwa sababu ya tofauti hii? Mimi nauliza katika upande wa kisharia na fikih.

Jibu: Mwanadamu anaposimama katika njiapanda katika fikira za mawazo, ni juu yake kurejea kwenye sharia na akili. Na umefanya vizuri ambapo umeeleza mas'ala yako na umeanza katika kufikiria bila ya kufanya haraka.

Kwanza: Rai ya kisharia: Katika hadithi:

1. Anapokujieni ambaye mnaridhia dini yake na uaminifu wake kuposa basi muozesheni, kama hamtafanya hivyo itatokea fitina katika ardhi na ufisadi mkubwa.
2. Hakika mimi nimemuoza huria wangu Zaidi bin Harithi kwa Zainabu binti Jahashi, na nimemuoza al-Miqidad Dhwabaa'i kwa binti wa Zubeir, ili mjue kwamba mbora wenu kwa Mwenyezi Mungu ni mbora wenu katika Uislamu.

Na katika riwaya nyingine “Nimemuoza Zaidi bin Harithi kwa Zainabu binti Jahashi, na nimemuoza al-Miqidad kwa Dhwabaa'i binti Zubeir bin Abdul Mutwalib ili ifahamike kwamba mtukufu ni yule mtukufu kwa Uislamu.”

Na tumekwishataja katika kitabu chetu *Fiqihil-Usraa* kwamba rai mashuhuri kwa mafakihi wa Kishia waliotangulia na wa kileo ni kwamba, Mwislamu mwanaume ni shabaha stahiki ya Mwislamu mwanamke, na muumini mwanaume ni shabaha stahiki ya muumini mwanamke, na hakuna kitu zaidi ya hayo. Ndio, kuna mambo yanayoingia ndani ya Sunna na kuchukiza, na kwamba inapasa uchaguzi wa mume mkamilifu na mbora zaidi, lakini kutimia sharti la Uislamu inatosha katika kusihhi ndoa na kulazimu kwake. Sharia inatia mkazo kwamba utukufu wa kikweli ni katika uaminifu na sifa za tabia njema.

Pili: Kulingana na uhalisia wa maisha hakika matatizo mengi ya kifamilia ni matokeo ya tabia mbaya na kutoshikamana na maelekezo ya kidini na tabia njema. Pamoja na kukamilika kimaada na kuhusiana na ukoo mkubwa ila ni kwamba hayo hayatatui matatizo na mateso.

Sisi tunapata barua kila siku kuhusu matatizo ya wake na mateso yao kwa sababu ya kupotoka kitabia na muamala mbaya na kudharauliwa kihisia. Na hivyo sisi tunakusihhi kuendelea na mume wako na kushinda mtazamo finyu wa kijamii kama utapatikana.

Ni kosa kubwa kufikiria kuachana kwa sababu za aina hiyo ambazo umezitaja. Pamoja na kupita siku

nyingi utakuta kwamba mume wako ameshabadilisha hali yake na kuwa bora zaidi. Kupitia barua yako inabainika kwamba yeye ni mwanaume mpambanaji anakwenda mbio kutafuta elimu na kujiinua kiwango chake kimaada na kielimu. Hili ni kama ambavyo ni wajibu wako kuzingatia kupangilia maisha pamoja na mume wako kwa ajili ya kujenga familia njema iliyosimama juu ya upendo, mahaba na kujitolea.

ULAZIMA WA KUJITUMA KUTATUA MATATIZO YA KIJAMII:

Sheikh wetu mtukufu, ni kweli mwenye kusikiliza mihadhara yako na utafiti wako hajuti na wala hatojuta kamwe juu ya wakati uliopita na ambao utapita. Wewe unaiangazia akili na unainyanyua jamii kuwa bora, na unafanya juhudi kutatua matatizo yake, na unaishi katika matatizo yetu sisi vijana na kutuelekeza. Kwa sababu hii tunakuomba uelezee maudhui kuhusu makosa yanayofanyika katika jamii na upotovu wa vijana. Na sisi tunasikia pamoja nanyi mambo yasiyokuwa ya tabia njema! Tunataka msimamo imara juu ya matukio haya na mambo haya.

Mimi kwa itikadi yangu ni kwamba Mwenyezi Mungu atatuadhibu na atachukua kwetu neema ambayo

ametupa kama tutanyamaza kuhusu mfano wa mambo haya na kuyafanya yaongezeke. Na ikiwa hakutakuwa na juhudi kutoka kwa makhatibu.

Na mambo haya hayapo kwa makhatibu tu bali ni kwa kila mtu katika nchi hii. Mimi pia ni wajibu wangu kujitahidi kupiga vita muonekano huu, lakini sisi vijana tumepungukiwa na mbinu, tumepungukiwa na kutowasikiliza watu, na jamii kutotusikiliza sisi. Nyinyi mnamiliki sifa hii, nyinyi mnamilki utatuzi na mnaweza kuutoa, na Mwenyezi Mungu akulipeni kheri kwa mnayoyafanya.

Jibu: Tunaheshimu hisia zako hizi nzuri na haya mazingatio katika mambo ya kijamii, na hususan kundi la vijana. Na tunaafikiana pamoja na wewe ulazima wa kupambana na kujikurubisha kwao na kujua matatizo yao. Na tunaona kwamba umuhimu huu ni wajibu wa ufahamu wote, miongoni mwa taasisi rasmi na wananchi, na kwa wanaojali mambo ya kijamii miongoni mwa makhatibu na wasomi. Na kabla na baada ya hao ni familia. Ni wajibu tuzihisishe familia umuhimu wa malezi na kwamba ndio jiwe la msingi la mafanikio katika dunia na akhera. Na tunaweza kupendekeza katika madhumuni haya mapendekezo mengi:

1. Kuanzisha vikundi vya utamaduni na kijamii ambavyo vitakusanya vijana na kuzalisha nguvu zao na kustawisha vipaji vyao.
2. Kufanya semina za kuelimisha zinazohimiza juu ya kubeba majukumu.
3. Kufanya semina kwa akina baba na akina mama ili kuwaelimisha umuhimu wa malezi na mbinu zake.
4. Kuwasiliana na makhatibu na waelekezaji ili kuboresha makhatibu wa mimbari zinazoelekeza vijana.
5. Kusaidia chaneli za runinga kwa fikira na vipindi vinavyohamasisha katika kuboresha na kujenga dhati.

BAINA YA KUFARIKI MZAZI WANGU NA HAFLA YA MAULIDI:

Swali: Nina rafiki yangu ambaye mzazi wake alifariki kabla ya kufika usiku wa kuzaliwa mmoja wa Maimamu kwa siku mbili. Na ada iliozoeleka kwa watu ni kuwasha taa za mapambo za umeme katika nyumba zao katika kila maulidi, lakini rafiki yangu hakuwasha hizo taa kwa sababu ya huzuni yake katika kufiwa na mzazi wake kabla ya siku mbili za kuwadia kumbukumbu ya maulidi ya Imamu.

Tatizo katika maudhui ni kwamba yamekuwa mazungumzo ya watu ni kwa namna mbaya, na wamemkabili kwa ibara mbaya. Kwamba namna gani anawakhalifu Ahlul-Bayt na anawafanyia uadui? Na baadhi yao walimwelezea kwamba ametoka nje ya madhehebu, na wengi walimhama miongoni mwa majirani zake kwa tuhuma ya kumtanguliza mzazi wake juu ya Imamu. Nini maelekezo yenu?

Jibu: Ada za kijamii na utamaduni ambao wanaubeba watu una nafasi kubwa katika vitendo vyao, na sio lazima ziafikane na sharia. Lakini baadhi - kwa mazoea tu - wana dhana kwamba ni sehemu ya dini na wameamiliana na dhana hizo kwa msingi huu, na kwa hiyo sisi tunahitajia kufanya kazi ya kuelimisha kwa maarifa ya takayoondoa dhana hizi katika akili.

Na maelekezo yetu kwa mtu ambaye umemzungumzia katika barua ni kusubiri na kuvumilia. Mfano wa misimamo hii inatokea mara nyingi, ni juu yake awe na matumaini, ila aliyoyafanya hayakhalifu sharia kwa chochote. Na awe na yakini kwamba uhusiano wake wa kijamii unaendelea hata kama baadhi hawakuridhia. Mwanadamu hawezi kuwaridhisha watu wote.

Na ni juu ya wasomi wenye uelewa watoe juhudi kwa ajili ya kubadilisha baadhi ya dhana za kimakosa

ambazo zinaleta uzito kwa wanajamii na kuwaingiza katika ikhithilafu ambazo hawazihitajii.

NDOA IMECHELEWA KWA SABABU YA ISTIKHARA:

Swali: Alikuwa kijana kuniposa na yametimia maafiki-ano, lakini mzazi wa kijana anafanya istikhara juu ya siku zinazofaa kwa ajili ya ndoa. Na hivi sasa imepita miezi kadhaa na hakijafanyika chochote, na jamaa zangu wamekereka kutokana na jambo hili. Na mimi sitaki kukosa ndoa kwa kijana huyu kwa sababu ana dini na tabia njema. Na vile vile jamaa zake wananitaka niwe mke wake lakini tatizo liko kwa mzazi wake. Nini hukumu ya ucheleweshaji huu?

Jibu: Kutofautiana tabia za watu na rai zao kunamtaka mwanadamu kusubiria na kuwa mpole katika kuamaliana nao. Tunaweza tusiafikiane pamoja na mtu fulani katika rai zake na njia ya kufikiria kwake, lakini sisi tunaheshimu upande wa mtazamo wake na tunabeba jukumu la kuamiliana naye, na tunaamiliana naye kwa muamala bora kabisa.

Hivyo tunakusihhi kusubiri na kuvumlia, hususan kwa kuwa na wewe unaona kuwa kijana ni mume anayefaa. Inatakiwa kuwaomba jamaa zako kusubiri

hadi itimie kuainisha muda, na katika muda huu uhusiano wenu na mzazi wa kijana uwe bora zaidi kadri iwezekanavyo, na wala msidhihirishe kukereka kwa rai yake.

KUVUNJA UCHUMBA BILA YA SABABU:

Swali: Alikuwa kijana kuposa kutoka kwa jamaa zangu wa karibu na ikakubaliwa posa yake, na baada ya muda niligundua kwamba shakhsia yake na vitendo vyake ni vya ajabu. Pamoja na hivyo, nilikuwa nasema si vibaya, kwani huenda ni kwa sababu kila mmoja ametoka katika mazingira tofauti, na haya ni lazima mwanzoni. Baada ya kupita muda wa mwaka na bila ya sababu waliwapa habari jamaa zangu kwamba hawanitaki, na wala hakujiibu simu yangu. Na hivi ndivyo ilivyotimia talaka, na hakufikiria yeyote kuuliza sababu. Sijutii kwa hilo bali namshukuru Mwenyezi Mungu kwa sababu niligundua kabla ya kupita muda. Lakini kilichonikasirisha ni kwamba jamaa zangu wanamshajiisha mtoto wao kufanya hivyo na wanaingilia katika kila kitu.

Naomba mzungumzie mfano wa tatizo hili ambalo wanakabiliwa nalo wasichana katika jamii, na kuwapa nasaha jamaa zao kwamba wao vilevile wana wasichana je, hawaogopi kwa mabinti zao kufanyiwa hivyo?

Jibu: Awali tunahuisha kwako roho ya subira na kukabiliana na msimamo kwa ushujaa na kusalimisha jambo lako kwa Mwenyezi Mungu. Na huu ndio msimamo wa mwanadamu muumini mwenye kutarajia malipo kwa Mwenyezi Mungu. Na uliyoyasema katika barua yako ni maudhui muhimu sana ambayo yanafaa kuzingatiwa na kujadiliwa. Na lazima kusambaza utamaduni wa kuzingatia hisia za wengine na kuchunga haki zao za kimaada na kimanawiya. Kuchunga hisia ni sehemu katika dini na uchamungu, na nususi za kidini zinahimiza juu ya kuchunga umakini katika kuamiliana na watu na kulinda haki zao.

Na nilikwishajadili maudhui haya katika mihadhara zaidi ya mmoja na maudhui bado yangali yanahitajia kuzunguziwa na kujadiliwa katika nyanja mbalimbali.

WANAWAKE WANAZUNGUMZA DHIDI YANGU BILA YA SABABU:

Swali: Mimi ni msichana. Ninakabiliwa sana na kibano kutoka kwa wanawake wenzangu. Mimi niko katika umri wa binti zao. Nikizungumza na wasichana katika majilisi ya Huseiniya wanazungumza dhidi yangu kwa ubaya, na wanawanasihi wasichana kuacha kuongea na mimi! Nifanyeje na vipi niamiliane nao?

Jibu: Tabia ya maisha ni majaribu na mtihani, na Mwenyezi Mungu Mtukufu anasema:

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٢﴾

“Ambaye ameumba mauti na uhai ili awajaribu ni nani miongoni mwenu mwenye vitendo vizuri zaidi. Na Yeye ni Mwenye nguvu, Mwingi wa maghufira.”

(Surat al-Mulk; 67:2).

Ni juu yako kusubiri na kuvumilia na kudhamiria kheri kwa ambaye anaamiliana nawe kwa ubaya. hiyo ni miongoni mwa daraja za juu za imani. Na imepokewa katika hadithi kutoka kwa Mtukufu Mtume ﷺ kwamba amesema: “Itakapokuwa Siku ya Kiyama atanadi mwenye kunadi: Ambaye malipo yake ni kwa Mwenyezi Mungu basi aingie peponi, itasemwa: Ni nani ambaye malipo yake yapo kwa Mwenyezi Mungu? Itasemwa: Ni wale wenye kuwasamehe watu, wataingia peponi bila ya hisabu.”

Na ni juu yako utumie wakati wako wa faragha kwa amali njema na mazingatio ya utamaduni mwema wa kijamii, na upuuze vitendo vya wengine ili utoke katika mazingira hayo ambayo yanaathiri katika maisha yako.

NATESEKA KWA VITENDO VYA WENGINE:

Swali: Hakika mimi naandika tukio la miaka mingi ya mateso, ambapo mimi sehemu yoyote ninapopatikana humo nakabiliwa na husuda ya baadhi ya watu kwa chuki na ghera na jaribio la kuiga vitendo, kiasi kwamba ni adha na hila, na sijui sababu. Pamoja na kujua kwamba naamilina nao kwa tabia njema na adabu na najaribu kuwa mbali lakini hawaniachi na mambo yangu.

Jibu: Imepokewa kutoka kwa Imamu Ali عليه السلام kwamba amesema: “Mwervevu mwenye akili ni mwervevu msamehevu.” Kama ambavyo imepokewa kutoka kwa Imamu Swadiq عليه السلام: “Wema ni hali ya kuishi pamoja, na kuamiliana ni ujazo wa kipimo, theluthi zake mbili ni uervevu na theluthi moja ni usamehevu.”

Kwa njia hii inawezekana kwa mwanadamu kuishi miongoni mwa watu na kuamiliana nao bila ya kuathirika na mabaya yao.

1. Uervevu
2. Usamehevu

Na miongoni mwa uervevu ni kutafuta sababu na vihalalishi vya ambayo yanatokea kwa watu miongoni

mwa vitendo, ili mwanadamu asiishi katika vizuizi vya dhana kutokana na vitendo vya wengine.

Ama usamehevu ni kusamehe yanayotokea kwa wengine miongoni mwa makosa, na kwa haya tunakuusia mambo yafuatayo:

1. Kuwa karibu na walio karibu yako na kutengeneza urafiki mzuri
2. Dhana nzuri, kama ilivyo katika hadithi: “Mdhanie ndugu yako dhana ya kheri mara sabini.”
3. Usamehevu: Anasema Mwenyezi Mungu Mtukufu: “Mwenye kusamehe na kufanya mema malipo yake ni kwa Mwenyezi Mungu.”
4. Kuwaombea dua waongoke.

Na kupitia hayo utahisi raha ya kinafsi na watahisi mahaba unayowafanyia na utabadilisha muamala wao kwako kwa idhini ya Mwenyezi Mungu.

JE, NIFANYE MAWASILIANO PAMOJA NA ASIYENIPENDA?

Swali: Nimesoma sana riwaya za Ahlul-Bayt عليه السلام zinahimiza juu ya kutowatenga jamaa. Na hata kama watakutenga kwa kukuudhi ni wajibu wako kutokukata

udugu. Hata kama wamekuudhi ni wajibu wako kutokuacha kuunga udugu.

Swali langu: Namna gani nitawatembelea watu wasionitaka wala hawapendi kuona uso wangu je, haya si yatakuwa ni maudhi kwao? Na mimi kati ya muda na mwingine kwa mfano katika sikukuu au minasaba, nawaona wananidharau je, hizi hadithi zinatekelezeka kwa rafiki pia?

Jibu: Ni vizuri sana mwanadamu kukabiliana na maisha yake, kulingana na maelekezo ya Ahlul-Bayt عليه السلام humo kuna kheri na mafanikio katika dunia na akhera. Na uliyoyapata miongoni mwa vikwazo na upinzani kutoka kwa jamaa zako yanakulingania kuonyesha nia njema kwao na bashasha katika nyuso zao, na kutumia fursa ya kuwafanyia ihsani ili nafsi zao ziwe nzuri. Na kama ukikuta kwamba ziara yako inawaudhi basi kujizuia kwenda kwao isiwe ni kwa kusudio la kuwatenga, bali iwe ni kwa kusudio la kupatikana utulivu na kubadilisha fikira zao.

Na vile vile kuhusiana na rafiki, ni juu ya mwanadamu kudhamiria kheri kwa watu na kuamilina kwa hekima kiasi kwamba atahisisha upande wa pili nia njema kwao, bila ya kumkera kwa asiyoyapenda.

USIMAMIZI WA MSIKITI NA VIPINDI VYA KIDINI:

Swali: Msimamizi wa msikiti katika mtaa wetu anatu-
zuia kufanya ratiba za kidini. Na jambo hili limesaba-
bisha tatizo katika jamii, je, ana haki katika hilo? Tum-
fanye nini?

Jibu: Miskiti ni wajibu ufanye wajibu wake katika ku-
lea, kustawisha na kuelimisha jamii na kufanya ratiba
za kidini za kuelimisha na za kijamii. Na ni wajibu ya-
timie hayo yote katika mazingira ya upendo, kuelewa-
na na mshikamano baina ya msimamizi wa msikiti na
kundi linaloshughulika na ratiba. Na ikiwa msimamizi
wa msikiti hajakinaika na ratiba hii, ni juu ya upande
unaoshughulika kumkinaisha kwa njia nzuri na kwa
namna ya utaratibu. Haifai kufanya ratiba ya kidini ka-
tika mazingira ya kutofautiana na kuzozana.

Ni muhimu sana kujenga mazingira imara ya uhusi-
ano pamoja na msimamizi wa msikiti ili kusilete maz-
ingira ya mchemko wa jamii, kwa kadhia ya mzozo
na kisha kugawanyika jamii makundi mawili, kati ya
mwenye kuunga mkono na mwenye kupinga. Kuchele-
wa kufanya ratiba hadi wakati mambo yatakapotulia na
kuwa safi ni bora zaidi na ni vizuri zaidi kwa mustaka-
bali.

TALAKA KWA AJILI YA KUJALI WATOTO WANGU:

Swali: Baada ya kupewa talaka na mume wangu wa mwanzo niliolewa alhamdulillah na ninaishi pamoja na mume wangu wa sasa hivi kwa mapenzi na heshima. Lakini mume wangu wa awali ananizuia kuona watoto wangu, na nimesikia kwamba wao wanapigwa, na kwa hiyo baadhi ya jamaa zangu wananilaumu na wananisihi kuomba talaka kwa ajili ya kuwahurumia watoto! Je, talaka ni utatuzi unaofaa au laa? Namna gani nitaamili-ana na mtalaka wangu na jamaa zake?

Jibu: Matatizo ya kijamii na ya kifamilia mara nyingi hayabakii ndani ya hali moja, bali yanabadilika kati ya muda mmoja na mwingine. Kufuatana na njia ya utatuzi wake, ni juu yako kutuliza hali kidogo na kuvumilia tatizo hadi mazingira yawe mazuri, na katika muda huo utatuma barua kwa njia fulani nzuri kwa mume wako wa zamani ili awe tayari kubadilika. Kisha omba watu wema waingilie kati ambao wanasifika kwa hekima na mbinu zinazofaa, ili uhusiano baina yako na mume wako wa zamani uwe ni uhusiano wa upendo usio na mvutano humo, bali utakaosaidia kulea watoto katika mazingira ya ukunjufu na utulivu.

Ama kuhusu fikira ya talaka kwa ajili ya kujali watoto ni fikira isiyo sahihi kabisa. Na wala usiwazinga-

tie wanaokulaumu au kukushutumu, bali jaribu kadiri ya uwezo wako kumfurahisha mume wako mbali na matatizo ya watoto ambayo yanawezekana kutatuliwa kwa juhudi na kumtegemea Mwenyezi Mungu Mtukufu.

JAMAA YANGU WA KARIBU ANAFANYA MAHUSIANO YENYE MASHAKA:

Swali: Nitaanza maudhui moja kwa moja. Mas'ala yanahusiana na mmoja wa jamaa zangu. Tumegundua kwamba yeye anatoka na anazungumza na wanaume ajnabi, na tulipomwita katika kikao kwa kuhudhuria baadhi ya jamaa zake hakukataa bali alikiri na akadhahirisha kujuta na kutubia na akaomba msahama. Na kwa kuwa familia inamuogopa Mwenyezi Mungu, walitaka kumpa fursa ya pili, kwani toba Mwenyezi Mungu anaikubali, na vipi mja asiikubali?

Na kwa hakika hatukuona kwake ambayo yanaaibisha; ila sasa amerejea na kufanya zaidi miongoni mwa makosa makubwa! Mimi hivi sasa nahisi kutahayari na hofu na kwamba mimi nimefungwa siwezi kumweleza yeyote maudhui haya. Na nahisi hofu kwa Mwenyezi Mungu kwa sababu mimi nimemstiri na sijamwambia mume wake.

Jibu: Maelekezo ya kidini daima yanaamuru kusitiri watu na kutokutoa siri, ukiongezea kulingania kwa hekima na mawaidha mazuri. Na kwa hiyo inahifadhiwa jamii kutokana na kusambaratika, na inatolewa fursa ya toba na kurejea kwenye mwendo sahihi. Katika hadithi:

- “Mwenye kumstiri Mwislamu, Mwenyezi Mungu atamsitiri duniani na akhera.”
- “Mtu haoni kwa ndugu yake aibu na kuisitiri ila ataingia peponi.”

Ni juu yako kuficha jambo hilo na amiliana na jamaa yako muamala mzuri, na umhishe kujiamini na umchukue pamoja nawe kwenye majilisi za mawaidha na wema ili aathirike na mazingira mema. Na ni juu yako kumuomba apate uongofu na maghufira.

HESHIMA WAKATI WA UCHUMBA:

Swali: Ni kipi kinaruhusiwa kwa mwanaume na msichana katika muda wa uchumba, je ni bora kwa msichana awe ni mwenye kuheshimika wakati wa uchumba kwa ajili ya kulinda nafsi yake?

Jibu: Msichana anazingatiwa baada ya ndoa ya kisharia ni mke wa mtu, na ana haki ya kukaa na mume wake kwa namna ambayo anaona inafaa kwa hali yake. Na

haya ni katika upande wa kisharia, ama katika upande wa ada, kila jamii au kila familia ina ada zake na mila zake. Na inafaa hapa kuashiria katika dharura ya kuelewana baina ya msichana na mchumba wake kiasi kwamba muda wa uchumba utakuwa ni kuanzisha uhusiano uliosimama juu ya upendo na mahaba, na kufahamu rai na raghba za kila upande na anayoyapedelea.

**ORODHA YA VITABU VILIVYO
CHAPISHWA NA AL-ITRAH FOUNDATION:**

1. i) Qur'ani Tukufu – Pamoja na Tarjuma ya Kiswahili
ii) Qur'an Al-Kariim - Tafsir Al-Kashif Juzuu ya kwanza mpaka Thelathini
2. Uharamisho wa Riba
3. Uharamisho wa uwongo Juzuu ya Kwanza
4. Uharamisho wa uwongo Juzuu ya Pili
5. Hekaya za Bahlul
6. Muhanga wa Imamu Husein (A.S.)
7. Mikingamo iliyomzunguka Imamu Ali (a.s.)
8. Hijab vazi Bora
9. Ukweli wa Shia Ithnaashari
10. Madhambi Makuu
11. Mbingu imenikirimu
12. Abdallah Ibn Saba
13. Khadijatul Kubra
14. Utumwa
15. Umakini katika Swala
16. Misingi ya Maarifa
17. Kanuni za Ndoa na maadili ya Familia
18. Bilal wa Afrika
19. Abudhar
20. Usahihi wa Historia ya Uislamu na Waislamu

21. Salman Farsi
22. Ammar Yasir
23. Qur'an na Hadithi
24. Elimu ya Nafsi
25. Yajue Madhehebu ya Shia
26. Ukusanyaji na Uhifadhi wa Qur'an Tukufu
27. Al-Wahda
28. Ponyo kutoka katika Qur'an
29. Uislamu mfumo kamili wa maisha ya kijamii
30. Mashukio ya Akhera
31. Al Amali
32. Dua kwa Mujibu wa Ahlulbayt (a.s)
33. Udhuu kwa Mtazamo wa Qur'ani na Sunna
34. Haki za wanawake katika Uislamu
35. Mwenyezi Mungu na sifa zake
36. Kumswalia Mtume (s)
37. Nafasi za Ahlul Bayt (a.s)
38. Adhana
39. Upendo katika Ukristo na Uislamu
40. Qur'ani na Kuhifadhiwa Kwake
41. Maana ya laana na kutukana katika Qur'ani Tukufu
42. Kupaka juu ya khofu
43. Kukusanya Sala Mbili
44. Bismillah ni sehemu ya Qur'ani na husomwa kwa Jahara
45. Kuwaongoza vijana wa kizazi kipya

46. Kusujudu juu ya udongo
47. Kusheherekea Maulidi Ya Mtume (s)
48. Tarawehe
49. Malumbano baina ya Sunni na Shia
50. Kupunguza Swala safarini
51. Kufungua safarini
52. Umaasumu wa Manabii
53. Qur'an Yatoa Changamoto
54. as-Salaatu Khayrun Mina -'n Nawm
55. Uadilifu wa Masahaba
56. Dua e Kumayl
57. Sauti Ya Uadilifu wa Binadamu
58. Umaasumu wa Mitume - Faida Zake Na Lengo Lake
59. Umaasumu wa Mitume - Majibu Ya Aya Zenye Utata
60. Umaasumu wa Mitume - Umaasumu wa Mtume Muham-mad (s)
61. Nahju'l-Balaghah - Juzuu ya Kwanza
62. Nahju'l-Balaghah - Juzuu ya Pili
63. Kuzuru Makaburi
64. Maswali Na Mishkili Elfu - Sehemu ya Kwanza
65. Maswali Na Mishkili Elfu - Sehemu ya Pili
66. Maswali Na Mishkili Elfu - Sehemu ya Tatu
67. Maswali Na Mishkili Elfu - Sehemu ya Nne
68. Maswali Na Mishkili Elfu - Sehemu ya Tano
69. Maswali Na Mishkili Elfu - Sehemu ya Sita
70. Tujifunze Misingi Ya Dini

71. Sala ni Nguzo ya Dini
72. Mikesha Ya Peshawar
73. Malezi Ya Mtoto Katika Uislamu
74. Ubora wa Imam ‘Ali na Ushia ndio njia iliyonyooka
75. Hukumu za Kifikihi zinazowahusu Wanawake
76. Liqaa-u-llaah
77. Muhammad (s) Mtume wa Allah
78. Amani na Jihadi Katika Uislamu
79. Uislamu Ulienea Vipi?
80. Uadilifu, Amani na Mtume Muhammad (s)
81. Dhana ya Ndoa ya Mitala na Ndoa za Mtume Muhammad (s)
82. Urejeo (al-Raj’ah)
83. Mazingira
84. Utokezo (al - Badau)
85. Hukumu ya kujenga juu ya makaburi
86. Swala ya maiti na kumlilia maiti
87. Uislamu na Uwingi wa Dini
88. Mtoto mwema
89. Adabu za Sokoni Na Njiani
90. Johari za hekima kwa vijana
91. Maalimul Madrasatain Sehemu ya Kwanza
92. Maalimul Madrasatain Sehemu ya Pili
93. Maalimul Madrasatain Sehemu ya Tatu
94. Tawasali (AT- TAWASSUL)
95. Imam Mahdi katika Usunni na Ushia

96. Hukumu za Mgonjwa
97. Sadaka yenye kuendelea
98. Msahafu wa Imam Ali
99. Maimamu wa Ahlul Bait – Ujumbe na Jihadi
100. Idi Al-Ghadir
101. Kusoma sura zenye Sijda ya wajibu
102. Hukumu zinazomuhusu mkuu wa kazi na Mfanyakazi
103. Huduma ya Afya katika Uislamu
104. Sunna za Nabii Muhammad (saww)
105. Historia na sera ya viongozi wema (Sehemu ya Kwanza)
106. Historia na sera ya viongozi wema (Sehemu ya Pili)
107. Shahiid Mfiadini
108. Mwanamke Na Sharia
109. Ujumbe -Sehemu ya Kwanza
110. Ujumbe - Sehemu ya Pili
111. Ujumbe - Sehemu ya Tatu
112. Ujumbe - Sehemu ya Nne
113. Mariamu, Yesu na Ukristo kwa mtazamo wa Kiislamu
114. Hadithi ya Thaqaalain
115. Ndoa ya Mutaa
116. Ukweli uliopotea sehemu ya Kwanza
117. Ukweli uliopotea sehemu ya Pili
118. Ukweli uliopotea sehemu ya Tatu
119. Ukweli uliopotea sehemu ya Nne
120. Ukweli uliopotea sehemu ya Tano

121. Mkutano wa Maulamaa wa Baghdad
122. Safari ya kuifuata Nuru
123. Fatima al-Zahra
124. Myahudi wa Kimataifa
125. Kuanzia ndoa hadi kuwa Wazazi
126. Visa vya kweli sehemu ya Kwanza
127. Visa vya kweli sehemu ya Pili
128. Elimu ya Ghaibu ya Maimamu
129. Mwanadamu na Mustakabali wake
130. Imam Ali ('a) Ndugu wa Mtume Muhammad (s)
(Sehemu ya Kwanza)
131. mam Ali ('a) Ndugu wa Mtume Muhammad (s)
(Sehemu ya Pili)
132. Khairul l'Bariyyah
133. Uislamu na mafunzo ya kimalezi
134. Vijana ni Hazina ya Uislamu
135. Adhana ni Ndoto au ni Wahyi?
136. Tabaruku
137. Saada Kamili – Kitabu cha Kiada cha Maadili
138. Vikao vya furaha
139. Shia asema haya Sunni asema haya Wewe wasemaje?
140. Visa vya wachamungu
141. Falsafa ya Dini
142. Kuhuzunika na Kuomboleza
143. Sunna katika Kitabu Fiqhi al-Sunnah
144. Mjadala wa Kiitikadi

145. Kuonekana kwa Allah
146. Tabia njema kwa Mujibu wa Ahlul-Bayt (Sehemu ya Kwanza)
147. Tabia njema kwa Mujibu wa Ahlul-Bayt (Sehemu ya Pili)
148. Ndugu na Jirani
149. Ushia ndani ya Usunni
150. Maswali na Majibu
151. Mafunzo ya hukmu za ibada
152. Ahlul Bayt ndani ya tafsiri za Kisunni No 1
153. Ahlul Bayt ndani ya tafsiri za Kisunni No 2
154. Ahlul Bayt ndani ya tafsiri za Kisunni No 3
155. Abu Huraira
156. Vipengee kadhaa katika Swala ya Jamaa na Msikiti.
157. Mazingatio kutoka katika Qur'an - Sehemu ya Kwanza
158. Mazingatio kutoka kaitka Qur'an - Sehemu ya Pili
159. Mazingatio kutoka katika Uislamu - Sehemu ya kwanza
160. Mazingatio kutoka katika Uislamu - Sehemu ya Pili
161. Shia na Qur'ani – Majibu na Maelezo
162. Falsafa ya Mageuzi ya Imam Husein (a.s)
163. Amali za Mwezi Mtukufu wa Ramadhani
164. Elimu ya Tiba za Kiislamu - Matibabu ya Maimamu
165. Uislamu Safi
166. Majlisi za Imam Husein Majumbani
167. Je, Kufunga Mikono
168. Uislam wa Shia
169. Amali za Makka

170. Amali za Madina
171. Asili ya Madhehebu katika Uislamu
172. Sira ya Imam Ali kuhusu Waasi
173. Ukweli uliofichika katika neno la Allah
174. Uislamu na Mifumo ya Uchumi
175. Umoja wa Kiislamu na Furaha
176. Mas'ala ya Kifiqhi
177. Jifunze kusoma Qur'ani
178. as-Sahifatul Kamilah as-Sajjadiyyah
179. Hayya 'Alaa Khayri'l-'Amal Katika Adhana
180. Ukweli kuhusu Funga ya Siku ya Ashura
181. Dua za Miezi Mitatu Mitukufu (Rajabu, Shaabani na Ramadhani)
182. Uadilifu katika Uislamu
183. Mahdi katika Sunna
184. Maswali Ya Uchunguzi Kuhusu Uislam
185. Kazi na Bidii ni njia ya maendeleo
186. Abu Talib – Jabali Imara la Imani
187. Ujenzi na Utakaso wa Nafsi
188. Vijana na Matarajio ya Baadaye
189. Historia maana na lengo la Usalafi
190. Ushia – Hoja na Majibu
191. Mateso ya Dhuria wa Mtume (saww)
192. Maombolezo – Msiba wa Bwana wa Mashahidi (a.s.)
193. Shahidi kwa Ajili ya Ubinadamu
194. Takwa

195. Upotoshaji Dhahiri katika (Turathi) Hazina ya Kiislamu
196. Amirul Muuminina (as) na Makhaliifa
197. Tawheed Na Shirki
198. Kuvunja hoja iliyotumika kutetea Uimamu wa AbuBakr
199. Adabu za vikao na mazungumzo
200. Hija ya Kuaga
201. Uwazi baina ya Maslahi na Vikwazo
202. Fadhila za watukufu watano katika Sahih Sita
203. Mdahalo baina ya Mwanachuoni waKisunni na Kishia (Al- Muraja'at)
204. Utawala na Uendeshaji katika Sera ya Imam Ali (as)
205. Imam Husain ni Mfumo wa Marekebisho na Mageuzi
206. Mtazamo kuhusu msugvano wa Kimadhehebu
207. Nchi na Uraia – Haki na wajibu kwa Taifa
208. Mtazamo wa Ibn Taymiyyah juu ya Imam Ali (as)
209. Uongozi wa Kidini – Maelekezo na Utekelezaji wa Kijamii
210. Maadili ya Ashura
211. Mshumaa – Shahidi na Kifo cha Kishahidi
212. Mizani ya Hekima – Hadithi za Ahlul Bait (as) – Sehemu ya Kwanza
213. Imam Ali na Mambo ya Umma
214. Imam Ali na Mfumo wa Usawa
215. Uimamu na Tamko la Kutawazwa
216. Mfumo wa Wilaya
217. Vipi Tutaishinda Hofu?
218. Kumswalia Mtume ni Ufunguo wa Utatuzi wa Matatizo

219. Maeneo ya Umma na Mali Zake
220. Nahju 'L-Balagha– Majmua ya Khutba, Amri, Barua, Risala, Mawaidha na Semi za Amirul-Muuminin Ali bin Abu Talib (a.s.)
221. Mukhtar – Shujaa aliyelipiza kisasi dhidi ya wauaji wa Imam Husein (as) hapo Karbala
222. Mazingatio Katika Swala
223. Imam Hasan na Mfumo wa Kujenga Jamii
224. Vyakula Na Vinywaji
225. Kuelewa Rehema ya Mwenyezi Mungu
226. Imam Mahdi na Bishara ya Matumaini
227. Mtazamo Mpya - Wanawake katika Uislamu
228. Shia Na Sahaba - Majibu na Maelezo
229. Majanga Na Jukumu la Jamii
230. Shia Na Hadith - Majibu na Maelezo
231. Upotofu Ndani ya Kitabu cha Mitaala kwa Shule za Sekondari
232. Ugaidi Wa Kifikra Katika Medani Ya Kidini
233. Yafaayo kijamii
234. Uswalihina Dhahiri Na Batini Yake
235. Mkakati wa Kupambana na Ufakiri
236. Mwanamke Katika Harakati Za Mageuzi
237. Jihadi
238. Hija Katika Maneno Na Ujumbe Wa Imam Khomeini (R.A)
239. Tiba Ya Maradhi Ya Kimaadili
240. Yusuf Mkweli

241. Taqiyya Kwa Mujibu Wa Sheria Ya KIISLAMU
242. Imam Mahdi (A.S) Imam Wa Zama Hizi Na Kiongozi Wa Dunia
243. Talaka Tatu
244. Safari Ya Kuelekea Kwa Mwenyezi Mungu
245. Hotuba Za Kiislamu Juu Ya Haki Za Binadamu
246. Mashairi Ya Kijamii
247. Ngano Ya Kwamba Qur’ani Imebadilishwa
248. Wito Kwa Waumini: “Enyi Mlioamini”
249. Imam Husain (a.s) ni Utu na Kadhia
250. Imam Husain ni Kielelezo cha Kujitoa Muhanga na Fidia
251. Imam Mahdi ni Tumaini la Mataifa
252. Kuchagua Mchumba
253. Mazungumzo ya Umoja – Ukosoaji na Usahihishaji
254. Utamaduni wa Mwamko wa Kijamii
255. Hekima za kina za Swala
256. Kanuni za Sharia za Kiislamu
257. Utamaduni kufuatana na Qur’ani na Utekelezaji wa Kivitendo
(Sehemu ya Kwanza)
258. Kauli sahihi zaidi katika kufafanua Hadithi

**KOPI ZIFUATAZO ZIMETAFSIRIWA KWA
LUGHA KINYARWANDA**

1. Amateka Na Aba' Khalifa
2. Nyuma yaho naje kuyoboka
3. Amavu n;amavuko by;ubushiya
4. Shiya na Hadithi
5. Kor'ani Nziranenge
6. Kwigisha Mu Buryo Bw'incamake Uka Salat Ikotwa
7. Iduwa ya Kumayili

**ORODHA YA VITABU VILIVYO CHAPISHWA
NA
AL-ITRAH FOUNDATION KWA LUGHA YA
KIFARANSA**

1. Livre Islamique